

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Aalborg Universitet

Ungeprofil 2020 - Gentofte Kommune

Louw, Arnt; Nielsen, Katrine Thea Pløger

Creative Commons License
Ikke-specificeret

Publication date:
2021

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):

Louw, A., & Nielsen, K. T. P. (2021). *Ungeprofil 2020 - Gentofte Kommune*. Center for Ungdomsforskning.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

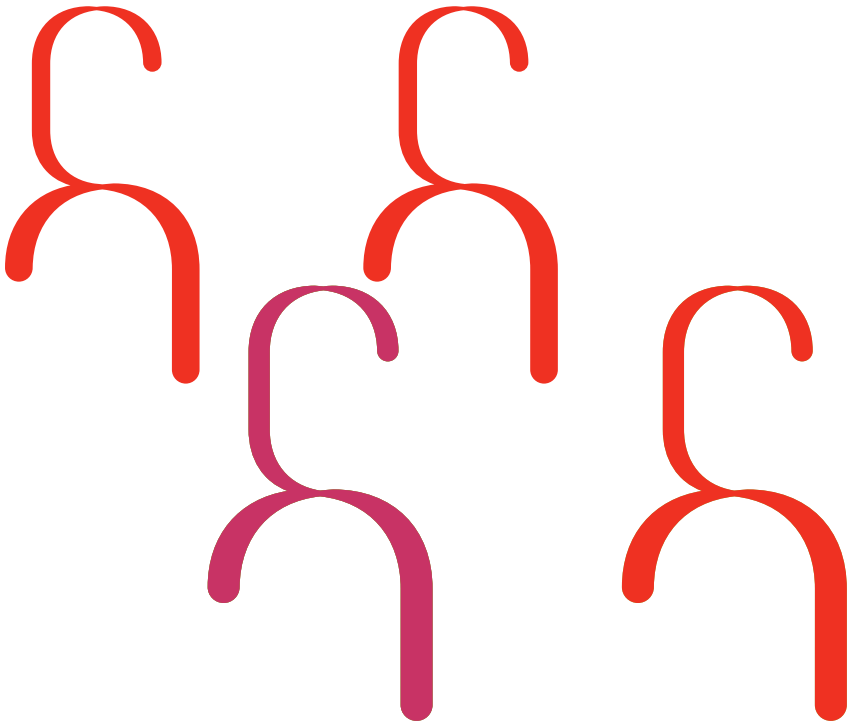
Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

UNGDOMSPROFIL 2020

- *Gentofte Kommune*

Katrine Thea Pløger Nielsen & Arnt Louw

Ungdomsprofil 2020

- *Gentofte Kommune*

Forfattere:

Katrine Thea Pløger Nielsen & Arnt Louw

Layout:

Marck Widriksen Damgaard Olsen

ISBN:

Institut for Kultur og Læring, Aalborg Universitet.

978-87-93058-77-4

Ophav:

© Forfatterne og Center for Ungdomsforskning 2021

Center for Ungdomsforskning (CeFU) er et forskningscenter på Institut for Kultur og Læring på Aalborg Universitet i København, som forsker i unge og uddannelse, arbejdsliv, udsathed, ungdomskultur osv. Centrets drift støttes af en forening – Foreningen Center for Ungdomsforskning. Vi gennemfører forskellige projekter, dog alle med det kendetegn, at de tager afsæt i de unges egne beskrivelser og oplevelser af deres hverdag og liv. Hvis du vil vide mere om CeFU, har spørgsmål til vores forskning, er interesseret i at høre om mulighederne for at etablere et forskningssamarbejde eller blive medlem af vores forening, er du mere end velkommen til at kontakte os. www.cefu.dk

Indholdsfortegnelse

Forord	6
Resumé: Ungdomsprofil 2020 – Gentofte Kommune	7
1. Indledning	11
Unge i dag	13
Særlige betingelser for unge i Gentofte	15
Læsevejledning	17
2. Skole og uddannelse	19
Valg af uddannelser og fremtidsdrømme	20
Studievejledning – valg og omvalg	24
Forældres betydning for uddannelsesvalg og –overvejelser	25
Når vejen ikke er lineær	26
Uddannelsesinstitutionelle fællesskaber	28
Trivsel og mistrivsel	31
Præstationskultur og karakterer	39
Mange muligheder = en anden type præstationspres?	46
Afrunding på kapitel 2 og anbefalinger	50
3. Fritid, venner og sport	52
Vennerne bliver de primære	53
Ensomhed i en hverdag med en fyldt kalender	56
Fritidsaktiviteter og sport	61
Afrunding på kapitel 3 og anbefalinger	66
4. Indflydelse og deltagelse	68
Indflydelse gennem skolens udvalg	68
Indflydelse på eget liv - men også med mulighed for hjælp	71
Masser af steder – og så alligevel ikke	73
Afrunding på kapitel 4 og anbefalinger	75
5. Trivsel - Sundhed, kropsidealer og seksualitet	77
Smerter – en psykosomatisk spænding?	79
Kropsidealer og udseende	82

Sundhed og seksualitet	86
Når grænserne overskrides	88
Billeddeling og samtykke	90
Afrunding på kapitel 5 og anbefalinger	94
6. Digital adfærd	97
En lysende skærm inden sengetid	97
Fremmede på nettet	103
Oparbejdelse af digitale kompetencer	105
Afrunding på kapitel 6 og anbefalinger	107
7. Brug af rusmidler	109
Alkohol	110
Fuldskabsdruk	112
Alkohol og fællesskab	115
Tobak	120
Cigaretter	120
Stigende tobaksforbrug fra grundskole til ungdomsuddannelse	121
Snus	124
Lattergas	125
Hash	128
Holdninger til og brug af hash fra grundskolen til ungdomsuddannelsen	130
Andre illegale stoffer end hash	131
Afrunding på kapitel 7 og anbefalinger	134
Litteratur	137
Appendiks 1: Siden sidst - Gentofte Ungdomsprofil 2016 & 2020	142
Valg af uddannelse	142
Socialt fællesskab på skole/uddannelse	142
Ensomhed	143
Fritidsaktiviteter	143
Travlhed	144
Vægt og udseende	145
Billeddeling	146
Morgenmad	147
Søvn	148
Rusmidler	148

Rygning	149
Alkohol	149
Hash og stoffer	150

Appendiks 2: Undersøgelsens empiriske data og metodiske grundlag 151

Interviews	151
Spørgeskemaer	152
Ungeprofilundersøgelsen	153
Rusmiddelundersøgelsen	154
Den Nationale Trivselsmåling	154

Forord

Ungdomsprofil 2020 beskriver, hvordan Gentofte Kommunes unge borgere fra udskolingen, på ungdomsuddannelserne og uden for uddannelse og arbejde har det på en række udvalgte og centrale områder. Det er tredje gang, at Center for Ungdomsforskning har fornøjelsen af at udarbejde en sådan ungdomsprofil for Gentofte Kommune. I nærværende ungdomsprofil stiller vi skarpt på unges liv i Gentofte anno 2020 og sammenligner desuden med profilundersøgelsen fra 2016 for at pege på, hvor der er sket forskydninger og forandringer, men også hvor billedet ikke har ændret sig mærkbart hen over de seneste fire år. Der vil også blive trukket paralleller mellem, hvordan Gentoftes unge har det i forhold til unge i Danmark generelt.

Ungdomsprofilen indgår i Gentofte Kommunes arbejde med EN UNG POLITIK 2020. Ungdomsprofilen er udarbejdet på baggrund af interviews med unge i Gentofte Kommune i alderen 15-25 år samt en række kvantitative undersøgelser.

En stor tak skal lyde til alle de unge i Gentofte Kommune, der har delt deres oplevelser, erfaringer og overvejelser over deres ungeliv i Gentofte med os. En tak skal også lyde til de institutioner og andre instanser i Gentofte Kommune, som har bidraget til, at undersøgelsen har kunnet gennemføres.

Sidst men ikke mindst skal der lyde en stor tak til Gentofte Kommune for et fortrinligt samarbejde omkring undersøgelsen.

Profilen er udarbejdet af et forskerteam på Center for Ungdomsforskning bestående af studentermedhjælper Anne Mahler og Nanna Bank Sørensen, videnskabelig assistent Katrine Thea Pløger Nielsen, lektor Arnt Louw samt professor Noemi Katznelson.

God fornøjelse med Ungdomsprofil 2020 Gentofte Kommune.

Resumé: Ungdomsprofil 2020 – Gentofte Kommune

Helt overordnet beskriver de unge Gentofte Kommune som en tryk og god kommune at være ung i. De oplever at have mange muligheder i kommunen og beskriver generelt set deres ungdomsliv som privilegeret. Langt størstedelen af de unge trives godt både i skolen og privat. De unge oplever dog også et pres for både at leve op til egne forventninger og til de forventninger, de oplever fra omverdenen og deres forældre. Et pres, der ikke er unikt for de unge i Gentofte, og kobles af mange af de unge sammen med oplevelsen af at have mange muligheder i Gentofte Kommune og generelt høje uddannelsesforventninger.

Skole og uddannelse: Når det kommer til de unges liv i skolen eller på ungdomsuddannelsen, er de som sagt glade for at gå i skole og trives. Langt størstedelen oplever sig som værende en del af fællesskabet og går op i at blive fagligt dygtige. Som det har gjort sig gældende over en årrække, er gymnasievejen langt det foretrukne ungdomsuddannelsesvalg blandt de unge i Gentofte, og mange forestiller sig at læse videre, primært på en lang videregående uddannelse, efter gymnasiet. Samtidig med at de unge er glade for at gå i skole og går op i skolen, beskriver de også på forskellig vis et pres for at præstere godt nok. Der gør sig altså en form for præstationskultur gældende for og hos de unge, som det er værd at være opmærksom på, så den ikke går ud over de unges trivsel og velbefindende i skolen. Dette er ikke unikt for Gentofte Kommune men kan genfindes blandt unge rundt omkring i landet, og kan blandt andet kobles til høje uddannelsesforventninger, som også mange af de unge i Gentofte giver udtryk for at opleve.

Fritid, venner og sport: De unge i Gentofte Kommune oplever som sagt at have mange muligheder, hvilket også gør sig gældende i fritiden. Venskaber udgør et helt centralt og afgørende element i ungdomslivet. Her beskriver de unge i Gentofte Kommune generelt, at de har et stort socialt netværk og plejer deres venskaber – også på sociale medier. De unge i Gentofte oplever, stort set på niveau med de unge på landsplan at have både voksne og venner at tale med, når livet bliver lidt svært. De unge

beskriver dog også, at de oplever at have travlt, og at de skal balancere mellem skole, fritid, familie og venner. De unge skal hele tiden vurdere, hvad der skal prioriteres, og dette kan opleves som et pres. Her bliver skole og lektier generelt set prioriteret højest, og dermed nedprioriteres aktiviteter og venskaber i fritiden. Særligt i overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse går de unge, både i Gentofte men også på landsplan, fra fællesskabsbårne til mere individuelt orienterede sports- og fritidsaktiviteter til trods for, at fællesskaber og sociale relationer som sådan ikke bliver mindre vigtige, når de unge starter på deres ungdomsuddannelse.

Indflydelse og deltagelse: De unge beskriver, at de oplever at have indflydelse – særligt i skolen gennem elevrådsarbejde. Samtidig peger undersøgelsen på et dilemma, der også kan genfindes i forskningen om unge og deltagelse generelt set, fordi nok oplever de unge at have indflydelse, men det er ikke altid, at de oplever, at deres stemme bliver taget alvorligt, eller at deres ideer bliver brugt. Dette peger på et behov for en balance i forhold til de unges oplevelse af reel indflydelse i de sammenhænge, de inviteres ind i. Som vi har været inde på nogle gange, synes de unge, at Gentofte Kommune er fyldt med muligheder. Men også her tegner der sig et dilemma, da de unge samtidig peger på et behov for ikke-rammesatte rum forstået som steder, der er mere frie, hvor de kan få lov til selv at sætte rammerne, og hvor de kan mødes mere uformelt på tværs af klasser og skoler m.m. Blandt de unge, vi har talt med, der står på kanten af eller i overgangen mellem uddannelse og beskæftigelse, er der en oplevelse af at blive hjulpet, støttet og respekteret i og af Gentofte Kommune.

Trivsel - Sundhed, kropsidealer og seksualitet: Langt størstedelen af de unge i Gentofte Kommune føler sig sunde og raske. Det er et positivt udgangspunkt, men der er også nuancer og sprækker i dette positive billede. For det første viser undersøgelsen, at der er en sammenhæng mellem udseende og popularitet i vennegrupper for de unge i Gentofte Kommune, også større end kan iagttages blandt unge på landsplan. Dernæst viser undersøgelsen, at en større del af de unge kvindelige gymnasieelever end de mandlige har en selvangivet dårlig mental trivsel. De unge kvinder trives tilsyneladende dårligere på en række fysiske parametre som hovedpine, mavepine og andre smerter samt en lavere tilfredshed med eget udseende og vægt, hvilket også er tendenser vi kender fra forskningen generelt. I forhold til seksualitet og grænseoverskridende adfærd viser undersøgelsen en markant større opmærksomhed hos de unge på adfærd

på nettet og billeddeling. Dette viser sig blandt andet ved, at langt færre unge videredeler seksuelle billeder af andre uden samtykke i forhold til tallene fra profilundersøgelsen i 2016. Der er dog noget, der tyder på, at de unge nu er ved at nå et mætningspunkt, hvad angår voksnes løftede pegefingre.

Digital adfærd: Mobiltelefoner og pc'er m.m. spiller en central rolle i unges sociale relationer og identitetsdannelse. Dette gør sig også gældende hos de unge i Gentofte Kommune, hvor betydningen af de elektroniske enheder stiger fra grundskolen til ungdomsuddannelserne. Undersøgelsen peger her på, at de unges brug af disse enheder risikerer at gå ud over deres nattesøvn, og at der kan være behov for at sætte nogle rammer for mobilbrug om aftenen og natten. Digitale kompetencer udgør en helt central kompetence nu og i fremtiden for unge såvel som for alle andre, og behovet for disse kompetencer er ikke blevet mindre i lyset af de seneste års tendenser til spredning af fake news på sociale medier. Her viser undersøgelsen, at en stor del af de unge på ungdomsuddannelserne forholder sig kritisk til det, de læser på nettet, mens det kun er tilfældet for en mindre andel af de unge i grundskolen.

Brug af rusmidler: Undersøgelsen viser et velkendt billede hvad angår de unges alkoholforbrug. De unge i Gentofte drikker (stadig) mere end unge på landsplan. I Ungdomsprofil 2020 – Gentofte Kommune har vi haft mulighed for at sammenligne med unges alkoholvaner i København, og dette nuancerer billedet. Her viser det sig, at de unge i København tilsyneladende drikker en anelse mere end de unge i Gentofte Kommune. Dette er jo i sig selv ikke positivt, men det peger på, at også blandt unge i København gør sig et relativt større alkoholforbrug gældende end blandt unge på landsplan. Ydermere viser undersøgelsen, at der fra grundskolen til første årgang på ungdomsuddannelserne sker en ændring i holdningen til, om det er i orden at drikke alkohol, samt at der sker en markant stigning i alkoholforbruget fra 9. klasse til første årgang. Hvad angår de unges rygevaner kan der ikke konstateres en markbar ændring siden 2016, om end der er sket et lille fald i antallet af unge, der ryger dagligt. I interviewene med de unge blev det tydeligt, at de umiddelbart har taget Gentofte Kommunes tiltag om røgfri skole til sig, hvilket tyder på, at tiltaget har en effekt. De unges brug af snus er steget de senere år i Gentofte og på landsplan. Til gengæld ser det ud til, at brugen af lattergas er aftagende. Hvad angår hash, har en større andel af unge i Gentofte end unge

på landsplan prøvet at ryge det. Denne tendens kunne også aflæses i 2016. De unges brug af andre illegale stoffer end hash er ikke markant højere i Gentofte Kommune end blandt unge på landsplan. Dog kan der være grund til opmærksomhed på de unge mænd mellem 15 og 19 år i Gentofte Kommune, idet en markant højere andel blandt denne gruppe angiver brug af andre illegale stoffer sammenlignet med både unge på landsplan og unge i København.

Samlet set kan man sige, at det overordnede billede af de unge i Gentofte Kommune, der blev tegnet i forrige profilundersøgelse i 2016, på en række parametre stadig gør sig gældende i 2020. Det handler blandt andet om det overordnede positive indtryk hos de unge om, at Gentofte Kommune er et godt og trygt sted at være unge, med mange muligheder. Det gælder de unges søgning mod gymnasiet og lang videregående uddannelse. Det gælder også oplevelsen travlhed og pres for at klare både skolen men også fritidsliv, venner og familie. Og det gælder de unges alkoholforbrug, der stadig ligger over gennemsnittet for unge på landsplan – men altså på niveau med eller lidt under unge i København alt efter alder og køn. Men på et par punkter er der sket forskydning og forandring siden 2016. Hos de unge i 2020 er der en meget større bevidsthed omkring adfærd på nettet og billeddeling, end der gjorde sig gældende i 2016. Derudover er de unges brug af snus mere udbredt, end det var i 2016. Og slutteligt udtrykker de unge et ønske om indflydelse og inddragelse samt et ønske om ikke-rammesatte rum, hvor de selv kan få lov at sætte rammerne og mødes uformelt på tværs af klasser og skoler.

Ovennævnte resumé tegner i helt overordnede træk nogle af hovedtendenserne i Ungdomsprofil 2020 – Gentofte Kommune. Disse tendenser samt en række andre uddybes undervejs i rapporten i de enkelte kapitler.

1. Indledning

Gentofte Kommune har fokus på de unge og på at skabe gode betingelser for et godt ungdomsliv. Kommunen arbejder løbende med ungeindsatser, hvor de unge i Gentofte bliver hørt og inddraget i processerne. I den forbindelse har Gentofte Kommune og Center for Ungdomsforskning (CeFU) en lang tradition for i samarbejde at tilvejebringe et solidt vidensgrundlag for dette arbejde. Således gennemførte CeFU allerede i 2004 den første ungdomsprofil for Gentofte Kommune. I 2015 blev Gentofte Kommune kåret som årets Ungdomskommune, og i 2016 gennemførte CeFU den anden Ungdomsprofilundersøgelse for Gentofte Kommune, der indgik som et centralt element i kommunens arbejde med at formulere dens vision for det videre ungdomsarbejde i kommunen og EN UNG POLITIK 2016. Med Ungdomsprofil 2020 – Gentofte Kommune tager CeFU endnu en gang temperaturen på ungdomslivet i Gentofte – set med de unges øjne.

Ungdomsprofil 2020 baserer sig på kvalitative data i form af interviews med 43 unge mellem 15 og 25 år¹¹. To unge er blevet interviewet individuelt, mens de resterende 41 unge er blevet interviewet i grupper. 39 af de interviewede unge gik på interviewtidspunktet enten i 9. klasse eller på en ungdomsuddannelse (stx eller hf). Kun fire af de interviewede unge gik på daværende tidspunkt ikke i skole og/eller var ikke fuldt arbejdsbeskæftigede. Det betyder, at der er en overvægt af unge i det kvalitative materiale, som er under uddannelse, og at dette perspektiv dermed også er dominerende for profilundersøgelsen.

Ligeledes baserer profilen sig på kvantitative data i form af Ungeprofilundersøgelsen 2019/2020 (BørnUngeLiv – Skolesundhed.dk), Rusmiddelundersøgelse 2019 (Pedersen & Pedersen 2020), samt den årlige Nationale Trivselsmåling. I arbejdet med Gentofte Ungdomsprofil 2020 har vi som noget nyt haft adgang til rådata fra Ungeprofilundersøgelsen 2019/2020. Vi har således haft mulighed for at supplere de almindelige frekvensdata med egne unikke kryds- og samkørsler. Dette var ikke muligt i Gentofte Ungdomsprofil 2016, og udgør således et nyt aspekt af

11. Gentofte Ungeprofil 2020 har primært til formål at afdække profilen på de unge i Gentofte Kommune mellem 15-25 år. I de kvalitative interview med elever fra 9. klasse indgår der dog også elever, der på interviewtidspunktet var 14 år.

Gentofte Ungdomsprofil 2020. I Rusmiddelundersøgelsen og Den Nationale Trivselsmåling har vi anvendt de frekvenskørsler, der er udarbejdet af de dataansvarlige¹².

På baggrund af dette datagrundlag stiller rapporten skarpt på, hvordan det er at være ung i Gentofte Kommune. Rapporten behandler en række brede temaer med udgangspunkt i kvantitativt materiale, hvilket tegner et både bredt og dybdegående billede af de unges praksisser og trivsel.

Gentofte Ungdomsprofil 2020 giver således et solidt empirisk grundlag for at beskrive og forstå ungdomslivet i Gentofte Kommune anno 2020 på en lang række områder såsom betydningen af fritidsliv og venskaber, skole og uddannelse til belysning af, hvordan de unge trives og deres brug af rusmidler. Rapporten afdækker også de unges forhold til sundhed og seksualitet, oplevelse af demokratisk deltagelse og deres digitale adfærd.

Gentofte Ungdomsprofil 2020 er blevet til i en anderledes tid, hvor den globale corona-pandemi har skabt nogle ganske særlige betingelser for menneskers liv og samvær. I midten af marts 2020 blev de unges hverdagsliv i Gentofte Kommune – ligesom alle andre unge i landets kommuner – forandret. De blev sendt hjem fra skole og ungdomsuddannelserne, de måtte forholde sig til om konfirmationer, studenterkørsel og fester kunne afholdes, om den planlagte dannelsesrejse kunne blive til virkelighed, om de kunne tage til fest i de københavnske gader, om deres sagsbehandlere kunne møde dem fysisk og mange andre vigtige ændringer.

Vi kan derfor ikke komme uden om, at nedlukningen forårsaget af corona har sat sit præg på ungdomslivet i 2020 – også i Gentofte Kommune. Vi ved endnu ikke, hvordan de særlige betingelser i 2020 vil præge ungdomslivet fremadrettet, eller hvorvidt der er tale om en generation, hvor eftervirkninger af nedlukningen vil kunne spores langt ind i deres videre ungdoms- og voksenliv. Det må tiden vise.

Selve undersøgelsens design blev også påvirket af den nye situation, f.eks. ved at interviews måtte udsættes. Det har betydet, at vi ikke som ellers planlagt har interviewet 9. klasse elever, der var lige ved at afslutte deres folkeskolegang, men i stedet unge der lige var begyndt på det sidste år i grundskolen. Det har betydet, at vi har fået fortællinger fra unge i

12. Se appendiks 2: 'Undersøgelsens empiriske data og metodiske grundlag' for uddybning af anvendte metoder og data.

Gentofte Kommune om, hvordan corona-situationen har påvirket dem. Disse beretninger giver både indblik i deres ungdomsliv før, under og efter nedlukningen og er samtidig vigtigt materiale til netop at tage temperaturen på ungdomslivet i kommunen i 2020 og sikre unges trivsel i netop denne tid. Disse erfaringer kan der trækkes på i andre situationer, hvor unge oplever, at hverdagslivet pludselig forandres af noget ukendt og ukontrollerbart. I det omfang det er relevant i forhold til at belyse og forstå de unges liv i Gentofte Kommune anno 2020 på et generelt plan, inddrages dette særlige corona-perspektiv i nærværende rapport.

Gentofte Ungdomsprofil 2020 belyser således, hvor de unge i Gentofte trives, og hvor de er under pres. Således skaber ungdomsprofilen et grundlag for, at de unges stemmer, perspektiver og egne erfaringer kan indgå direkte i Gentofte Kommunes arbejde med at udvikle EN UNG POLITIK 2020.

Unge i dag

Hvad karakteriserer de unge anno 2020? Dette spørgsmål stilles ofte både i medierne og i andre sammenhænge, hvor der arbejdes med og for unge. Der er selvfølgelig noget, der samler alle unge, og det er, at man er ung og dermed på vej fra barndommen til voksenlivet. Men dette forhold siger ikke ret meget om ungdomslivet, og forståelsen af selve ungdomsfasen har været under forandring over længere tid (Sørensen & Pless 2015). Spørgsmål om, hvem de unge er, er ikke enkle at besvare, da de unge ikke bare kan ses som en samlet gruppe, der kan afdækkes eller karakteriseres under et. De unge er forskellige. Det er deres betingelser og muligheder også, og derfor håndterer de ungdomslivet forskelligt. Disse forskelle eksisterer ikke kun i kraft af, hvor de bor, hvordan deres familiesituation er, hvilke venner de har eller ikke har eller hvilken uddannelse, de er i gang med at tage. De eksisterer også i kraft af, hvordan alle disse forhold får og tillægges betydning og mening af den enkelte unge og i relation til og relationer med andre unge. Derudover er ungdomsperioden – uanset hvordan den afgrænses – også en periode for identitetsdannelse. Dette er ikke kun i relation til spørgsmål som, hvad jeg skal være i forhold til job og uddannelse, men også i relation til, hvem jeg er, og hvem jeg kan blive til. Når det er sagt, er der alligevel nogle almene træk eller betingelser, der aktuelt sætter sig igennem for og i ungdomslivet.

Individualisering er et begreb, som i en årrække har været helt centralt i forståelsen af vores samtid og dermed også af ungdomslivet (Illeris et al. 2009, Sørensen & Pless 2015). Denne forståelse har sat sig igennem som en øget individualisering af både succes og fiaskoer og et øget pres på den enkelte unge for at præstere som individ i forhold til f.eks. uddannelse, job, venner og fritidsliv. Men spørgsmålet er, om denne individualiserings-tendens i øjeblikket er under forandring. Aktuelle globale tendenser som klima- og miljøkrisen og den aktuelle corona-pandemi peger på, at forestillingen om, at den enkelte individuelt kan stilles til regnskab for succes og fiasko, er utilstrækkelig som forståelsesramme. Klima- og miljøkrisen har om noget sat ungdommens ansvarsfulde fællesskaber i centrum og givet plads til, at stærke narrativer, der trækker på forestillingen om fælles ansvar og fællesskab, har kunnet etablere sig som alternativer til individualiseringens narrativer (Bruselius-Jensen & Sørensen 2017).

Et andet generelt tema, der kalder på opmærksomhed i relation til unge, omhandle det, der er begrebsat som en præstationskultur eller præstationssamfund (Hutters & Sørensen 2015; Petersen 2016; Nielsen, Murning & Katznelson 2017; Katznelson & Louw 2018). Det relaterer sig først og fremmest til unge og uddannelse, hvor det at blive bedømt i skolen har fået større betydning gennem de senere år, både i Danmark og globalt. Herhjemme kan det f.eks. ses i de forskellige former for målinger og benchmarks, der indgår i nyere politiske ambitioner om at ville løfte det faglige niveau blandt danske elever. På internationalt niveau kan denne øgede målstyring blandt andet ses i de årlige PISA-målinger, der gennem en række fastsatte parametre sammenligner nationers uddannelsessystemer, og som er blevet et dominerende uddannelsespolitisk pejlemærke for kvalitet i uddannelserne (Biesta 2010). Præstationskulturen har også betydning for det generelle ungdomsliv og sætter sig igennem som et krav og en forventning om, at man som ung kan og skal præstere og præsentere et succesfuldt ungdomsliv så at sige 360 grader, både i relation til uddannelse, venner, fester, kærester, fritids og familie m.m. Denne præstationstendens så vi også gøre sig gældende i Gentofte Ungdomsprofilundersøgelse fra 2016, hvor flere unge fortalte om et pres for at præstere, der var koblet til tegn på mistrivsel blandt de unge såsom hovedpine, stresssymptomer og dårligt humør (Hansen, Louw & Wessels 2016).

Dette kobler sig til den tredje og sidste generel tendens, der fremhæves her, nemlig unges trivsel og mistrivsel. De fleste undersøgelser peger på,

at unge i Danmark generelt set trives godt. Samtidig er trivselen dog under pres på visse områder og på visse måder. For det første er der noget, der tyder på, at mange unge oplever at være stressede og pressede på ungdomsuddannelserne og de videregående uddannelser (Nielsen & Lagerman 2017; EVA 2019a, c). Den Nationale Trivselsmåling 2017 viser, at 24 % af de 16-24-årige unge kvinder og ca. 13 % af de unge mænd i samme aldersgruppe oplever psykisk mistrivsel og 40 % af kvinderne og 23 % af mændene i aldersgruppen oplever et højt stressniveau (Sundhedsstyrelsen 2017). Unges trivsel er således i den grad kommet på den politiske dagsorden, hvilket blandt andet kan ses ved, at styrket elevtrivsel indgår som et centralt mål i både EUD-reformen, gymnasiereformen og folkeskolereformen, og at der i den forbindelse gennemføres årlige nationale trivselsmålinger.

Samtidig føler mange unge, at overgangen mellem grundskole og ungdomsuddannelse og særligt valget af ungdomsuddannelse er enormt dramatisk og stressende, hvilket kan føre til frafald, mistrivsel og manglende motivation for skole og uddannelse blandt unge (Louw, Ågård & Kroghstrup 2017; Juul 2018; EVA 2019b). Derudover gør former for mistrivsel sig gældende blandt unge, der ikke slår ud på de formelle bekymringsparametre, som behandlingssystemet og andre har til rådighed for at identificere mistrivsel. Denne gruppe unge har Center for Ungdomsforskning begrebsat som 'unge i gråzonen'. Det omhandler unge, der mistrives i stilhed, og som ofte står alene med problemer som for eksempel ensomhed, dårligt selvværd eller mobning. Det omhandler desuden unge, der ikke nødvendigvis kommer fra de samfundsgrupper, vi normalt forbinder med mistrivsel, og der er dermed tale om unge fra alle samfundslag og -grupper (Sørensen, Katznelson, Nielsen & Lindstrøm 2010). Selvom det i Danmark generelt set går godt med de unges trivsel, er der således fortsat grund til opmærksomhed på både mistrivsel forbundet med uddannelses- og præstationskulturen og den mistrivsel, der findes blandt unge i gråzonen.

Særlige betingelser for unge i Gentofte

Ovenfor nævnes nogle af de helt overordnede og generelle linjer i forhold til de unge i Danmark anno 2020. Disse forhold gør sig selvfølgelig også på forskellig vis gældende for de unge i Gentofte Kommune. Samtidig er

der en række forhold, der er særlige for lige præcis Gentofte Kommune. Disse forhold kan ligeledes tænkes at have en indflydelse på, hvordan de generelle tendenser beskrevet ovenfor påvirker de unge i Gentoftes trivsel.

For det første er Gentofte Kommune en af landets mest velhavende og uddannelsesstærke kommuner. Dette afspejles i udskrivningsgrundlaget¹³ per skattepligtig borger i Gentofte Kommune, der som landets højeste ligger på omkring 320.000 kr., mod lige under 200.000 kr. for hele landet i 2016 (Gentofte Kommune 2019). En stor del af den danske økonomiske og sociale overklasse bor i Gentofte, og borgernes gennemsnitlige økonomiske og uddannelsesmæssige niveau ligger dermed over landgennemsnittet. Samtidig er der stor variation i de økonomiske og sociale vilkår på tværs af kommunens syv bydele. Dette er et andet særkende ved Gentofte Kommune, som det er vigtigt at have for øje, når profilen af de unge i Gentofte skal tegnes.

Gentofte Kommune omtales af mange unge som et meget trygt sted at vokse op med mange ressourcestærke familier, og omtalen af Gentofte som værende et særligt reservat afspejles dermed i de unges fortælling om Gentofte Kommune (Hansen, Louw & Wessels 2016). Det betyder, at der er et stærkt sammenhold og tilhørsforhold, når man vokser op i Gentofte Kommune. Dette skaber umiddelbart et positivt billede af kommunen og kangiveanledning til, at man som ung i Gentofte tillægger det stor betydning – også identitetsmæssigt – at man kommer fra Gentofte. Samtidig fortæller de unge også, at der er 'klistret' mange fordomme til Gentofte-identiteten, såsom richkids, og det er ikke altid, at de unge ønsker at fortælle andre uden for kommunen, at de kommer fra Gentofte. De unge skal således navigere i, hvornår det så at sige er passende at fortælle, hvor de bor eller er vokset op, og hvornår det ikke er.

Et andet forhold, hvor Gentofte Kommune adskiller sig markant fra hele landet, omhandler de unges uddannelsesadfærd. De unge i Gentofte Kommune vælger i overvejende grad gymnasiet frem for erhvervsuddannelserne – også markant mere udtalt, end det gør sig gældende for de unge på landsplan. Dette hænger måske sammen med en generel forventning fra forældre om, at man skal opnå en lang videregående uddannelse, hvilket også kom til udtryk blandt de unge i Gentofte Ungdomsprofil 2016

13. Udskrivningsgrundlaget er skattepligtige årsindkomster minus personfradrag.

(Hansen, Louw & Wessels 2016). Under alle omstændigheder udgør den særlige ungdomsuddannelsesprofil, som de unge i Gentofte Kommune tegner, et relevant opmærksomhedspunkt i relation til præstationskulturen i gymnasiet, som er skitseret ovenfor. Spørgsmålet er således, om præstationskulturen er særligt udtalt blandt de unge i Gentofte Kommune.

De generelle og særlige træk ved ungdomslivet i Gentofte Kommune, som vi har gennemgået ovenfor, udgør et baggrundstæppe for de følgende kapitler, hvor vi behandler en lang række forhold, der har betydning for ungdomslivet i Gentofte Kommune.

Læsevejledning

I kapitel 2 behandler vi de unges oplevelser og erfaringer med skolegang og uddannelse. Vi stiller her skarpt på deres uddannelsesvalg og -overvejelser såvel som fællesskaber og trivsel i og omkring deres uddannelses-situation.

I kapitel 3 bevæger vi os væk fra de unges uddannelsesarena til deres fritid - en fritid fyldt med venskaber og aktiviteter men også travlhed og ensomhed.

Kapitel 4 fokuserer på demokratisk deltagelse og oplevelsen af at have indflydelse på eget liv og de fysiske omgivelser, der sætter rammerne for selvsamme.

Sundhed, kropsidealer og seksualitet behandles i kapitel 5. Her tages temperaturen på, hvordan de unge oplever deres fysiske helbred, deres syn på kroppen, og hvordan de påvirkes af de hertil knyttede normer. Vi kommer ligeledes omkring noget, der har fyldt meget de seneste par år, nemlig samtykke, billeddeling og grænseoverskridende seksuel adfærd.

I kapitel 6 er det de unges digitale adfærd, der kommer under lup. Her ser vi på brug af digitale enheder og de muligheder og udfordringer, som de skaber for de unge.

Endelig ser vi i kapitel 7 nærmere på de unges brug af og holdninger til rusmidler, hvor både alkohol, tobaksprodukter og illegale rusmidler bliver

behandlet. Desuden ser vi nærmere på, hvordan overgangen til ungdomsuddannelse har indvirkning på netop dette.

I appendiks 1 giver vi et kort overblik over og sammenligning af særlige parametre fra 2016 profilen med data fra ungdomsprofilundersøgelsen 2020.

I appendiks 2 redegøres for de metodiske tilgange, der ligger til grund for Gentofte Ungdomsprofil 2020. Det skal nævnes her, at vi primært har gruppeinterviewet unge, der var i uddannelse (grundskole og ungdomsuddannelse). Vi har interviewet fire unge (to af dem individuelt), som kan betegnes som værende uden for uddannelse og job. Når vi citerer interviewpersonerne i rapporten, er de unge uden for uddannelse og job angivet som 'Ung uden for uddannelse / job'. De unge fra grundskole og ungdomsuddannelse er angivet med deres uddannelsestilknytning.

2. Skole og uddannelse

I interviewene med de unge bad vi dem om at sætte et ord på, hvad de forbinder med deres ungdoms- og skoleliv i Gentofte Kommune. Til at beskrive dette blev der brugt ord som travlt, socialt, fedt, stressende, mangfoldigt, fællesskab, selvudfoldelse, fagligt.

Som ordene ovenfor indikerer, forstås de unges forhold til skolegang som værende komplekst og med mange facetter. Derudover skal det ses i sammenhæng med de andre arenaer, som de unge bevæger sig i, såsom familielivet, venskaberne og fritiden. Skolen er også et sted, hvor det sociale venskabsliv dyrkes, ligesom det at gå i skolen kan påvirkes af at have travlt i fritiden.

Spørger vi de unge, om de kan lide at gå i skole, så er svaret dog rimelig entydigt: det kan de.

De fleste unge mellem 15 og 25 år er i berøring med uddannelsessystemet både i form af den obligatoriske grundskole, 10. klasse, ungdomsuddannelse og videregående uddannelser. Unge tilbringer således meget af deres ungdomsliv i skole og bevæger sig gennem mange forskellige uddannelsesinstitutioner og -sammenhænge. Men der er også unge, som står uden for uddannelsessystemet og dermed ikke deltager direkte i denne afgørende livsarena i ungdomsårene. På trods af at disse unge står uden for de institutionelle uddannelsesrammer, kan de ikke undgå at forholde sig til netop denne arena, hvad end de ønsker det eller ej.

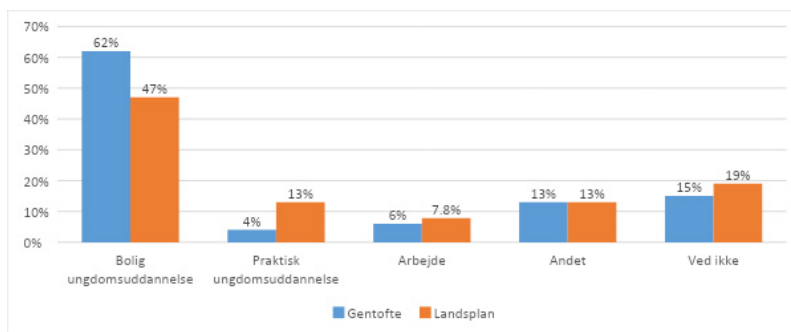
Vi ser i det følgende kapitel nærmere på skole og uddannelse, herunder de unges overvejelser om valg af uddannelse, trivsel og velvære på uddannelsesinstitutionerne, men også de unges oplevelser og erfaringer med at være på kanten af – eller i overgang til – uddannelse. Dette kapitel er det mest omfattende i rapporten, hvilket hænger sammen med den betydningsfulde arena, som uddannelsesinstitutionerne udgør for ungdomslivet.

Valg af uddannelser og fremtidsdrømme

Der er som nævnt en tydelig tendens til, at unge i Gentofte søger ind på gymnasiale uddannelser, hvor den mest almindelige er stx. Dette billede går igen i de tidligere undersøgelser og er dermed udtryk for ret stabil tendens. Ifølge Gentofte Kommunes egne tal fra 2020 søgte 93 % af de unge ind på en gymnasial uddannelse efter 9. eller 10. klasse, mens kun 3 % valgte at gå den erhvervsfaglige vej (Gentofte Kommune 2020). Selvom gymnasiale uddannelser også har langt højere ansøgningsprocent end erhvervsuddannelser i resten af Danmark, ligger tallene for søgningen mod gymnasiet for de unge i Gentofte Kommune markant over landsgennemsnittet.

Unge i Gentofte Kommune vælger således boglige ungdomsuddannelser i stedet for de mere praktiske uddannelser, og når vi kigger på udskolingselevernes forestillinger om deres kommende uddannelsesvej, tyder det på, at denne søgen mod boglige ungdomsuddannelser starter allerede i grundskolen:

Tabel 1: Hvad forestiller du dig skal ske, når du er færdig med 9. eller 10. klasse? (Ungeprofilundersøgelsen, udskoling). Gentofte N=1350. Landsplan N=13612.

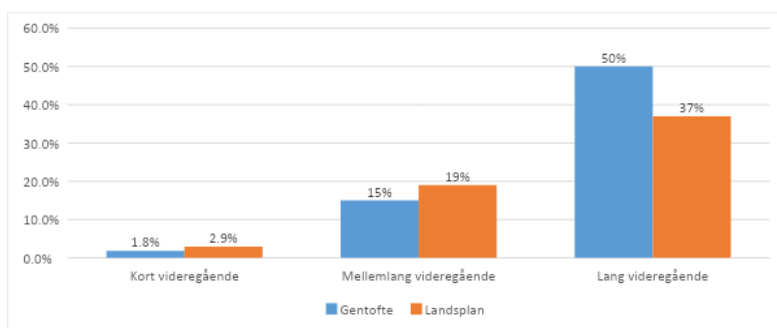

Blandt de interviewede 9. klasse elever vidste en del, at de ville på gymnasiet, men de var i tvivl om hvilket. Et par af eleverne enten ville gerne eller skulle på efterskole (og derefter på stx), mens der også var nogle, som mente, at der stadig var god tid til at finde ud af det. Her skal det understreges, at de interviewede elever på interviewtidspunktet lige var startet på deres sidste skoleår. I næste afsnit ser vi nærmere på de unges oplevelser af studievalg.

Ser vi på de unge, der allerede går på en ungdomsuddannelse, fordeler

svarene sig som i følgende tabel, når der bliver spurgt til deres forestillinger om fremtidig uddannelse. 88% af de adspurgte går på stx, mens 11 % går på hf.

Tabel 2: Forestilling om fremtidig uddannelse (Ungeprofilundersøgelsen 15-30 år). Udvalgte svarmuligheder. Gentofte N=3053. Landsplan N=14713.

Hos de unge, der allerede har valgt en ungdomsuddannelse, er fremtidsplanerne for halvdelen af dem en lang videregående uddannelse mod 37 % på landsplan. Desuden angiver 15 % af de unge i Gentofte, at de vil tage en mellemlang videregående uddannelse, mens blot omkring 2 % af de unge forestiller sig at tage en kort videregående uddannelse.

Gentofte Kommune har fire gymnasieskoler men ingen erhvervsuddannelsesinstitution. Samtidig har borgerne i Gentofte Kommune generelt et højt uddannelsesniveau, og kommunen er blandt landets rigeste.

Der er således særlige betingelser i Gentofte Kommune, der præger de unges uddannelsesovervejelser, hvilket fremgår af nedenstående samtale mellem fem gymnasieelever:

Gymnasieelev 1: Men det er måske også en lille smule Gentofte-agtigt? At man starter på en stx.

Gymnasieelev 2: Ej, det er sindssygt Gentofte-agtigt.

Gymnasieelev 3: Vi blev bare slet ikke præsenteret for andet.

Gymnasieelev 4: Jeg tog stx, fordi jeg ikke vidste, hvad jeg ville bagefter.

Gymnasieelev 2: Ja, det er nemlig den der med den brede uddannelse.

Gymnasieelev 4: Så ville jeg ikke lukke mulighederne af. Så ville jeg tage en stx, fordi hvis jeg nu tog på hhx eller noget i den stil, så skulle jeg begrænse mig rimelig meget, fordi jeg også vidste jeg ville noget bogligt bagefter. Jeg vil ikke ud og lave noget håndarbejde, noget fysisk arbejde, så er jeg sådan, så tager jeg en stx. Fordi jeg har ingen anelse om, hvad jeg vil. Så har jeg rimelig mange muligheder. At man er akademisk, altså at man går den boglige vej.

Gymnasieelev 1: Men det er også utrolig typisk i Gentofte.

Gymnasieelev 5: Det kommer jo ofte fra forældrene.

Dialogen mellem de fem gymnasieelever giver et tydeligt billede af de mange elementer i forhold til valg af uddannelse, der har været til stede i interviewene med de unge fra Gentofte. Dette er elementer, der i høj grad stemmer overens med tidligere undersøgelser af unge danskeres uddannelsesvalg, nemlig 1) at unge vælger stx, 2) at unge vælger stx, fordi de ikke ved, hvad de vil, 3) at unge er af den overbevisning, at stx er det mest fremtidssikrede uddannelsesvalg, der åbner flest veje, 4) at de unge ikke oplever at blive vejledt og præsenteret for andre uddannelsesretninger og 5) at forældre har indflydelse på unges uddannelsesvalg (Katznelson

& Louw 2017). De fem skitserede elementer er tæt knyttet og fletter sig sammen i de unges uddannelsesovervejelser.

Det billede, der over en årrække har tegnet sig af unges uddannelsesvalg både i og uden for Gentofte, peger således på, at de gymnasiale ungdomsuddannelser for mange unge opleves som det naturlige og sikre valg efter grundskolen, hvor man holder mange muligheder åbne. Modsat forbinder mange unge erhvervsuddannelserne med et mere fastlåst og snævert uddannelsesvalg uden så mange muligheder senere hen (Katznelson & Louw 2017; Juul 2018; EVA 2019b). Disse forestillinger er langt fra nye, og selvom f.eks. erhvervsuddannelserne har indført tiltag, der netop imødekommer de unges behov for at holde døren på klem til andre mulige uddannelser, så er myten om stx som den ungdomsuddannelse, der åbner flest døre, stadig i live. Derudover må det ikke glemmes, at stx for mange unge i høj grad minder om den skolegang, de kommer fra. Stx kan ses som en slags forlængelse af grundskolen og dermed et tryggere og velkendt valg frem for f.eks. at starte på en erhvervsuddannelse, hvor man blandt andet skal ud at finde en læreplads.

De unges tendens til at vælge stx og dernæst en lang videregående uddannelse er dog mere udtalt i Gentofte Kommune end på landsplan, hvilket vi også så i Gentofte Ungdomsprofil 2016. Dette uddannelsesvalg tyder således på en vedholdende og meget stærk tendens blandt de unge i Gentofte Kommune.

I en årrække har søgningen mod de gymnasiale uddannelser generelt været opadgående, mens søgningen mod erhvervsuddannelserne er gået ned. I øjeblikket søger ca. 20 % af en ungdomsårgang en erhvervsuddannelse (Danmarks Statistik 2019). Denne andel er væsentligt mindre blandt de unge i Gentofte Kommune. Det er ikke et problem i sig selv, at de unge i Gentofte i overvejende grad søger mod de gymnasiale uddannelser, hvis disse uddannelser matcher de unges ønsker og faglige ambitioner og nysgerrighed. I næste afsnit skal vi således kigge nærmere på de unges oplevelse af uddannelsesvejledning i grundskolen samt familiens og vennernes betydning i relation til uddannelsesvalg.

Studievejledning – valg og omvalg

Når vi taler med 9. klasse elever om studievejledning, så er de undervejs i udskolingen blevet præsenteret for forskellige uddannelsesveje – flere nævner også at have besøgt erhvervsuddannelsessteder i f.eks. København og Lyngby. Det er således ikke fraværende for de unge undervejs i deres folkeskole også at blive præsenteret for andet end stx. Alligevel tyder meget på, at der er en kultur i Gentofte, hvor stx bliver det oplagte og almindelige valg især gennem retorikken blandt de unges klassekammerater, venner og forældre. Når eleverne i 9. klasse f.eks. forklarede os, at det var "akavet" at besøge en ikke almen gymnasial uddannelsesinstitution og "stedet, det var bare ikke mig", så viser det, at der er en stærk kultur og identitetsskabende forståelse af, hvilke mennesker der går på hvilke uddannelser. På den måde kan man sige, at der er stærke identitetskræfter på spil for de unge i valget af ungdomsuddannelse. De unge vælger ikke blot hvad de skal blive, men også hvem de skal være. Og dette identitetsperspektiv er væsentligt at holde sig for øje i vejledningen af de unge og i samtaler med dem omkring deres uddannelsesvalg- og overvejelser.

Nogle af kommunens folkeskoler har et program, hvor folkeskoleelever i udskolingen forberedes til at starte på et af kommunens gymnasier. Overgange fra en uddannelseskontekst til en anden er altid forbundet med udfordringer, og overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse opleves af mange unge som særligt udfordrende både fagligt, social og studiemæssigt (Louw, Ågård & Krogstrup 2017). I det lys giver det særdeles god mening at arbejde specifikt med overgange fra grundskole til gymnasium i Gentofte Kommune. Samtidig kan dette målrettede overgangsarbejde også skabe en forventning om, at gymnasiet er den eneste vej at gå efter grundskolen, og på den måde fungere indsnævrende for de unge, der kunne være motiveret for andre uddannelsesvalg og -veje. Dette indikerer, at der er behov for vejledningsmæssig opmærksomhed på, hvordan man arbejder med de unges forventninger og overgange fra grundskolen til ungdomsuddannelserne i Gentofte Kommune. I den forbindelse kan der hentes inspiration i karrierelæringsperspektivet (Katznelson, Lundby & Hansen 2016), hvor der arbejdes processuelt med at oparbejde de unges valgkompetencer, og hvor de konkret og i praksis præsenteres for og tager stilling til forskellige uddannelsesveje (Louw 2020).

Forældres betydning for uddannelsesvalg og –overvejelser

Men et er vejledningsindsatserne i uddannelsesinstitutionerne. Noget andet er den vejledning, der foregår i hjemmet. Flere undersøgelser peger her på, at en del 'vejledning' nemlig også foregår i hjemmet; forældre og ældre søskende er helt centrale aktører, når det kommer til de unges valg af uddannelsesveje (Madsen et al. 2017). Dette er noget, som de unge, vi interviewede, også fortæller om:

Gymnasieelev: Altså mine forældre sagde jo også til mig, det ville være spild, hvis jeg ikke tog en akademisk uddannelse.

Folkeskoleelev 1: Jeg tror også bare sådan at mine forældre bare godt vil have at jeg tager en stx. Det kan godt være at deres indflydelse ikke betyder alt, eller jo, det gør den faktisk.

Folkeskoleelev 2: Ja, den betyder meget.

Unge har langt flere muligheder i dag end tidligere, når det kommer til at vælge uddannelse og karriere. Det er ikke længere bestemt, at de skal følge i forældrenes fodspor. Med det sagt så er fortællinger som ovenstående eksempel på, at selvom mulighederne er mange, er forældrenes forventninger og ambitioner stadig noget, der så at sige påvirker de unges syn på – og formodentlig også valg af – egen uddannelses- og karrierevej.

Der er selvfølgelig også fortællinger blandt de unge, der handler om, at deres forældre bare vil have, at de er lykkelige og laver det, de har lyst til. Generelt ser vi en forældregeneration, som i langt højere grad end tidligere ønsker at skabe plads til de unge på de unges egne præmisser. Men samtidig ser vi også, at forældrene helst ser, at den unge tager den mere eller mindre rigtige og lige vej gennem uddannelses- og joblivet. En vej, der er lineær, uden for mange bump og hvor gymnasiet stadig udgør det foretrukne valg. Derudover hænger forventningerne til unges uddannelsesniveau sammen med forældrenes eget uddannelsesniveau (Juul 2018). På den måde kan man sige, at når de unge i Gentofte fortæller, at deres forældre støtter dem til at vælge deres egen vej, så siger de samtidig, at forældre også forklarer dem, at stx åbner flest døre. Der er således støtte fra forældrenes side, men også en (indirekte) påvirkning samt

spejling af forældrenes eget uddannelsesniveau og -valg.

Når vejen ikke er lineær

Ser vi på de unge, der har haft eller har en mere broget uddannelsesvej, så er fortællingen, at det ikke altid er så nemt, når forventningen er, at stx er vejen at gå.

Tre hf-kursister fortæller f.eks. om en uddannelseshistorik, hvor de i 2.g valgte at forlade gymnasiet og senere startede på Gentofte HF. Et valg, de er rigtig glade for nu, men som var svært at træffe dengang, netop fordi det brød med normen om, at det rette var en stx. Udover at selve formen på hf (f.eks. at der ikke er årskarakterer) passer dem bedre, så beskriver de også et fællesskab omkring ikke at føle sig forkerte over at lave et omvalg undervejs i en ungdomsuddannelse. En følelse af at være forkert, som de derimod oplevede, når de talte med deres tidligere klassekammerater, der blev på stx.

Flere af de hf-kursister, vi talte med, fortæller samtidig, at de aldrig rigtig var blevet præsenteret for, at hf var en mulighed. Faktisk vidste de ikke engang, at hf eksisterede i Gentofte, selvom én ung fortæller, at hun har boet lige ved siden af Gentofte HF. At de unge oplevede, at stx var den eneste mulighed (også af gymnasiale ungdomsuddannelser), og at flere af dem ikke kendte til hf-uddannelsen, kalder på opmærksomhed omkring, hvordan de unge får øje for og viden om forskellige uddannelsesveje, og hvad disse indebærer. Det er ikke nemt, og det er en udfordring, der som nævnt ikke kun gør dig gældende i Gentofte Kommune. Endelig kalder det på flere positive fortællinger om omvalg. At vælge en anden vej, end den man først har taget, behøver langt fra at blive opfattet som en fiasko. Tværtimod. Den positive fortælling om at finde den rette vej - selv når der er et lille bump - bør værdsættes i fortællinger om unges uddannelsesvalg. Det gør sig ikke mindst gældende for de unge, der i kortere eller længere perioder står på kanten af - eller uden for - uddannelse og/eller job.

De fire unge, vi interviewede, der for tiden ikke var i gang med en uddannelse eller havde et fast arbejde, stod i ret forskellige situationer, hvad angik deres uddannelseshistorik. Én ung havde gået på studenterkursus, én ville gerne starte på hf næste år, én skulle starte i ufaglært arbejde, og

én, som næste citat stammer fra, havde afprøvet flere forskellige uddannelser, hvorfor mange omvalg og afbrud var en del af hans historik. Til trods for dette opfattede han ikke sin lidt mere brogede uddannelsesvej som et problem. Det var snarere et problem, at der strukturelt og samfundsmæssigt ikke var så meget plads til at finde sin vej:

... så det er jo ikke fordi, jeg er interesseret i bare at være arbejdsløs. Overhovedet ikke. Jeg vil super gerne. Jeg har bare brugt længere tid på at finde ud af det og finde mig selv. Så hellere ramme rigtigt, det har så taget et par forsøg, og det er fint. Det skal også være okay. Jeg synes, at det er blevet bedre, men man kunne godt sige lidt mere, at det er okay hvis det ikke lige gik igennem første gang, så er det okay at prøve noget andet.

(Ung mand)

Som citatet peger på, har den unge her mod på at finde den rette hylde, selvom vejen ikke har været lineær og bestemt på forhånd. Samtidig rummer fortællingen en styrke forstået på den måde, at den tendens til individualisering, som vi pegede på i indledningen, ikke som sådan synes at gøre sig gældende her. Der peges i stedet på de samfundsmæssige strukturer, og at der bør være rummelighed til at lave omveje og prøve forskellige ting af. Som tidligere nævnt med udgangspunkt i de tre hf-kursters fortælling om deres omvalg fra stx til hf kan sådanne fortællinger være svære at komme med i en kommune, hvor stx er hovedvejen, og der er store forventninger til, at man udnytter de privilegerede muligheder, man har som unge i Gentofte Kommune. Den unge mand i ovenstående citat fortæller f.eks. videre i interviewet, at det ikke altid er lige sjovt, at hans venners forældre o. lign. spørger, hvad han går og laver, eller hvad hans fremtidsplaner for uddannelse er. Han vil hellere spørges ind til sine interesser og fritid.

Selve modet eller lysten er nok det mest centrale her, hvilket også går igen hos de andre unge, vi har talt med, som aktuelt står uden for uddannelse eller beskæftigelse. Det må anskues som særdeles positivt, at de disse unge stadig har mod og tro på, at de kan finde deres vej. Dermed tegner der sig et billede af, at også de unge, der ikke hopper med på

Gentofte-vognen om at tage en stx, kan finde deres egen - og en anden - vej til både uddannelse og arbejde. Disse fire unges fortællinger om at stå uden for - primært - uddannelse i Gentofte Kommune viser således både en styrke og en sårbarhed. I det lys kan det overvejes, hvordan den stærke stx-uddannelsesfortælling i Gentofte Kommune kan nuanceres, så uddannelsesvejen breddes ud til bedre at kunne favne unge med andre faglige interesser og nysgerrigheder samt unge, der er i tvivl og gerne vil afprøve og afsøge forskellige uddannelsesmuligheder.

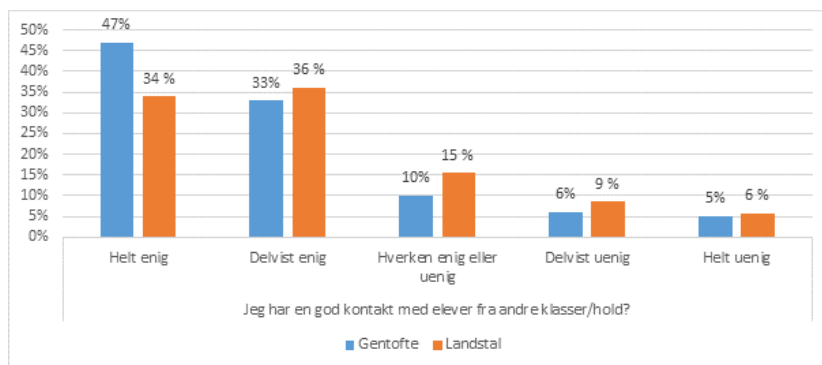
Uddannelsesinstitutionelle fællesskaber

De unges sociale fællesskaber udgør en helt central ramme for ungdomslivet, og unge tillægger fællesskaber med andre jævnaldrende meget stor betydning. Samtidig ser vi i disse år de unge danne nye former for fællesskaber. Den globale klima- og miljøkrise og den aktuelle corona-pandemi har om noget skabt nye rammer og betingelser for unges fællesskaber, der åbner muligheder for at skabe stærke fællesskabsnarrativer, der bygger på forestillingen om fælles ansvar og fællesskab i modsætning til diskursen om individualisering. Der er således ingen tvivl om, at fællesskaber i ungdomsårene er helt centrale, og at der måske netop kan være tale om et øget behov for fællesskaber i disse år. Det skal de ungdomsuddannelser, der danner rammen omkring ungdomslivet, forholde sig til, ikke mindst i lyset af, at uddannelsesinstitutionerne danner rammen for langt størstedelen af unges fællesskaber (Bruselius-Jensen & Sørensen 2017).

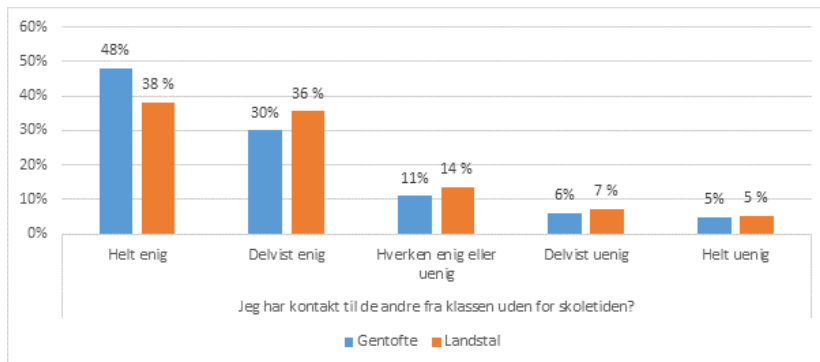
På tværs af Ungeprofilundersøgelsen og Trivselsmålingen tegner der sig et generelt billede af, at de unge i Gentofte har gode kontakter, bruger tid med, og har det godt med deres venner og øvrige sociale netværk., også i skolesammenhænge. Det vil vi i de følgende se lidt nærmere på.

Sammenlignet med landsplan tegner der sig nemlig et billede af, at unge fra Gentoftes ungdomsuddannelser i højere grad har en god kontakt med deres klassekammerater uden for skoletiden samt god kontakt til elever fra andre klasser, som det fremgår af nedenstående to tabeller:

Tabel 3: Jeg har en god kontakt med elever fra andre klasser/hold (Trivselsmåling på ungdomsuddannelserne). Gentofte N=3480.

Tabel 4: Jeg har en god kontakt med de andre fra klassen uden for skoletiden (Trivselsmåling på ungdomsuddannelserne). Gentofte N=3480.

Da vi interviewede unge på hf og de fire gymnasier i Gentofte, virkede det også til, at mange havde kontakter til andre end dem, de gik i klasse med, særligt gennem udvalg på skolen, f.eks. elevråd, musicals eller festudvalg, eller ved at tage til forskellige privatfester i weekenderne. De fleste beskrev deres ungdomsuddannelsessted som et socialt og mangfoldigt sted, hvor fællesskabet ikke udelukkende var forbeholdt ens egen klasse men også bevægede sig på tværs. Nogle unge beskrev samtidig, at de også har en del kontakt med unge fra kommunens andre folkeskoler eller ungdomsuddannelser. Men der var også andre historier ude og gå blandt de unge, vi interviewede. Historier der peger på, hvordan hver skole har sin egen gade og selv, hvis man hænger ud i samme område som unge fra andre skoler, så hænger man ikke ud samme med unge fra disse andre skoler. Disse unge efterspurgte mere kontakt med de andre gymnasiale uddannelsesinstitutioner i kommunen, fordi de ønsker at lære flere unge at kende i kommunen, men også for at nedbryde de forestillinger og fordomme, der hersker om hvilke unge, der går på hvilke gymnasier.

Og netop forudindtagede ideer om, hvem der går på hvilke uddannelsesinstitutioner og specifikke gymnasier, er i høj grad til stede i vores interviews. Til trods for at Trivselsmålingen viser, at unge i Gentofte har bedre kontakt med unge fra andre skoler end unge på landsplan, tyder de unges fortællinger på, at der sideløbende er skabt mange 'os og dem' fortællinger. Dette er i sig selv ikke problematisk eller underligt og er til en vis grad del af den identitetsskabende, der forgår i ungdomsårene. Så længe forestillinger og fordommene ikke kammer over og bliver så stærke identitetsskabende fortællinger, at unge på tværs af skolerne skaber uhensigtsmæssige normer for, hvem man er, og hvem man kan være sammen med. At have fokus på at styrke fællesskaber på tværs af Gentofte Kommunes uddannelsesinstitutioner kan således være givende for at skabe trivsel blandt de unge, der ikke nødvendigvis har fundet sig helt til rette i deres klasse eller på deres uddannelsesinstitution, og det kan hjælpe med at nedbryde uhensigtsmæssige fordomme om andre jævnaldrende, samt være medvirkende til en stærkere fælles ungdomspolitisk stemme i kommunen.

Set i lyset af de stærke fortællinger omkring de fire gymnasier i Gentofte Kommune er der behov for opmærksomhed omkring, hvordan man også styrker og understøtter de unges fællesskaber på tværs i kommunen - både blandt ungdomsuddannelseselever og blandt grundskolelever. I

kapitel 4 ser vi nærmere på, hvordan man kan inddrage de unge og styrke deres muligheder for at mødes og etablere fællesskaber på tværs.

Trivsel og mistrivsel

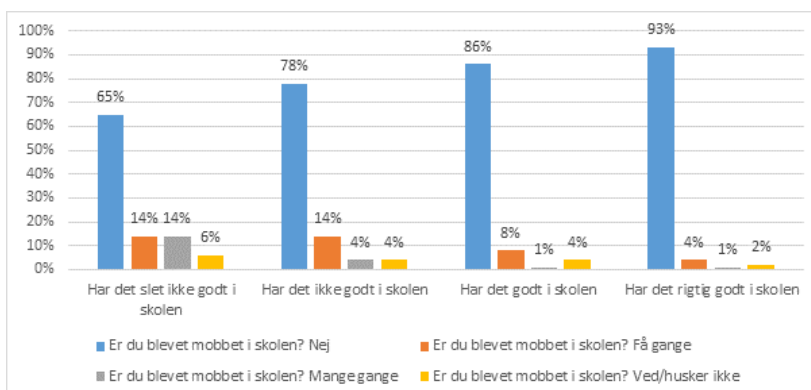
Langt størstedelen af de unge er glade for at gå i skole og trives i skolen, hvilket fremgår af både Trivselsmålingen, Ungeprofilundersøgelsen og vores interviewmateriale.

Trods dette overvejende positive billede af, at de unges trives på uddannelserne, fremgår det også, at 8 % af de adspurgte i Trivselsmålingen på ungdomsuddannelserne i Gentofte angiver, at de ikke er glade for at gå i skole (6 % delvist uenig, 2 % uenig) og, at næsten 10 % af de adspurgte i Ungeprofilundersøgelsen (15-30 år) angiver, at de ikke (8,9 %) eller slet ikke (1,4 %) har det godt i skolen. Det betyder dermed, at ca. hver tiende elev på den ene eller anden måde ikke trives i skolen eller på uddannelsesstedet. Og ser vi på, hvad de unge svarer, når der spørges ind til, om de er en del af det sociale fællesskab på deres skoler, så svarer 12 % af de unge i Gentofte, at de kun en gang i mellem eller sjældent føler, at de er en del af fællesskabet. Selvom tallene er lavere end på landsplan (14 %), og at det samtidig betyder, at 88 % oplever sig som en del af det sociale fællesskab, kalder dette alligevel på opmærksomhed. Pointen her er, at dette giver anledning til at sætte fokus på, at ikke alle unge har samme tilknytning til og opfattelse af sociale fællesskaber på deres uddannelsessted som majoriteten. I lyset af uddannelsesinstitutionernes centrale betydning for ungdomslivet giver dette også anledning til at rette en særlig opmærksomhed mod den mindre gruppe af unge, der mistrives og/eller føler sig uden for fællesskabet.

Som vi beskrev indledningsvis, peger undersøgelser på, at trivsel på ungdomsuddannelserne er under pres i disse år. Bedre trivsel indgår derfor også som et centralt mål i både EUD-reformen, gymnasiereformen og folkeskolereformen, hvor der i den forbindelse også gennemføres årlige nationale trivselsmålinger. Spørgsmålene, der melder sig i den anledning, er blandt andet: Hvad skyldes mistrivsel? Mistrives disse unge hele tiden, eller er det et øjebliksbillede? Er det i bestemte sammenhænge, de unge mistrives? Handler mistrivsel om en øget præstationskultur på ungdomsuddannelserne?

Som tabel 5 viser, er der ikke overraskende en sammenhæng mellem trivsel i skolen og mobning. Der er således en større andel af de unge, der angiver, at de er blevet mobbet i skolen få eller mange gange, der samtidig angiver, at de ikke eller slet ikke har det godt i skolen.

Tabel 5: Hvordan har du det for tiden i skolen? / Er du blevet mobbet i skolen? (Ungeprofilundersøgelse 15-25 år). N=3515.

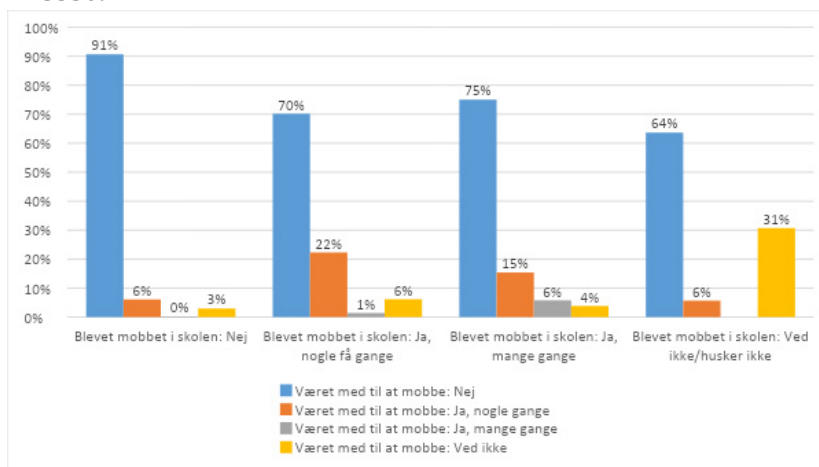
Mobning er en ekstrem form for eksklusion fra fællesskabet, og mobning, ensomhed og mistrivsel har en stærk sammenhæng. I nyere mobbeforskning fra 2000 og frem ansues og forstås mobning i særlig grad som et fænomen, der præges af den sociale og lokale kontekst, hvori den udspiller sig. I modsætning til tidligere mere individorienteret forskning på området, fokuseres der i den nyere forskning således i udstrakt grad på mobningens sociale dimensioner (Hansen & Nielsen 2020; Kofoed & Søndergaard 2009; Cross et al. 2011). De fællesskabsmiljøer, der gør sig gældende i skoler og uddannelsesinstitutioner, kan således forstås som centrale kontekster for mobbende eller ikke mobbende lokal kultur (Hansen, Henningsen & Kofoed 2014).

Omend der er tale om ret små grupper, ser det ud til, at mobning i udskolingen i Gentofte Kommune er mere udbredt end mobning blandt unge, der går på ungdomsuddannelserne. F.eks. svarer 14% af eleverne i udskolingen i Ungeprofilundersøgelsen, at de få gange er blevet mobbet, mens 2% svarer mange gange. Blandt ungdomsuddannelseseleverne gør det sig gældende for henholdsvis 6,9% og 1,7%. Samme tendens, nemlig at en større andel af eleverne i udskolingen bliver mobbet, gør sig også

gældende i forhold til mobning på internettet, selvom der også her er tale om ret små grupper.

En anden tendens, når man kigger på unge og mobning i Gentofte Kommune, er, at der er en vis sammenhæng mellem selv at have været udsat for mobning og at have mobbet andre elever, som kan aflæses i tabel 6:

Tabel 6: Er du blevet mobbet i skolen / Har du selv været med til at mobbe andre elever i skolen? (Ungeprofilundersøgelse 15-25 år) N=3530.

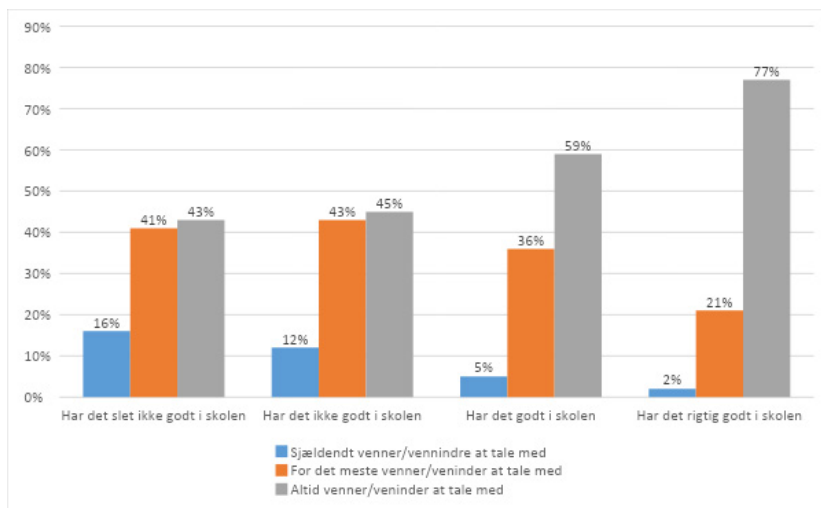

Blandt de elever, der svarer nej til, at de er blevet mobbet i skolen er der 0 %, der samtidig angiver, at de selv har været med til at mobbe mange gange, og 6 % svarer, at de har været med til at mobbe nogle gange. Men blandt de elever, der svarer ja til, at de er blevet mobbet i skolen mange gange, er der 4 %, der samtidig svarer ja til, at de har været med til at mobbe mange gange, mens 15 % svarer, at de har været med til at mobbe nogle gange. Selv om grupperne er relative små, kalder dette på opmærksomhed. For det første opmærksomhed i forhold til at takle mobningen i sig selv, så ingen eller så få elever som muligt skal opleve mobning. Her peger forskningen på, at indsats mod mobning hele tiden skal vedligeholdes for at fastholde den positive effekt fra antimobbeindsatser (Hansen & Nielsen 2020). Der er som sagt en tydelig sammenhæng mellem mobning og trivsel. Pointen her er, at til trods for mange års fokuserede antimobbeindsatser i danske

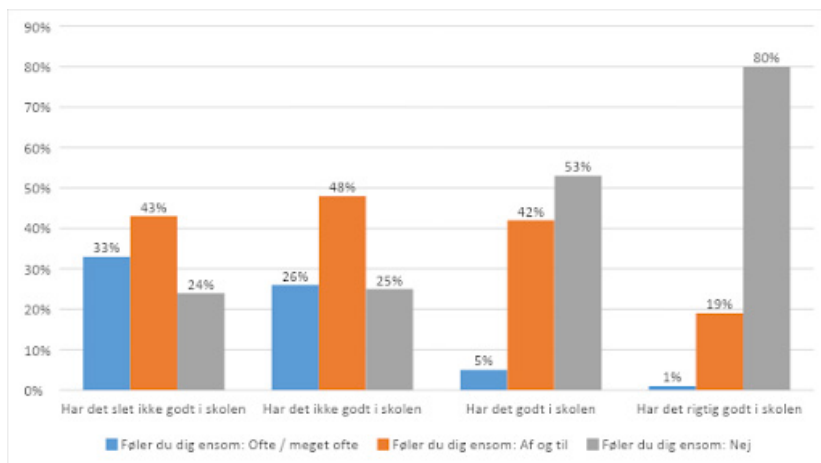
skoler, må man ikke tage øjnene fra bolden. Det kræver en fortsat og vedholdende indsats at sikre, at så få elever som muligt oplever mobning - også i Gentofte Kommunes skoler og uddannelsesinstitutioner. Videre betyder forskellen i tallene for mobning i udskolingen og på ungdomsuddannelserne et behov for opmærksomhed på årsagerne til, at relativt flere elever i udskolingen oplever mobning, og hvad der kan og skal gøres i forhold til dette. Mobning er ikke primært et individuelt fænomen, og i lyset af nyere mobbeforskning bør eventuelle antimobbeindsatser derfor tage udgangspunkt i en forståelse af mobningen som et socialt fænomen, der kræver bestemte former for mobbende kultur for at kunne trives. Det vil sige, at indsatser bør rette sig mod de sociale fællesskaber i højere grad end mod enkelte individer.

I forlængelse heraf, bliver det interessant at undersøge, om de, der angiver, at de ikke har det godt i skolen, oplever at have nogle venner eller veninder at tale med, eller om de føler sig ensomme. Disse sammenhæng belyses i tabel 7 og tabel 8:

Tabel 7: Hvordan har du det for tiden i skolen? / Har venner / veninder at tale med, hvis noget går dig på eller gør dig ked af det? (Ungeprofilundersøgelse 15-25 år). N=3516.

Tabel 8: Hvordan har du det for tiden i skolen? / Føler du dig ensom? (Ungeprofilundersøgelse 15-25 år) N=3516.

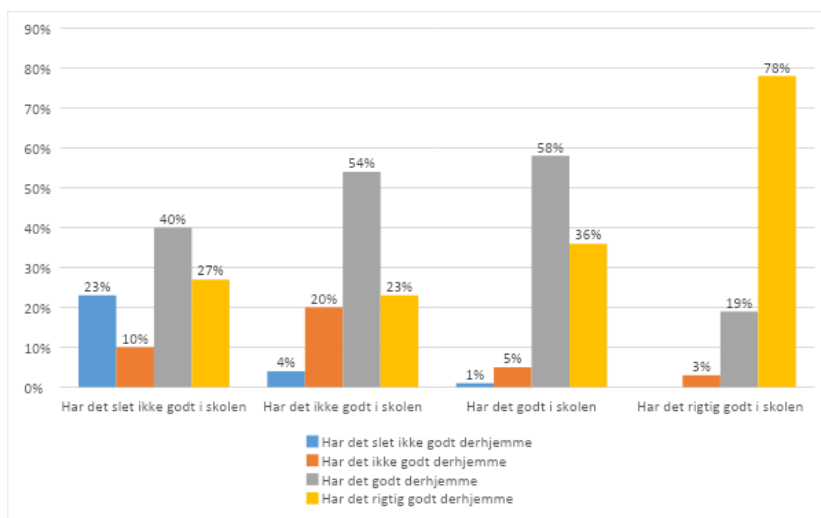

Som det fremgår af tabel 7, angiver de, der slet ikke har det godt i skolen også i større udstrækning, at de ikke har nogle kammerater at tale med, hvis noget går dem på eller gør dem kede af det (16 % angiver dette mod kun 2 % blandt de elever, der angiver, at de har rigtig godt i skolen). Omvendt angiver en større andel af dem, der har det rigtig godt i skolen samtidig, at de også har venner/veninder at tale med (77 % angiver dette mod kun 43 % blandt dem, der angiver, at de slet ikke har det godt i skolen). Og videre peger tabel 8 på, at der også er en sammenhæng mellem at føle sig ensom og ikke at have det godt i skolen. Der er f.eks. 33 % blandt de elever, som angiver, at de slet ikke har det godt i skolen, der også angiver, at de føler sig ensomme ofte eller meget ofte. Omvendt angiver kun 1 % dette blandt dem, der har det rigtig godt i skolen. Vi dykker mere ned i de unges oplevelser af ensomhed i kapitel 3.

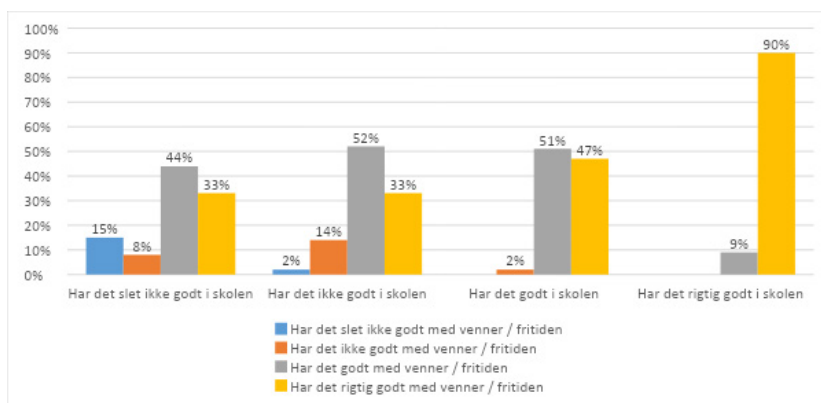
Disse tal er som sagt ikke overraskende, men understreger blot behovet for at fortsætte det arbejde, der allerede gøres på mange skoler for at modarbejde mobning og sikre inklusion og gode sociale fællesskaber, fordi udslaget på trivslen er så markant.

Men de unge har også et liv, der foregår uden for uddannelsesinstitutionen, og som det fremgår af tabel 9 og 10, er der også en sammenhæng mellem at trives i skolen, og hvordan man har det derhjemme og med vennerne i fritiden.

Tabel 9: Hvordan har du det for tiden i skolen? / Hvordan har du det for tiden derhjemme? (Ungeprofilundersøgelse 15-25 år). N=3516.

Tabel 10: Hvordan har du det for tiden i skolen? / Hvordan har du det for tiden med venner / fritiden? (Ungeprofilundersøgelse 15-25 år). N=3514.

Som det f.eks. fremgår af tabel 9, angiver 78 % af dem, der trives godt i skolen, at de trives godt hjemme, mens 0 % angiver, at de slet ikke har det godt hjemme. Omvendt angiver 27 % af dem, der slet ikke har det godt i skolen, at de har det rigtig godt derhjemme, mens 23 % af disse angiver, at de slet ikke har det godt derhjemme. Samme tendens i forhold til sammenhæng mellem at have det godt i skolen og at have det godt med venner / fritiden kan aflæses i tabel 10.

Det kan ikke på baggrund af ungeprofilundersøgelsen påvises, hvordan denne sammenhæng er, eller hvordan de forskellige arenaer spiller sammen i forhold til de unges trivsel. Men det fremgår tydeligt, at mistrivsel, ensomhed og relationer er fænomener, der udspiller sig i de unges liv både i og uden for skolen, og at der er sammenhænge mellem dem.

Som vi behandler nærmere i kapitel 3, er det centralt at forstå, at de arenaer, de unge bevæger sig i i løbet af en dag (f.eks. skole, fritid, familie, venskaber, digitale medier), er tæt sammenknyttet og ikke kan adskilles i forhold til det pres, de unge oplever. Skrues der op for travlhed i den ene arena, så påvirker det de andre. Flere unge nævner, at når der er mange afleveringer og pres i skoletiden, så må familien og vennerne nedprioriteres for en stund. Ligesom både fester og sport beskrives som noget, der skaber en tiltrængt pause fra præstationerne i skolen. Dette er ikke i sig selv et faresignal. Det er ikke en stor rød blinkende mistrivsel-lampe, at de unge må prioritere deres tid, skære lidt ned på familie- og vennelivet for en stund. Der kan dog være grund til øget opmærksomhed, hvis det fortsætter i længere tid, og hvis den unge oplever ikke at kunne følge med og leve op til både at være en god elev, en god ven, en god søskende, en god kæreste og en god sportsudøver m.v.

Som det er fremgået af de gennemgående kvantitative krydskørsler, er der altså nogle bestemte forhold, både i og uden for skolen, der gør sig gældende for de unge, der angiver, at de mistrives, og som det kan være værd at være for uddannelsesinstitutionerne at være opmærksom på.

Men det kan også, som kort bemærket, handle om det, der er blevet begrebsliggjort som en øget præstationskultur på ungdomsuddannelserne. Præstationskulturen forbindes i mange sammenhænge med øget mistrivsel, og vi skal derfor i det følgende se nærmere på de parametre, der kan forbindes med en øget præstationskultur blandt de unge i

Gentofte Kommune.

Præstationskultur og karakterer

Der er ligesom mange ting du skal præstere på, ikke? Du har et socialt liv, du skal dyrke sport, du har skole, familie, så der er mange parametre det kan måles på. Og så svinger det nogle gange. Nogle gange løber det hele rundt, og du kan nå alting, og du får afleveret i god tid, og så er der en periode, hvor det ikke fungerer

(Gymnasieelev)

Baggrunden for begrebet præstationskultur handler i høj grad om det øgede fokus på karakterer og bedømmelser, der gør dig gældende generelt i uddannelsessystemet og måske i særlig grad på ungdomsuddannelserne (Katznelson & Louw 2018). Præstationskulturen kan også ses i et øget fokus på målinger og benchmarks, der indgår i nyere politiske ambitioner om at ville løfte det faglige niveau blandt danske elever. Og det kan ses på et internationalt niveau i form af de årlige PISA-målinger, der på en række fastlagte parametre sammenligner (konkurrerer) nationers uddannelsessystemer med hinanden, og som er blevet et dominerende uddannelsespolitisk pejlemærke for kvalitet i uddannelserne (Biesta 2010). Der er således tale om en generel kultur, der kan identificeres fra det internationale niveau til de enkelte nationernes interne uddannelsespolitikker og helt ind i de enkelte klasseværelser på uddannelsesinstitutioner rundt om i landet.

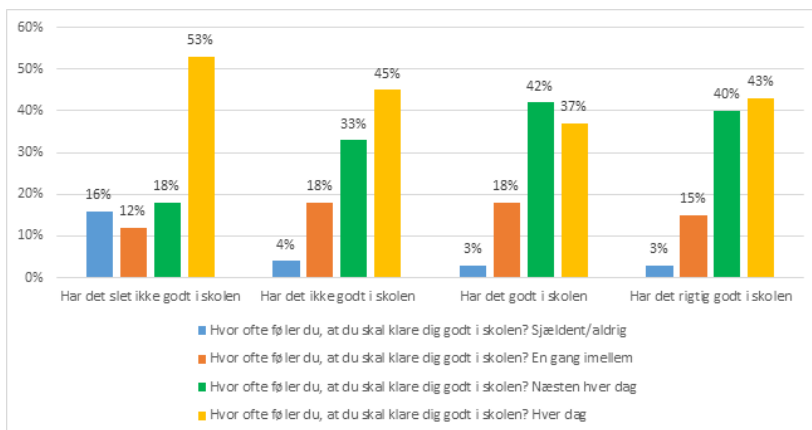
I denne forbindelse skal vi kigge nærmere på, om der kan identificeres sammenhænge mellem trivsel og oplevelse af pres i skolen. Der er ikke spurgt direkte til præstationskultur i de forskellige spørgeskemaundersøgelser, så vi må få en forståelse for dette aspekt ved at kigge nærmere på den selvangivne trivsel i skolen i relation til en række andre parametre.

De unge har f.eks. i Ungeprofilundersøgelsen svaret på, hvor ofte de føler, at de skal klare sig godt i skolen. Her angiver 81 % af de unge på ungdomsuddannelserne i Gentofte, at de føler, at de skal klare sig godt i skolen 'hver dag' eller 'næsten hver dag'. Tallene er ikke markant anderledes end for de

unge på landsplan, selvom en lidt større andel i Gentofte angiver, at de føler, at de skal klare sig godt i skolen 'hver dag' (40 % i Gentofte, 35 % på landsplan). At føle, at man skal klare sig godt i skolen, er dog ikke nødvendigvis det samme som at opleve et pres eller stress.

Kobles det at have det godt i skolen med, hvor ofte man føler, at man skal klare sig godt i skolen, viser vores kvantitative materiale en interessant tendens, som det fremgår af tabel 11:

Tabel 11: Hvordan har du det for tiden i skolen? / Hvor ofte føler du, at du skal klare dig godt i skolen? (Ungeprofilundersøgelse 15-25 år). N=3511.

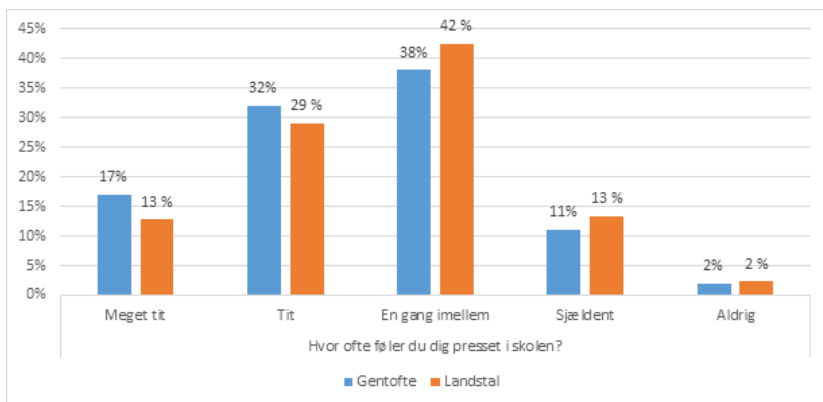

Tendensen er ikke entydig, men som det fremgår, er der 43 % af dem, der angiver, at de har det rigtig godt i skolen, der samtidig giver udtryk for, at de skal klare sig godt hver dag, mens det gør sig gældende for 53 % blandt dem, der angiver, at de slet ikke har det godt i skolen. Dette kunne tyde på, at der for en andel af eleverne er en sammenhæng mellem det at føle, at man skal præstere hver dag, og at ikke have det godt i skolen. Billedet nuanceres dog, når man kigger på fordelingen blandt dem, der 'næsten hver dag' føler, at de skal klare sig godt i skolen. Her er der omvendt flest i gruppen af unge, der har angivet, at de har det godt eller rigtig godt i skolen. Hvis man skal udlede noget af tabel 11, må det være, at der både blandt dem, der har det godt, og dem, der ikke har det godt i skolen, er en oplevelse af, at man stort set hele tiden skal klare sig godt i skolen. Det at

skulle klare sig godt i skolen kan således ses som et grundvilkår, der ikke i sig selv siger noget entydigt om, hvordan man har det i skolen.

Når de unge bliver spurgt direkte om oplevelsen af pres i skolen, ser fordelingen ud som følgende:

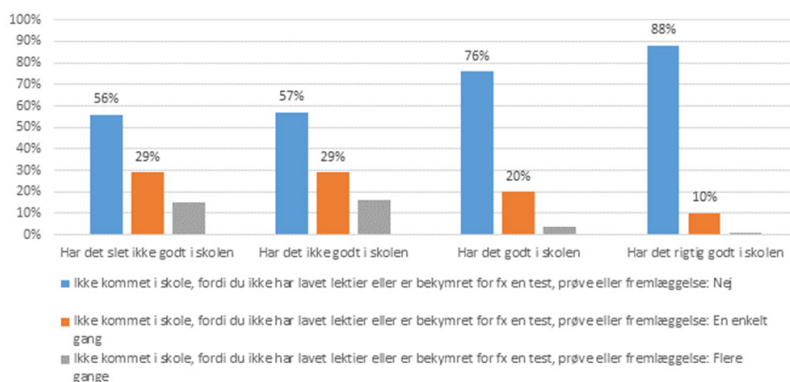
Tabel 12: Hvor ofte føler du dig presset i skolen? (Trivselsmåling på ungdomsuddannelserne). N= 3480.

Som det fremgår af tabel 12, oplever næsten halvdelen af de adspurgte ungdomsuddannelseselever fra Gentofte Kommune, at de 'tit' (32 %) eller 'meget tit' (17 %) føler sig presset i skolen. Og for begge gruppers vedkommende ligger det over tallene for de unge på landsplan. I Trivselsmålingen er der videre spurgt, hvor ofte de føler sig pressede over hhv. karakterer, lektier og egne krav og forventninger til skolen. Her ligger egne forventninger i top, hvor 33 % angiver 'meget tit' og 33 % 'tit'. Dernæst kommer pres over karakterer (30 % 'meget tit' og 30 % 'tit'). Endelig kommer pres over lektier, hvor 23 % af de unge i Gentofte siger 'meget tit' og 36 % 'tit'. Alle de nævnte procenter med undtagelse af en enkelt ligger et par procentpoint højere end for de unge på landsplan. Det ser altså ud til, at de unge i Gentofte Kommune generelt føler sig mere pressede end de unge på landsplan. Senere i dette afsnit ser vi nærmere på, hvad der kan forklare, at Gentofte ligger højere end landsgennemsnittet, hvad angår pres i skole-sammenhænge.

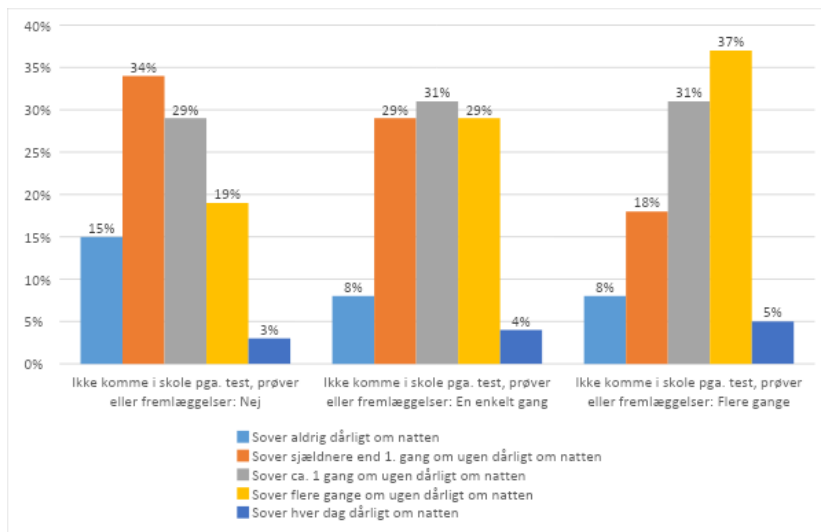
Først kigger vi dog nærmere på, om der kan fremskrives en sammenhæng mellem trivsel i skolen og elevernes adfærd på forskellige parametre. Som det fremgår af tabel 13, kan der f.eks. aflæses en sammenhæng mellem, hvordan de unge har det i skolen og, om de er blevet hjemme en eller flere dage, fordi de ikke har lavet lektier eller er bekymrede for en test, prøve eller eksamen:

Tabel 13: Hvordan har du det for tiden i skolen? / Ikke kommet i skole, fordi du ikke har lavet lektier eller er bekymret for en test, prøver eller fremlæggelser? (Ungeprofilundersøgelse 15-25 år). N=3470.

Som det fremgår af tabel 13, angiver 15% af dem, der slet ikke har det godt i skolen, at de flere gange ikke er kommet i skole, fordi de ikke har lavet lektier eller har været bekymrede for en test, en prøve eller fremlæggelse. Kun 1 % angiver dette blandt de elever, der har det rigtig godt i skolen. Der er altså en markant større tendens til at blive hjemme en eller flere gange, hvis man ikke har lavet lektier eller er bekymret for en test eller prøve, hvis man samtidig angiver, at man ikke eller slet ikke har det godt i skolen. Dette tyder på, at de unge, der har det svært eller er bekymrede for deres præstationer i skolesammenhænge, kan ty til helt at blive væk fra skolen. Hvis vi i forlængelse heraf kigger på sammenhænge mellem at sove godt om natten og at blive hjemme fra skole på grund af bekymring for lektier, prøve, test eller fremlæggelser, viser der sig også en interessant tendens:

Tabel 14: Hvor tit sover du dårligt eller uroligt om natten? / Ikke kommet i skole, fordi du ikke har lavet lektier eller er bekymret for en test, prøver eller fremlæggelser? (Ungeprofilundersøgelse 15-25 år). N=3041.

Tabel 14 viser, at der er væsentligt flere af de unge, som flere gange er blevet væk fra skole pga. test, prøver eller fremlæggelser, der også har oplevet at sove dårligt om natten hver dag (5%) eller flere gange om ugen (37%), end det er tilfældet blandt de unge, som svarer, at de aldrig er blevet hjemme pga. test, prøver eller fremlæggelser. Her er det hhv. 3% og 19%, som svarer, at de har sovet dårligt hver dag eller flere gange om ugen. Der er altså tale om næsten dobbelt så mange i den gruppe af unge, der er blevet væk fra skole op til flere gange, som oplever dårlig søvn. Det kan tyde på, at der er en sammenhæng mellem bekymringer om og pres for at skulle præstere i skolen og det at sove dårligt om natten.

Pointen her er, at der tilsyneladende er en vis sammenhæng mellem at opleve pres for at skulle præstere i skolen og trivsel. Dette giver anledning til at skabe mere bevidsthed om, i hvor høj grad unge i dag oplever at skulle præstere godt, rigtigt og helst med et dertilhørende 12-tal, og hvordan denne oplevelse manifesterer sig i deres trivsel både på selve

uddannelsesintuitionen og i forhold til deres mentale og fysiske sundhed, hvor mangel på eller urolig nattesøvn er et eksempel på en reaktion blandt de unge.

I relation til ovenstående pointe om at blive væk, hvis man er bekymret for en test eller ikke har lavet lektier, så oplevede nogle af de unge også, at de under corona-nedlukningen i foråret netop savnede dette præstations- og konkurrenceelement. I det digitale undervisningsrum oplevede de unge betydningen af det fysiske mødes i klasserummet. Selvom langt de fleste beretter om at savne det sociale og fællesskabet, så er der også en fortælling om at savne at skulle fremlægge for hinanden og for læreren:

Gymnasieelev 1: Det er fedt når du lærer noget nyt i skolen. Det fede ved det det er, når du kommer op til tavlen og ligesom viser læreren at okay, jeg kan det godt. Det er egentlig på en måde meget nice, og det havde vi ikke rigtig under corona, fordi der skulle vi bare sidde og læse en hel masse, og så fik vi ikke rigtig noget for det.

Gymnasieelev 2: Det er også nogle gange så går der konkurrence i det, altså i at sige noget i timerne, ikk'. Jamen, jeg føler ikke, at det er sådan en stor konkurrence, men alligevel et eller andet med, at fx da vi sad på virtuel undervisning og ikke kunne se hinanden. Der fik jeg mindre lyst til at sige noget.

Det er ikke overraskende, at de sociale rammer også skaber forudsætninger for deltagelse gennem at vise noget på tavlen eller lysten til at sige noget. Og det skal ej heller lyde som om, at der er noget galt i, at de unge spejler sig i hinanden og ønsker at præsentere bedre i skolen, når både læreren og de andre klassekammerater er til stede. Men det skaber samtidig en indsigt i, at de unges måde at være i skole på, kan siges at være blevet mere og mere strategisk. Det er ikke kun læring for læringens skyld. Der skal også følge anerkendelse og gerne en god karakter med i hatten. Som en musik A-niveau gymnasieelev svarer, da vi spørger, om det ikke kan være fedt at lære at spille på et nyt instrument, selv hvis man ikke får

topkarakter: "Det er altid super nederen at få skodkarakterer [...] jeg synes der er en præstationskultur, at 7, selvom det er et godt gennemsnit, så er du ikke en del af eliten, vel".

Presset over at skulle præstere, så karakteren bliver god - og ikke bare god, men helt i top - er centralt for de unge. Tallet bliver et slags pejlemærke for, hvor godt det går og hvor mange videre uddannelses- og karrieremuligheder, de oplever at have.

På stx får de unge standpunktskarakterer, som ifølge dem selv både holder dem på dupperne og gør, at de får lavet deres ting, men som samtidig også skaber en følelse af konstant at blive vurderet. I modsætning hertil får hf-kursisterne kun karakterer ved afsluttende eksamener. Og de, der har valgt at gå på hf, italesætter dette som enormt vigtigt for deres skolegang og læring. Noget af presset er fjernet, om ikke helt så om ikke andet det meste af skoleåret. Det lyder eksempelvis således fra to hf-kursister:

Det er også en af grundene til, at jeg valgte at tage det her, at vi ikke har de der årskarakter. Altså, det betyder, at vi rent faktisk kan fokusere på at lære og blive bedre til at skrive vores opgaver, til når eksamen nu rent faktisk kommer.

Og

Jeg føler mig meget mere motiveret til at komme til timerne og lære noget faktisk, og sådan deltage aktivt. Fordi jeg ved, hvis jeg faktisk prøver at give totalt meget, og jeg så fik et fire-tal på gymnasiet, så ville jeg blive slået helt ud. Altså, så ville jeg ikke gide det overhovedet. Men her, når jeg ikke får nogen karakter, så føler jeg mig bare meget mere motiveret.

Ud af de hf-kursister, vi talte med, havde et par stykker af dem valgt at forlade gymnasiet i 2.g og i stedet starte på hf. Her nævnes stress og karakterer som en stor del af grunden.

Presset over at skulle præsentere og få en god karakter, har altså for nogen betydet, at de måtte vælge om, hvad angår deres ungdomsuddannelse.

Mange muligheder = en anden type præstationspres?

Som allerede beskrevet er Gentofte karakteriseret ved, at de unge i høj grad vælger det almene gymnasium og orienterer sig mod lange videregående uddannelser efter gymnasiet. Spørgsmålet er, om denne særlige ungdomsuddannelsesprofil i Gentofte har betydning i forhold til en større oplevelse af pres blandt de unge i Gentofte end på landsplan.

Mange af de unge i Gentofte kommer fra familier, hvor deres forældre og søskende også har en gymnasial og lang videregående uddannelse bag sig. At vokse op i en familie, hvor der er en kultur for længere uddannelser og jobs med høje indkomster og at vokse op i et område, hvor dette er normalen, kan for de unge skabe et pres for at skulle kunne det samme.

Som to unge gymnasieelever her forklarer:

Jeg føler personligt lidt et pres, ikke et pres de lægger på mig, men mere et pres fordi alle i min familie er sådan veluddannede og har læst næsten allesammen jura eller medicin og sådan nogen ting. Så jeg føler, at der er sådan lidt et pres på mig, der også selv går den vej, hvor jeg måske ikke selv ved om jeg vil læse videre. Så nu går jeg på stx, og prøver at klare mig godt i skolen, sådan så jeg ikke begrænser mine muligheder, men jeg ved slet ikke, om det er den vej, jeg vil gå. Men der er lidt et pres, også det der med, at så siger ens forældre, at man er lidt spildt potentiale, hvis man ikke læser videre, fordi nu er du jo så dygtig, så burde du jo

Det kommer nærmest fra mig selv. Altså, det er mig selv, der har sygt høje forventninger. Den rigtige positive ting er, at vi i den her kommune og vores forældre, de har høje forventninger til os. Det gør at vi tager initiativ til rigtig mange ting fordi, vi vil gerne rigtig meget. Vi vil gerne lære mere i skolen, og vi vil gerne gøre det godt i vores sportsgrene. Der er hele tiden ting, jeg gerne vil blive bedre til, fordi det skal jeg, men det er noget, jeg sådan tvinger mig selv til. Så det er sådan, hvornår er det en positiv ting, at jeg tvinger mig selv ud i alt det her, og prøver at lære en masse ting, og hvornår er det bare en stressfaktor? Hvornår bryder jeg sammen-agtigt?

Det er ikke nyt, at unge spejler sig i deres familie og venner, når det kommer til uddannelsesvalg. Og det er uanset, om du vil læse jura eller være tømrer, selvom der er en større økonomisk og ofte social anerkendelse af at vælge at blive jurist, hvilket også indvirker på uddannelsesvalget. Ens familiebaggrund og at størstedelen af de jævnaldrende i ens nærområde har samme baggrundsmæssige forudsætninger, kan skabe et større eller en anden form for pres end hos unge andre steder i landet.

De to citater er eksemplariske, idet det er gennemgående blandt de unge, vi har talt med, at de er bevidste om, at f.eks. familien er med til at skabe de forventninger, de får til sig selv. Men langt de fleste har også, hvad vi kunne kalde en nærmest liberal ungdomsfortælling med sig. En fortælling i dur med; Det er mine egne forventninger og mit eget pres. Jeg kan, hvis jeg vil, og det er også min egen skyld, hvis jeg fejler.

Derudover oplever mange af dem, vi har talt med, at bevidstheden og fortællingen om, at folk, der bor i Gentofte Kommune, er meget privilegerede, skaber et pres. Når man hele tiden bliver bevidst om og gjort opmærksom på, at man er privilegeret, så opleves det som om, det næsten skulle være ekstra svært at fejle. Det medfører en ekstra dimension til den præstationskultur, vi har beskrevet ovenfor. En Gentofte-dimension til det pres, der eksisterer blandt unge i Danmark generelt. Det bliver helt tydeligt i en samtale blandt en gruppe gymnasieelever

Gymnasieelev 1: Det er jo der, vi er privilegerede igen, ikk'. Og der skal man bare ikke misforstå, at hvis man er privilegeret, så betyder det, at man er doven og sidder og venter på at overtage fars firma. Det betyder bare, at man starter et skridt foran, og det ved vi godt, det er sådan.

Gymnasieelev 2: Folk fra Gentofte ved godt, at vi er privilegerede. Vi får det slået som en kølle i hovedet hver dag, at vi er privilegerede.

Gymnasieelev 3: Det ved vi godt. Det får vi i hvert fald virkelig banket ind i hovedet. Og selvfølgelig har vi da også nogen problemer, vi går og dealer med, og vi har da også svært ved nogen ting. Det kan godt være vores forældre har givet os et afsæt, hvor vi måske har sprunget et par stadier over, men der er jo stadig normale hverdagsproblemer, der påvirker os, selvom vi startede længere fremme. At sådan, at ej de har det fandeme for nemt, de har ikke noget at brokke sig over, hvor sådan andres sorg skal jo ikke lægge låg på din sorg, bare fordi de har det hårdere, kan du jo stadig godt have det hårdt.

Gymnasieelev 4: Den er vel ikke længere end, at i sidste ende så er det sådan lidt, ja du er et skridt foran. Selvfølgelig er det ikke sådan, eller det burde ikke være sådan, men i det fleste tilfælde, så tror jeg der er mange der tænker, "Ja, men nu er du et skridt foran, men så skal du fandeme heller ikke komme et skridt bagud." Og "Nu er du et skridt foran på grund af dine forældre, på grund af penge, på grund af uddannelse, du kan kraftedeme ikke tillade dig at falde bagud nu, vel!"

Gymnasieelev 5: Når man hele tiden får det at vide, så lægger man pres på sig selv.

Gymnasieelev 4: Man bliver set ret meget ned på, hvis man så ikke udnytter det privilegium, som man så har fået.

Som samtalen viser, så oplever de unge, at netop deres baggrund og de privilegier og muligheder, der følger med at være unge i Gentofte, faktisk også skaber et krav om at leve op til forestillingerne om, hvordan man er en ordenlig Gentofte borger. Man må endelig ikke fejle og endelig ikke være doven. Det handler om ikke at falde bagud, når nu du har muligheder – 'man har ikke nogen undskyldning for ikke at være succesfuld', som en anden ung formulerede det. Forventninger og krav til at præstere går altså igen i vores interviews med de unge. Det fylder hos dem, og det er svært ikke at lade sig rive med af karaktærræset og præstationspresset. Og som en gymnasieelev her fortæller, kan det til tider næsten forbindes med det gode ungdomsliv at kunne præstere:

Jeg tror lidt det er fordi jeg har en forestilling om, at hvis jeg præsterer godt på forskellige parametre, så bliver jeg lykkelig [...] Og hvis jeg præsterer, så føler jeg, at så må jeg være på rette vej, og så er jeg glad, for så går det godt på en eller anden måde. Og det er jo ikke altid at præstation nødvendigvis medfører at man er glad eller har det godt. Det er lidt sådan en sjov kobling.

Det er altså tydeligt, at præstationskulturen eksisterer i Gentofte Kommune ligesom i resten af landet, men måske med en ekstra dimension i Gentofte. Det gælder blandt 9. klasse elever, der fortæller, at de siden femte klasse har haft en bevidsthed om, at deres afsluttende karaktere er vigtige for deres fremadrettede uddannelsesvej. Det gælder også blandt hf-kursister og gymnasieelever samt blandt de unge, som har haft en mere broget uddannelsesvej, der alle fortæller, at det er hårdt at blive spurgt ind til, hvad man laver, og om frygten for at fejle ved ikke at kunne gennemføre en uddannelse, når nu de allerede har prøvet at måtte vælge om en eller flere gange tidligere.

Afrunding på kapitel 2 og anbefalinger

Unge i Gentofte Kommune er alt i alt glade for og trives med at gå i skole. De dyrker de sociale fællesskaber på deres uddannelsesinstitution og går meget op i at blive fagligt dygtige. Langt de fleste vælger gymnasievejen i form af stx og forestiller sig at skulle læse videre på mellemlange og primært lange videregående uddannelser.

Der er dog også en del af ungdommen i Gentofte Kommune, der oplever at have udfordringer med både at have det godt i skolen og præstere fagligt. Det betyder for nogle, at de f.eks. kan finde på at blive væk fra skolen, hvis de er bekymrede over ikke at have lavet lektier eller ikke være godt nok forberedt til en fremlæggelse eller test. Som i resten af landet kan man tale om, at der blandt de unge i Gentofte findes en præstationskultur, hvor pres over karakterer og at gøre det godt nok konstant er tilstedeværende i bevidstheden. Det kan desuden diskuteres, om præstationskulturen får et ekstra lag i Gentofte Kommune, hvor mange unge kommer fra familier med høj socioøkonomisk baggrund, og hvor fortællingen er, at de er enormt privilegerede. Det sætter sine spor i de unges fortællinger, hvor det eksempelvis opleves som et stort tabu at fejle, og ikke leve op til egne og andres forventninger til skolegang og det videre uddannelsesforløb, når nu det hele - groft sagt - er blevet serveret på et sølvfad.

Anbefalinger

- **Varierede og nuancerede vejledninger:** Vejledning skal i sagens natur tage udgangspunkt i den enkelte unges faglige interesser, nysgerrighed og ønsker for den fremadrettede uddannelsesvej. Men der kan dog med fordel arbejdes på at udfordre de unges forestilling om gymnasiet (stx) som den eneste uddannelsesvej, særligt i udskoling. Dette handler også om at synliggøre mulighederne for at tage en ungdomsuddannelse på tværs af kommunegrænser.
- **Klæd forældrene på:** En stor del af vejledningen om studievalg foregår uformelt. Forældrenes råd, ældre søskendes valg og venners ønsker, indvirker på de unges valg af både ungdomsuddannelse og videregående uddannelse. Mange forældre reproducerer ideen om, bevidst eller ubevidst, at stx er den rette uddannelse af vælge. Et centralt opmærksomhedspunkt er derfor at inddrage forældre,

værger og omsorgspersoner i og klæde dem på til at tage kvalificerende uddannelsessamtaler med de unge, der tager udgangspunkt i de unges ønsker og faglige interesser.

- **Fortsat fokus på mobning og social inklusion:** Langt de fleste unge i Gentofte Kommune er glade for at gå i skole og trives der. Undersøgelsen peger dog på, at der også er en lille gruppe unge, der på forskellig vis mistrives og har oplevelser med mobning. Fokus på mobning er således et vedvarende opmærksomhedspunkt og her er det centralt at rette indsatser mod de sociale fællesskaber i højere grad end mod enkelte individer.
- **Ungefællesskaber på tværs:** Nogle unge efterspørger mere både fagligt og socialt samarbejde på tværs af gymnasierne og folkeskolerne. Geografisk er der mange skoler og uddannelsesinstitutioner placeret i Gentofte, og mange unge kender da også unge fra andre skoler. Hvis de mødes, er det dog ofte i mere festlige sammenhænge. Andre oplever, at der er en masse fordomme forbundet med de forskellige grupperinger af unge. Flere muligheder for at mødes i faglige skolesammenhænge kunne åbne for muligheden for at skabe alternative rum, som ikke er fester, til at udvikle fællesskaber på tværs af kommunen.
- **Nuancér præstationskulturen:** De unge i Gentofte indgår i, hvad vi karakteriserer som en præstationskultur, hvor karakterer og det at præstere i skolen fylder meget. Særligt for Gentofte er dog, at de unge oplever en dimension til presset, der beror på deres privilegerede socioøkonomiske baggrund. Denne dimension medfører, at de unge oplever et pres hvad angår at skulle leve op til de "rigtige" uddannelses- og karriereveje. Det anbefales derfor at tydeliggøre for de unge, at der er mange måder at skabe gode ungdoms- og voksenliv på.

3. Fritid, venner og sport

Gymnasieelev 1: Det handler om en balance i det hele. Det er umuligt at opnå, men prøver lidt på det alligevel.

Gymnasieelev 2: Ja, en balance mellem familie og venner og sport og musik og...

Gymnasieelev 3: Ja, og jeg synes især ens venner uden for skolen

Mange unge balancerer mellem forskellige arenaer i deres liv f.eks. familie, venner, fritidsaktiviteter, fritidsjob, skole og fester (Bruselius-Jensen & Sørensen 2017). Og netop ordene balance, jonglere og prioritere bruges da også af de unge selv, når de prøver at forklare, hvordan deres hverdags- og ungdomsliv fungerer, når der nu er så meget, de gerne vil og skal nå. Kaster man et blik på Gentofte Ungdomsprofil 2016, så er ønsket om balance i en travl hverdag ikke nyt for de unge i Gentofte. Det kæmpede de med for fire år siden, og det gør de stadig.

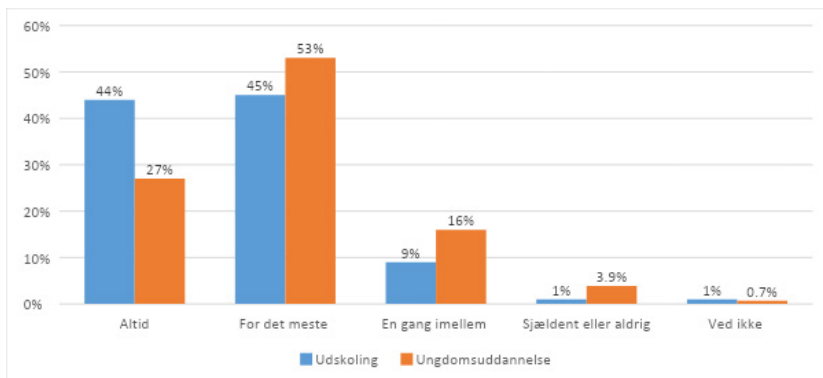
Som vi beskrev i forrige kapitel, så kan f.eks. skolearenaen ikke i praksis adskilles fra fritidsarenaen og vice versa. Alligevel forsøger vi i dette kapitel analytisk at se nærmere på den del af de unges liv, der ikke handler om at gå i skole. Vi sætter i stedet i det følgende spot på de unges fritid og hverdagsliv rundt om og uden for skoletiden.

Venerne bliver de primære

I Gentofte Kommune står det generelt godt til med de unges oplevelse af venskaber og fritid, når vi ser på de kvantitative data. 97 % svarer, at de har det rigtig godt eller godt med vennerne/fritiden, hvilket er en smule højere, end når de unge svarer på hvordan de har det både i skolen (90 %) eller derhjemme (93 %). At de unge har det godt med deres venskaber og deres fritid tegner et billede af, at de unge oplever meningsfulde fællesskaber i deres hverdagsliv. Og selvom dette måske kunne lyde banalt, så er meningsfulde, givende venskaber og gode relationer centrale ikke blot for den unges personlige udvikling og mentale helbred men også deres fysiske helbred og velbefindende (Pisinger, Thorsted, Jezek, Jørgensen, Christensen, & Thygesen 2019).

Det sociale liv og venskaber fylder meget for de unge, og det er også helt tydeligt i vores interviews, at det er vigtigt for dem at dyrke deres venskaber både i skolen og i fritiden. At dyrke venskabsrelationer og generelt udvide sit sociale netværk, er en stor del af ungdomslivet for rigtig mange unge; en bevægelse fra familiens kerne til flere selvstændige relationer uden for familien. Og det fremgår da også af de unges svar i Ungeprofilundersøgelsen, at forældres rolle i forhold til de unges venskaber bliver mindre:

Tabel 15: Hvor tit oplever du, at dine forældre kender de venner, du omgås? (Ungeprofilundersøgelserne). Udskoling N=1370. Ungdomsuddannelse N=3122.

Dette fremgår ikke kun af vores kvantitative materiale. Også i vores interviews ser vi, at de unge oplever en bevægelse væk fra, hvor meget de ønsker, at deres forældre må blande sig i deres venskaber. Blandt de 9. klasse elever, vi talte med, blev det tydeligt, at netop forhandling med forældre om venskaber var til stede. Dette var ikke noget, der kom frem i vores interviews med ungdomsuddannelseselever. Udskolingsseleverne beretter, at deres forældre til dels stadig har holdninger, til hvem de omgås, hvornår de skal være hjemme, og hvad de laver med vennerne, og at de synes, at det er lidt irriterende, og at der også er mange ting, som de helst ikke vil tale med deres forældre om.

De unge i Ungeprofilundersøgelsen angiver da også i lidt højere grad at have venner at tale med i svære situationer end 'voksne', selvom der heldigvis er en stor del af de unge, der angiver, at de har voksne, som de kan tale med. Undersøgelsen viser altså, at langt de fleste unge i Gentofte Kommune oplever at være del af vennegrupper og have både venner og voksne at tale med. Når det så er sagt, viser undersøgelsen også, at 4 % aldrig eller sjældent har venner at tale med, når de er kede af det, mens 8,5 % sjældent eller aldrig har voksne at tale med i disse situationer.

Begge tal forekommer måske lave, men ser vi på karakteren af spørgsmålene, må det alligevel tages alvorligt, at der er unge, der ikke oplever at kunne dele de svære stunder. Krydser vi med det kvantitative materiale, kan vi samtidig se, at 39 % af de unge hverken har venner eller voksne at tale med. Det er således vigtigt at pege på, at der dermed sidder unge i Gentofte, der oplever ikke at have hverken venner eller voksne at gå til i svære tider, og dette bør tages alvorligt. Når det generelle billede i Gentofte Kommune er, at langt de fleste unge er del af vennegrupper og har venner og voksne at tale med, kan det være vanskeligt, at 'få øje' på disse unge, der måske mistrives i stilhed på kanten af grupperne. Det understreger behovet for kontinuerligt at være opmærksom på de unges sociale relationer til trods for, at størstedelen af de unge i Gentofte ser ud til at trives.

Venskaber online og offline

Ser vi på de unges venskaber i forhold til digital adfærd, er det centralt, at de unge ofte både etablerer og vedligeholder venskaber på de sociale medier. I Ungeprofilundersøgelsen svarer cirka 40 % af de unge, at de hver

dag/næsten hver dag er sammen med venner på internettet, mens andelen der har svaret: 'Er sammen med venner' hver dag/næsten hver dag, er 27 %. Ifølge tallene opretholdes de unges fællesskaber på daglig basis dermed mere over nettet end i virkeligheden. Dette både fordi de unge har venskaber, der eksisterer og opretholdes udelukkende online, f.eks. i gaming-universer eller gennem chatfunktioner, og fordi de unge også vedligeholder, hvad vi kunne kalde deres 'offline-venskaber', gennem f.eks. beskeder, billeder, likes og kommentarer på sociale medier.

Alligevel kan det virke overraskende, hvis man ser på den offentlige retorik (og bekymring) om unges mobilbrug, at der ikke er flere, der angiver, at de er sammen med deres venner online hver dag. Dette skyldes højst sandsynligt forskellige definitioner af, hvad det egentligt vil sige at være sammen med sine venner online. Derudover er det vigtigt at huske, at unge kan opleve, at arenaerne on- og offline flyder sammen (Bruse-lius-Jensen & Sørensen 2017), ligesom grænserne mellem privat og offentlig løbende genforhandles i takt med de sociale mediers nye funktioner (Dahl, Henze-Pedersen, Østergaard & Østergaard 2018). Den meget fastlåste skelnen eller opdeling mellem arenaerne on- og offline og privat og offentlig er altså ikke nødvendigvis i tråd med de unges oplevelser.

Som følgende uddrag fra et interview med tre piger fra 9. klasse illustrerer, så viser kommentarer på Instagram, at man har venner. At tilkendegive venskabet online har dermed også betydning offline:

Folkeskoleelev 1: Så synes jeg faktisk, at likes og kommentarer betyder ret meget på den måde, at det ... det er ikke sådan, ej jeg fik 10 likes, vel, men mere sådan jeg føler, kommentarer betyder ret meget. Det betyder bare ret meget med den der anerkendelse.

Interviewer: Så man får anerkendelse hvis nogen kommenterer. Er der ikke nogen der skriver noget grimt nogle gange?

Alle: Nej!

Folkeskoleelev 2: Der er aldrig hate.

Interviewer: Hvad gør det at få en kommentar?

Folkeskoleelev 3: Det giver et boost.

Folkeskoleelev 1: Jeg gider da ikke, hvis jeg kunne lide en dreng, og han gik igennem (min profil, red.) og han var sådan: 'Nå, men der er ikke nogen kommentarer'. Jeg tror det er meget sådan hvad andre tænker, for jeg ved jo godt selv, hvad jeg står for, ikk'. Men jeg vil også godt have at folk udefra ved, hvad jeg står for.

Interviewer: Og det kan man se, hvis andre kommenterer på ens billede?

Folkeskoleelev 2: De kan jo se sådan, at hun har venner.

Ovenstående illustrerer, hvordan online og offline arenaer smelter sammen hos de unge. Hvad der sker det ene sted, har betydning det andet sted for de unges venskaber og relationer. Denne indsigt er afgørende for at forstå de unges venskaber – og deres adfærd på digitale medier. Det giver en forståelse, der er central i forhold til at understøtte unges opbygning af relationer, venskaber og dermed trivsel. Hvis man som voksen eller fagperson forsøger at fjerne eller 'kontrollere' de unges digitale arena, så er det altså ikke kun den arena, der påvirkes. De unges øvrige opretholdelse og skabelse af venskaber vil ligeledes blive påvirket.

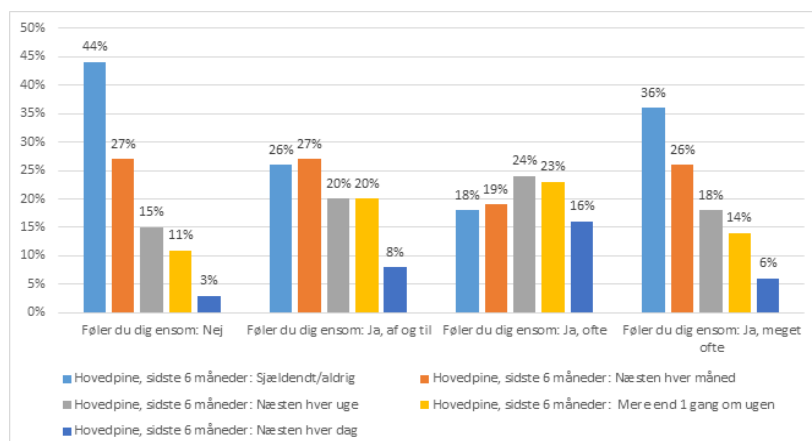
Ensomhed i en hverdag med en fyldt kalender

Som tidligere nævnt tyder meget heldigvis på, at langt de fleste unge i Gentofte Kommune har gode venskaber og trives i fritiden. Men de har også travlt, og der er mange ting at nå. Paradoksalt nok opstår der også alenetid og ensomhed i en ellers travl og proppet hverdag fyldt med skole, fritidsjob og -aktiviteter, fællesskaber og sociale arrangementer. En alenetid, som kan være nødvendig og rar midt i al travlheden, men, som de unge selv siger, kan alenetiden også skabe ensomhed, hvor de føler sig uden for og fravalgt.

I Ungeprofilundersøgelsen tegner der sig et billede af, at følelsen af ensomhed blandt cirka en tredjedel af de unge i Gentofte kan opstå momentvis, af og til. Undersøgelsen viser mere konkret, at 35 % af de unge på ungdomsuddannelserne oplever ensomhed af og til, mens 4,8 % svarer ofte og 1,3 % meget ofte. I udskolingen er tallene: 26 % af og til, 3 % ofte og 2 % meget ofte. Tallene flugter stort set med tallene for de unge på landsplan. Til trods for, at dette betyder, at mellem 59 – 69 % (alt efter aldersgruppe) ikke føler sig ensomme, så er der altså tale om en forholdsvis stor andel af unge i Gentofte, der momentvis, ofte eller meget ofte, har oplevelsen af at føle sig ensom.

Ensomhed kan defineres som 'uønsket alene' eller et misforhold hos den enkelte mellem ønskede sociale relationer og faktiske relationer (Sundhedsstyrelsen & SDU 2016). Ensomhed kan have både psykiske og somatiske konsekvenser (ibid.), og hvis ensomheden ikke blot er momentvis og periodisk, men derimod bliver en længerevarende oplevelse, skal det tages alvorligt ift. børn og unges trivsel (Nielsen et al. 2010; Lasgaard 2007). Denne sammenhæng kan også identificeres blandt de unge i Gentofte. Eksempelvis fremgår det af tabel 16 nedenfor, at en større andel af dem, der føler sig ensomme ofte eller meget ofte, angiver at have hovedpine hyppigere end dem, der svarer, at de sjældent eller ikke føler sig ensomme (de gule og mørkeblå søjler).

Tabel 16: Føler du dig ensom / Hvor ofte har du hovedpine? (Ungeprofilundersøgelse 15-25 år). N=3496.

Når man kigger på ovenstående, fremstår det, at der er betydeligt flere af de unge, som i et eller andet omfang føler sig ensomme, der også oplever hyppigt at have hovedpine, end det er tilfældet med de unge, der svarer, at de ikke oplever at føle sig ensomme. Der er 14 % af de unge, der ikke føler sig ensomme, som har angivet at have haft hovedpine mere end en gang om ugen (11 %) eller hverdag (3 %) inden for de seneste 6 måneder. Tallene er hhv. 28 %, 39 % og 20 % for de unge, som af og til, ofte eller meget ofte føler sig ensomme. Dette kunne tyde på, at der er sammenhæng mellem at føle sig ensom og at have hovedpine (se også Lasgaard & Friis 2019 og Svendsen, Lund, Lind, Bohnstedt 2019 for uddybning af temaet omkring børn, unge og ensomhed). Men spørgsmålet er, hvordan de unge selv forstår og oplever ensomhed, særligt når andelen, der svarer af og til, er så forholdsvis stor (35 % af de unge i ungeprofilundersøgelsen svarer dette). Er det noget de fleste oplever? Og er det noget, vi som voksne skal være bekymrede over? Oplevelsen af at være ensom kan nemlig have mange associationer og kan opleves meget forskelligt af de unge. Det er dermed centralt ikke blot at se på de unges svar i spørgeskemaet men også deres holdninger til, vurderinger af og uddybende bemærkninger til ensomheds-temaet. Og her lyder det gennemgående på tværs af forskellige ungegrupper i Gentofte Kommune: Det er ikke underligt, at der er mange, der føler sig ensomme af og til. Som mange af dem på forskellig vis påpeger, så vil de anse det som næsten mere underligt, hvis alle havde svaret, at de aldrig var ensomme, idet de udtrykker, at ensomhed momentvis er helt naturligt og normalt. Det går igen i flere af vores interviews med de unge, at ensomhed opleves, når man ikke er inviteret med til fester eller går glip af socialt samvær. Det samme gælder, hvis man hører folk tale om noget, man ikke var med til, eller hvis man ser stories på snapchat, hvor man heller ikke deltog. Oplevelsen af ensomhed hænger på mange måder sammen med oplevelsen af at gå glip af ting, som en hf-kursist, der tidligere har gået på stx, f.eks. her fortæller om:

Altså for eksempel nu her, når alle mine venner de går op i 3.G, og de har været til fester, og der har været nye 1.G'er, og sådan noget der, så har jeg sgu følt mig ensom på den måde, at jeg har følt mig lidt udenfor, når alle mine venner var til samme fest, og jeg er lidt sådan lige startet på hf, der var ikke lige nogen fest den dag og sådan nogen ting. Så har jeg siddet derhjemme og bare fået altså timer af videoer, der bare kørte (Hf-kursist)

Som det fremgår, knyttes følelsen af momentvis ensomhed sammen med oplevelsen af at være udenfor, ikke at være med i vennegruppens fester. Men ligesom de sociale medier kan medvirke til momentvis ensomhed, så nævner nogle af de unge, at det også kan have den modsatte effekt.

Fordi jeg tror egentligt, der er mange, der bruger sine sociale medier for at føle sig tryk og ikke at føle sig ensom, fordi så ser man, hvad folk laver (Ung uden for uddannelse og beskæftigelse).

Sociale medier kan altså også skabe en nærhed og tryghed, da man netop har mulighed for at få indblik i og følge med i sine venners liv, også hvis man ikke altid har tid til at se dem i den travle hverdag. Oplevelsen af ensomhed hænger derfor ikke entydigt sammen med, at man ser, at ens venner har det sjovt på de sociale medier. Det skaber også en kanal, hvor, som en ung siger, man jo så kan skrive og spørge, om man må være med til det, man kan se, at de laver. Dette er endnu et eksempel på, at de unges oplevelse af on- og offline fællesskaber ikke er entydige og ikke følger de bekymringssparametre, voksne kan have en tendens til at lægge ned over det.

Men ensomheden kan også opstå momentvis af andre årsager, som tre gymnasieelever her diskuterer:

Gymnasieelev 1: Det form for pres, vi også bliver udsat for, det kan man godt føle tit, at man står lidt alene med. Og det måske er ikke noget man har lyst til at dele fordi det er også lidt pinligt måske, og hvis jeg ikke føler, at jeg kan dele det med nogen, så kan jeg godt føle at jeg kan blive en lille smule ensom omkring det. Så er det er den der form for ensomhed hvor man føler sig ensom selvom at der er mange mennesker rundt om én. Jeg føler mig aldrig sådan alene og ensom, men sådan, jeg synes godt man kan føle sig, få gange, alene med de dilemmaer man har og føle sig rigtig presset og så føler man ikke man kan gå til nogen med det.

Gymnasieelev 2: Men jeg tror, det der blev nævnt tidligere om sådan omkring det perfekte menneske, sådan her i vores kommune, der tror jeg også bare, det ikke er så naturligt, altså hvis der er et eller andet galt, og hvis man bare føler, "Ej, jeg er bare ikke oven på den her uge" og sådan, det er bare ikke noget, man deler. Så skjuler man det lidt. Jeg tror ikke det er noget man sådan tænker over, det er bare sådan helt naturligt

Gymnasieelev 3: Man viser sjældent svaghed.

Denne form for ensomhed kan være svær at 'få øje på' for lærere, forældre eller andre voksne, fordi den foregår lidt i det skjulte: så kan du tude, når du kommer hjem, som en anden ung rammende beskriver det. Pointen her er, at ensomhed kan være en normal del af ungdomslivet. Men det kan også udgøre problematiske perioder for de unge. Og det kræver en særlig opmærksomhed at spotte oplevelsen af ensomhed, mistrivsel og mangel på at tale med nogen, særligt når normen i Gentofte er, at man er privilegeret og viser overskud. Unge i dag er vokset op med at søge forklaringer på udfordringer ved at kigge indad, i forståelsen af, at der

er et individuelt ansvar at finde løsninger, som vi var inde på i indledningen. Dette er også en fortælling, der er tydelig blandt de unge i Gentofte Kommune, og som med fordel kan gøres mere til en kollektiv opmærksomhed, hvor netop rammerne og strukturerne, der fordrer præstation, pres og travlhed, skaber visse forudsætninger for den enkelte – som den unge som enkeltperson ikke kan løse alene. Det kræver et helhedsblik, der tager højde for ensomhedens mange nuancer hos de unge.

Vi kan dog konstatere, at langt størstedelen af de unge i Gentofte Kommune både har det godt med deres venner, at langt de fleste har venner at tale med når noget er svært, men at en tredjedel samtidig også momentvis og til føler sig ensomme momentvist. Det tyder på, at de unge oplever at kunne snakke om deres følelser og svære oplevelser, men at der på den anden side kan opstå ensomme tider, som kan være svære, og hvor man kan føle sig udenfor.

Fritidsaktiviteter og sport

Fritiden er et sted, hvor interesser, aktiviteter og sport dyrkes, både i og uden for foreningsliv og klubtilbud. Blandt de unge i Gentofte - i lighed med unge generelt på landsplan - er aktiviteter, der involverer en sportsgren eller motion mere udbredt end eksempelvis kreative og kunstneriske aktiviteter.

At dyrke motion kan se ud på mange måder: Du kan træne i den lokale sportsklub, du kan løbe på rulleskøjter langs strandvejen eller hoppe på maskinen i fitnesscenteret. Både graden af, hvor ofte motion dyrkes, og hvorvidt det er gennem en klub eller på egen hånd, ændrer sig med alderen. Andelen af unge, der dyrker sport i en klub eller forening mindskes, når de unge bliver ældre, hvilket er en tendens, der ikke kun kan spores i Gentofte. Anden forskning peger på, at det netop er i slutningen af udskolingen og starten af ungdomsuddannelsen, at flere unge 'falder fra' og altså stopper deres træning i den lokale forening (f.eks. Rask 2018). Dog viser samme undersøgelse, at det at gå i fitnesscentre og at dyrke styrketræning er i stigning blandt den brede gruppe af unge (ibid.). Som en gymnasieelev her italesætter, kan man også fortsætte i en klub på et mindre seriøst plan – men endnu engang bliver det også tydeligt, at balancen mellem de mange arenaer, kan være svær at finde i en travl hverdag

Især i den her alder, så indser man, det er svært at holde fritidsaktiviteterne ved lige, fordi enten så vil man det på sådan et mega højt niveau, det er sådan noget Team Danmark/Team Gentofte, man er ude i, fordi det er det, man vil, og det er prioriteten. Eller også så ender man på, hvis man nu tager fodbold som et eksempel, så er det lidt mindre seriøst, fordi det netop er dem, som også har arbejde og også har skole, de skal se til og passe. Det er selvfølgelig også dem, der prioriterer sporten. Jeg synes, at det er enormt svært at finde balancen, og der er et pres, som du fx sagde at tage til fester, og at man så skal vedligeholde det hele. Så synes jeg ikke altid, det er nemt. Jeg har altid haft svært ved at finde den der balance. (Gymnasieelev)

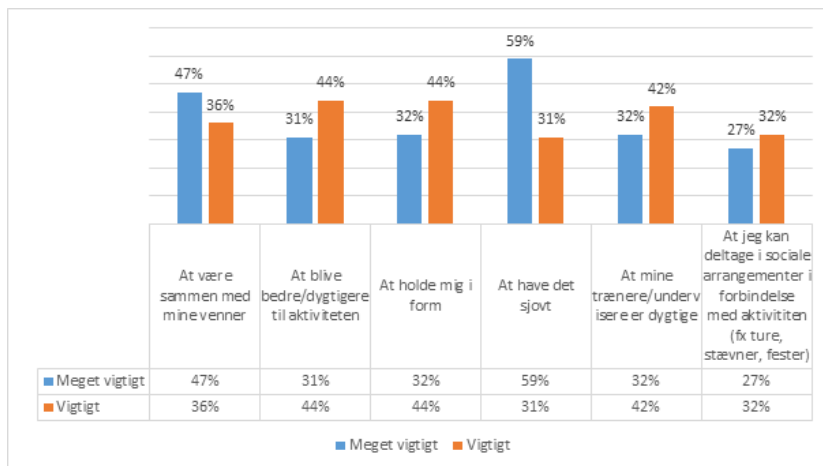
Der kan være flere grunde til, at de unge falder fra fritidsklub og foreningssaktiviteter i takt med alderen, hvoraf særligt et større pres fra lektier og skole kan have en indvirkning. Skolen bliver mere presset og sportsgrenen er gået fra hyggeplan til et mere seriøst niveau; og de to ting kan være svære at forene, medmindre der netop er et ønske om at dyrke sport på eliteplan. F.eks. angiver 21 % af de unge i Ungeprofilundersøgelsen (15-30 år), at de ikke går til de fritidsaktiviteter, de gerne vil. Og langt størstedelen af dem (78 %) angiver, at det skyldes travlhed med skolearbejdet. I udskoling angiver 10 %, at de ikke går til de fritidsaktiviteter, de gerne vil, og kun 34 % af dem angiver, at det skyldes travlhed med skolearbejdet. De der oftest forbliver i de mere organiserede sportsklubber, er dem, der har en særlig interesse eller er særligt dygtige. Med alderen bliver sport således ofte en præstationsbåret aktivitet, hvor det opleves som vigtigt at være dygtig for at blive fortsatte (Pless et al. 2015).

Desuden kan tidspunkterne for træning i klubber virke mindre fleksible, mens træning i fitnesscentre eller på egen hånd kan tilrettelægges løbende og mere løst, så det passer med den unges øvrige planer og aktiviteter. Samtidig er det også en aldersgruppe, hvor kulturen omkring teenageårene ofte byder på nye samværsformer, der skal passes: fester og alkohol to-tre dage om ugen kan for nogle af de unge, som vi har talt

med, synes svært at forene med den tid, det kræver at dyrke deres sport på høj plan.

Men hvad er det så, der får de unge til at forsætte med deres aktiviteter, både de der dyrker sport på høj plan, og de der dribler med en bold i ny og næ? Det kaster tabel 17 lys over:

Tabel 17: Hvad er vigtigt for dig, når du går til en aktivitet? Udvalgte svarmuligheder (Ungdomsprofilundersøgelse 15-25 år). N=2940-2973.

Som det fremgår af tabel 17, er det at have det sjovt, meget vigtigt for de unge, der går til en sportsgren eller anden fritidsaktivitet. Også venskaber er centralt, hvilket ligger i tråd med tidligere afsnit, hvor fritiden for unge i Gentofte også i høj grad handler om at dyrke sine venskaber, hvilket kan gå hånd i hånd med at dyrke en aktivitet. Som tabellen tydeliggør, så er dét at blive dygtig til en aktivitet, at underviserne er dygtige og at holde sig i form også vigtigt for de unge. Fordelingen er blot en smule anderledes end de mere relationelle svarmuligheder. Med andre ord tegner der sig på mange måder et nuanceret billede af, hvad der findes centralt ved en aktivitet. Alligevel er det interessant, at det er hhv. at have det sjovt og være sammen med venner, der scorer højest. Såfremt der ønskes større opmærksomhed

på at få unge til at fastholde eller påbegynde aktiviteter i fritiden, tegner der sig et billede af, at det ikke er det, som direkte relaterer sig til selve aktiviteten, der udelukkende skaber værdi. Det er i høj grad det relationelle, det sjove og det sociale, som en gymnasieelev også her fortæller:

Det er det, som binder det hele sammen, hvis man kan sige det sådan. Jeg synes, at det er rigtig vigtigt, at hvis man bruger så meget tid på en sport, som jeg nu gør, så synes jeg også, at det er rigtig vigtigt, at man ligesom føler sig altså komfortabel med det og har nogle gode venner. Man ved, at man ikke står alene med det hele tiden, fordi jeg tror, at hvis man står alene med sin sport størstedelen af tiden, så tror jeg, at man ville ende med at føle sig rimelig ensom. (Gymnasieelev)

Selv de, der har valgt at bruge forholdsvis meget af deres tid på sport - også på det mere seriøse plan - nævner, at det er det sociale liv og dét at have noget til fælles, der gør det sjovt at blive ved. De unge, som vi har talt med, der dyrker sport på højt plan, nævner da, at det selvfølgelig også er sjovt at være dygtig til det. Men fortællingen er alligevel tydelig; det er fællesskabet der gør, at det bliver sjovt at blive ved.

Det er lidt paradoksalt, at det på trods af klare udmeldinger om fællesskaber og venskaber i sporten stadig for mange unge bliver noget, der må skæres fra, idet deres organiserede sportsaktiviteter i klubber pludselig bliver så omfattende og tidskrævende, fordi de bliver dygtigere og dygtigere, at de ikke længere kan få det til at hænge sammen med deres liv i øvrigt:

Jeg tror det der med stressende, det kommer meget an på om du fx går til fritidsaktiviteter og sådan noget uden for skolen. Fx jeg går til fritidsaktivitet og jeg laver sådan ret mange andre ting og når man også skal tænke på lektier og eksamen, og man skal nå alt det der, ikke? Og også have tid til sig selv. Det kan gøre, at det alt sammen bliver lidt meget, ikke? (Folkeskoleelev)

At vælge fritidsinteresser og sport til er tidskrævende. Det kræver struktur på dagene, og selvom mange også forbinder det med at se venner, så er det alt andet lige endnu en ting, der skal passe ind i en travl hverdag. Særligt når hverdagen er fyldt med skolegang, der blandt de fleste af de unge, som vi har talt med, anses som ekstrem vigtig at passe. Dette anfægter vi ikke, men vi vil alligevel slå et slag for, at det også er vigtigt og centralt at kunne dyrke eller fordybe sig i noget uden et allerede defineret fremtidsmål:

For mig er min fritidsaktivitet mit frirum, hvor jeg ligesom kan lægge skolen og det der pres lidt på hylden og gøre noget, som jeg selv har valgt at gøre (Gymnasieelev)

Og så er der dem, der bruger mange timer på deres sport. Rigtig mange timer. Så mange, at de f.eks. har valgt at tage Team Danmark. Blandt disse unge er sporten meget central og vigtig, og de har bygget al deres tid op omkring dette. Deres sport dyrkes meget seriøst, men det er også et sted, hvor de mødes med andre ligesindede unge, der interesserer sig for det samme som dem. Og selvom det er sporten, der skaber mødet med ligesindede - og dermed mødet med nogen, der forstår dem, så er det også stedet, hvor sammenligning og intern konkurrence i højere grad kan opstå. Som en gymnasieelev, der dyrker sport på højt plan, men som ikke har valgt Team Danmark, siger:

Det synes jeg egentlig er virkelig rart, at man ligesom ikke hele tiden skal sammenligne sig selv med andre, som også dyrker sport. Altså skolen er ligesom et form for frirum fra sin sport. (Gymnasieelev)

Blandt nogle af de unge, der dyrker sport på højt plan, med meget træning og konkurrencer eller turneringer bliver skolen, modsat tidligere eksempler det sted, hvor frirummet ligger. Idet sporten kræver stor præstation, og for de unge er den arena, hvor konkurrenceelementet og presset er størst,

bliver skolen det sted, hvor der er plads til at få skuldrene lidt ned.

De to ovenstående fortællinger viser, at det ikke er entydigt, hvorfor unge til- eller fravælger aktiviteter i fritiden. Ligesom det ikke er entydigt, at sport eller fritidsaktiviteter i sig selv er et sted, som er fri for målsætninger, præstationer og karakterer. Samlet set og på tværs af fortællingerne handler det dog for de unge om, hvorvidt aktiviteten eller sporten giver dem mere energi eller tager energi fra dem. Og så handler det om det relationelle, og at man har det sjovt - uanset om fritidsaktiviteten handler om sport på højt plan eller dyrkes for hyggens skyld.

Såfremt der er et ønske om at skabe flere tiltag og fastholde de unge i fritidslivets aktiviteter og tilbud, er det derfor nødvendigt ikke blot at fokusere på selve udbuddet af fritidsaktiviteterne. Værdien af det sociale aspekt og oparbejdelsen af fællesskaber må ikke undervurderes. Men der må samtidig også kigges på eksempelvis det pres og de præstationskrav, de unge oplever i skolen, hvis man ønsker at få flere unge til at fortsætte i fællesskabende fritidsaktiviteter, særlig når de starter på deres ungdomsuddannelse. Dette pres kan siges at smitte af på den tid, de unge bruger uden for skolen. Det betyder, at den tid, der skulle være 'fri' - deres fritid - i takt med krav om f.eks. afleveringer fra deres ungdomsuddannelse, flyder sammen. Og selvom arenaer flyder sammen, er det alligevel oftest skolen, der bliver prioriteret højest, og dermed overskygger og tager tid fra andre dele af de unges liv. Dele der også er centrale for dannelse, personlig udvikling, opbygning af medborgerskab og fællesskaber, trivsel m.v.

Afrunding på kapitel 3 og anbefalinger

Venskaber er helt centrale og afgørende i ungdomslivet. Venskaberne i fritiden er betydningsfulde og opretholdes og plejes - også på de sociale medier. Det generelle billede i Gentofte Kommune er, at de unge har et stort socialt netværk, og at de har både voksne og venner at tale med, når livet bliver lidt svært. Alligevel kan ønsket om at opretholde en perfekt facade, der gør sig gældende hos unge i Gentofte, medvirke til, at både følelsen af ensomhed eller længevarende problematikker blive svære at opdage for voksne og fagpersoner. Også fordi de unge i takt med alderen søger mere mod jævnaldrende venner end deres forældre, når det kommer til at dele de svære stunder.

De unge har travlt og skal balancere mellem det hele, hvilket kan skabe pres og kræver konstante vurderinger af, hvad der skal prioriteres. Skole og lektier bliver oftest højest prioriteret - også over fritidens mange aktiviteter og venskaber. Sport og andre fritidsaktiviteter er vigtige, fordi de unge oplever, at det kan skabe et frirum. Det kan dog også skabe yderligere travlhed og præstationspres.

Mange unge falder fra de mere organiserede forenings- og klubtilbud i overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse. Steder hvor der ellers netop skabes faciliterede og rammesatte rum for fællesskaber i fritiden i kombination med sport og fritidsaktiviteter. Den største grund til frafaldet er travlhed i skolen. Dette bør udfordres, da fritidsaktiviteter kan bidrage til at højne trivsel og sundhed blandt unge.

Anbefalinger

- **Hav øje for mistrivsel i skjul:** Det kan være svært at se, hvornår de unge er ensomme og momentvis kede af det, og hvornår det udvikler sig til mere alvorlige problematikker. Særligt blandt de unge, der ønsker at vise en form for perfektion udad til. At skabe rum for, at de unge vil dele deres oplevelser af ensomhed, kræver tid og tillid. Ung til yngre tilbud kan være behjælpelige.
- **Fritidsaktiviteter skaber trivsel:** Det sociale fylder meget i relation til at fastholde de unge i fritidsaktiviteter. Understøt fritidsaktiviteter, hvor det sociale og det fælles får lov at fylde. Også gennem fx sport-aktiviteter, der ikke behøver dyrkes på konkurrenceniveau.

4. Indflydelse og deltagelse

Indflydelse, deltagelse, engagement, demokrati –ært barn har mange navne. Begreberne har, hvis man graver ned i det enkelte, forskellig karakter. Men for nu handler det i dette kapitel grundlæggende om at blive set, lyttet til og taget alvorligt. At have en stemme. Ikke blot via en stemmeseddel, men også således at ens holdninger og meninger bliver hørt og anerkendt. Om ens demokratiske og politiske muligheder – både lokalt og globalt. At man oplever at have noget at skulle have sagt i og om eget (ungdoms)liv og rammerne for det.

Unge i dag er optaget af globale problemstillinger og udfordringer. Blandt de unge, vi har interviewet, falder snakken på større nationale og transnationale politiske sager, såsom klima, antiracisme og kønspolitiske kampe, når vi spørger ind til, hvad der optager dem politisk. Andre siger, at de ikke går så meget op i politik. Det, der dog fylder mest, når vi taler med de unge i Gentofte om politisk engagement og deltagelse, er det lokale og det nære. I dette kapitel ser vi derfor nærmere på de unges oplevelse af indflydelse i deres dagligdag og lokalmiljø.

Indflydelse gennem skolens udvalg

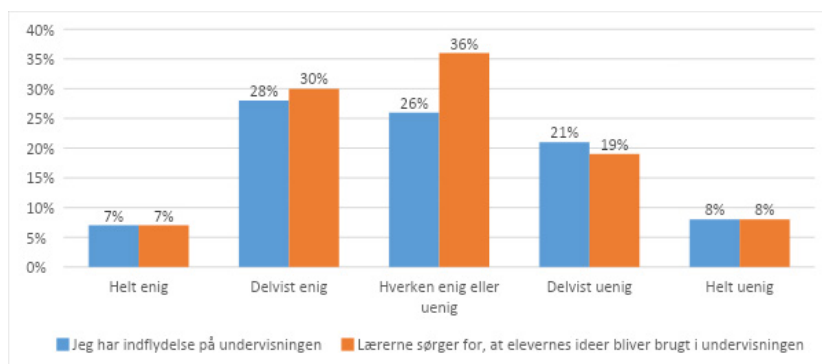
Så vil jeg sige, at en af de ting jeg ikke vidste, men blev positivt overrasket over ved at gå her på gymnasiet, det er også den grad af elevstyring, vi har. At vi kan gå i dialog med lærerne og få indflydelse på, hvad der sker. (Gymnasieelev).

Det er gennemgående i vores interviews med ungdomsuddannelseselever, at de oplever at have indflydelse gennem elevrådene på skolerne. Dette gælder både på de fire gymnasier og på hf. Hertil skal det dog nævnes, at mange af de unge, vi talte med, også i forskellige grader faktisk var en del af elevrådsrepræsentationen. Dette indvirker naturligvis på opfattelsen af indflydelse. Alligevel er det sigende, at de ikke blot er med

- og ikke kun gør det for hyggen og kagens skyld - men, at mange af dem faktisk mener, at de har reel indflydelse i elevrådene. De nævner forskellige tiltag, de har medvirket til at gennemføre eller den mere direkte dialog/deltagelse i rådene skaber til deres lærere og rektorer. En hf-kursist siger eksempelvis: "Vi kan også ændre på ting på stedet, og vi kan ændre på lærerplaner, hvis det er, vi har nok opbakning".

I Trivselsmålingen fra ungdomsuddannelserne bliver det dog samtidig tydeligt, at de unges oplevelse af at have indflydelse i deres skoledag generelt ikke nødvendigvis er lige så stor som blandt de unge, vi har interviewet. Trivselsmålingen giver således mulighed for at få indsigt i en bredere elevgruppes forståelse af indflydelse. Her er eleverne blevet spurgt konkret ind til indflydelse på undervisningen, og spørgsmålene er dermed også rettet mere specifikt mod de helt nære demokratiske processer i klasserummet, som ikke nødvendigvis afspejler elevrådsarbejdet.

Tabel 18: Jeg har indflydelse på undervisningen & lærerne sørger for, at elevernes ideer bliver brugt i undervisningen (Trivselsmålingen for ungdomsuddannelserne) N=3480.

Som det fremgår af tabel 18, er cirka en tredjedel af de adspurgte unge i Gentofte helt eller delvist enige i, at de har indflydelse på undervisningen, og at deres ideer bliver brugt i undervisningen. Det betyder samtidig, at to-tredjedele ikke i samme grad oplever dette. Det er helt centralt, når og hvis man ønsker at skabe bedre forudsætninger for unge-inddragelse, at rammerne for, hvor meget de reelt har at sige, bliver skitseret tydeligt. Hermed menes, at tabel 18 peger på, at mange unge ikke er helt enige i, at

de har indflydelse, og at deres ideer bliver brugt. Men eftersom de går i skole med mange fastlåste rammer og til dels forudbestemt curriculum, årsplaner m.v., så er det heller ikke sikkert, at de faktisk overhovedet kan opnå indflydelse på undervisningen. Her er det vigtigt at overveje, hvor meget indflydelse eleverne har samt hvilke dele af undervisningen, de har indflydelse på. Samtidig ser vi, at ungeinddragelse kan blive pakket ind i gode forsøg, som ender med at have en anden effekt end tiltænkt, som fire elever fra 9. klasse her fortæller om:

Folkeskoleelev 1: Jeg har et godt eksempel. Den der røde cirkel, der er herude i store gård. Da den blev bygget, så blev det taget op på forældremødet.

Folkeskoleelev 2: Det er jo vores skolegård.

Folkeskoleelev 1: Den eneste grund til, at de har bygget den der, det er, at det ser godt ud oven fra.

Folkeskoleelev 3: Nej, vi bliver overhovedet ikke spurgt. Vores mening den er ikke ... det er virkelig trist.

Folkeskoleelev 2: Men jeg tror også, vi er begyndt at give lidt op. Sådan, vi har kæmpet, men vi kan ikke kæmpe mere.

Folkeskoleelev 1: Vi havde et valgfag som hed frihed og et eller andet.

Folkeskoleelev 2: Når ja! Der brugte vi tid på at sidde og snakke om, hvad vi godt ville have, og hvad for nogle nye ting ... vi blev spurgt, og jeg tror, de lagde alle mulige planer for det. Men intet af det blev lavet.

Sat på spidsen er der her en oplevelse af, at inddragelsen er overfladisk, og at eleverne aldrig rigtig inddrages. Dette kan skabe endnu mere frustration end slet ikke at blive hørt, idet der lægges op til, at eleverne har mulighed for medindflydelse, men hvis dette ikke indfries, kan det virke uærligt og meningsløst at blive inddraget til at starte med. Det peger på den pointe, at de unge gerne vil høres og tages med på råd, hvad angår de nære ting i deres skole. Det peger samtidig på, at det er afgørende, at de unge oplever, at deres mening og perspektiver høres og tages alvorligt. Det betyder ikke, at alt, hvad de unge foreslår, skal udmøntes for at bevare deres (politiske) engagement og lyst til deltagelse. Men det betyder, at begrundelser for tiltag og beslutninger, hvor de unge er blevet hørt og inddraget, bør synliggøres for de unge, så meningen med deres deltagelse ikke fortaber sig (Bruselius-Jensen & Nielsen 2020).

Indflydelse på eget liv - men også med mulighed for hjælp

Der er mange muligheder i Gentofte. Sådan lyder det på tværs af de unge, vi har talt med. De unge taler eksempelvis om, at der er muligheder for at gå til mange forskellige fritidsaktiviteter, gode transportmuligheder, der muliggør et aktivt og spændende ungdomsliv i og uden for kommunen, at det er muligt at få hjælp til lektier eller blive hjulpet til at påbegynde uddannelse eller beskæftigelse, selv på tidspunkter i ens liv, hvor det kan være lidt svært. At bede om og få hjælp til at skabe gode rammer for ens ungdomsliv er centralt, også når det kommer til at have indflydelse på eget liv. At få hjælp betyder ikke nødvendigvis, at de unge ikke har selvbestemmelse, men at der faktisk tages højde for, at der nogle gange er behov for, at andre hjælper de unge godt videre.

Eksempelvis fortæller en hf-kursist, der sidste år forlod 2.g og derfor ikke var i en uddannelses- eller arbejdssituation, at der ikke gik lang tid, før han fik en besked i e-boks og et opkald fra en studievejleder. Som hf-kursisten fortæller:

Så blev jeg ringet op af en studievejleder, der var sådan "Skal du ikke til at i gang med et eller andet igen? Og har du lyst til at komme til en snak og sådan noget?". Og sådan; jo det kunne jeg godt (Hf-kursist)

Beskrivelsen af situationen forklares som særdeles positiv i interviewet og knyttes af den unge sammen med, at det er en god kommune at bo i. Det opleves altså af denne unge ikke som et system, der presser, men i stedet et system, der tager vare på ens situation. Dette må anses som positivt, idet det vidner om, at der grundlæggende er tillid til, at kommunen og fagpersoner er der for at hjælpe én godt videre i systemet. Lidt samme fortælling går igen hos en ung, der gennem en mentorordning efter en tid med mange udfordringer bliver opfordret til så småt at starte på et arbejde et par gange om ugen:

Jeg havde altid muligheden for sige, det har jeg det simpelthen for dårligt til at gøre lige nu, og så var der respekt for det, og så prøvede vi igen på et andet tidspunkt. Men det var også rart ligesom at have en, som fik en i gang med små ting ad gangen, så man stille og roligt kunne træppe op i det igen (Ung uden for uddannelse / job).

Hos denne unge, der stod uden for job eller uddannelse, og som nu arbejder deltid, beskrives det som, at det selvfølgelig var lidt svært at skulle ud i beskæftigelse taget de mere personlige udfordringer i betragtning, men at der samtidig er en klar oplevelse af ikke at blive umyndiggjort men at blive taget tilpas hånd om af det kommunale system i Gentofte. Oplevelsen her er, at der bliver lyttet til og er respekt for, at den unge selv er i stand til også at vurdere, hvor meget der er muligt for den enkelte. Det er helt centralt, såfremt man ønsker at skabe gode forudsætninger for, at unge i kommunen oplever indflydelse og medborgerskab - også når de står i vanskelige situationer. Det understreger pointen, at selvom der er behov for understøttelse og hjælp fra voksne og fagpersoner, er det centralt, at de unge stadig har en oplevelse af at blive taget alvorligt og bliver mødt med respekt og mulighed for selvbestemmelse (Alminde & Warming 2020). Dette kan lyde som en banal pointe, men i praksis kan det være en udfordring og det er ikke alle unge, der oplever at kunne tage lige godt imod en hånds-rækning, når det gælder om at starte i skole eller aktivering.

Det kan være svært som fagperson at jonglere mellem at lytte til den enkelte unges behov og ønsker, hvis disse ikke er i overensstemmelse med, hvad der vurderes som ønskværdigt fra et fagprofessionelt perspektiv. Et opmærksomhedspunkt er således at arbejde med inddragende processer, hvor der er klare rammer fra start i forhold til, hvad det er muligt og ikke muligt at have indflydelse på. Klare rammer for deltagelse kan skabe tillidsopbyggende processer, hvorved de unge oplever at voksne og fagprofessionelle giver dem adgang til at være med – og ikke kun som kransekagefigur. Desuden er det at få hjælp af voksne til at omsætte sine ønsker og behov afgørende, hvis ungedeltagelse skal understøttes. Tid med voksne fagprofessionelle kan skabe adgang for de unge til at udforme ideer og drømme – og udformes dem til mere konkrete forandringer til gavn for den unge selv (Bruselius-Jensen & Nielsen 2020).

Masser af steder – og så alligevel ikke

Vi har allerede været inde på det; de unge synes, at Gentofte Kommune er fyldt med muligheder. Det gælder de fysiske rammer, hvor man kan mødes og hænge ud, og det gælder muligheden for at gå til forskellige fritidsaktiviteter. Derudover fortæller de unge, at Gentofte er dejlig tæt på København. Så selvom Gentofte Kommune både har havn, park og restauranter, så kan en tur ”ind til byen” være behjælpelig, hvis man eksempelvis savner en tur på natklub.

De unge klager som udgangspunkt ikke, når det kommer til kommunens geografiske placering, fysiske faciliteter og steder. Og så alligevel. For selvom denne fortælling går igen, så er der sideløbende en modfortælling hos de unge. Det handler om, at der mangler steder at hænge ud i Gentofte Kommune. Steder forstået helt konkret som fysiske opholdssteder, men også steder forstået i en mere overført forstand, hvor det er muligt at udfolde sig som ung uden at blive set ned på.

I et interview med 9. klasse elever, blev det tydeligt, at de ønskede sig områder i Gentofte, hvor der var plads til at være og hænge ud - allerhelst med et halvtag. De nævnte samtidig, at der var masser af muligheder for at mødes i f.eks. parker og ved havnen, men at de netop savnede et område, der mere var deres eget. Ikke et område, hvor nogen stod for at facilitere en masse aktiviteter, men et område, hvor de unge selv havde direkte

indflydelse på byrummets indretning, og hvor der var plads til bare at være dem. Også i regnvejr. Uden at genere andre, der også bruger kommunens offentlige områder.

I snakken med gymnasieelever og hf-kursister blev det ligeledes tydeligt, at der ikke har været meget rum og plads til at være ung - særligt ikke under corona. De beretter om klager over larm fra anlæg eller sure blikke fra ældre. Dette faktisk selvom flere siger, at de forsøgte at tage hensyn og samfundsansvar ved netop at mødes færre og udenfor - altså et ønske om at leve op til de gældende retningslinjer fra myndighederne. I og med at festerne på deres uddannelsesinstitutioner er blevet aflyst, og de bliver opfordret til at mødes færre og helst udenfor, så er de unges liv samtidig rykket endnu mere ud i det offentlige rum - og dermed også i højere grad til offentligt skue. Larm fra højtalere til eftermiddagshygge i parken skaber klager, som gør det endnu sværere for de unge at finde nye måder at omgås hinanden i restriktionstiden. Hvor skal de så mødes og være unge sammen, hvis de hverken må mødes inde eller ude? Samtidig har corona-retningslinjerne medført, at de unge helst skal samles få og med de samme. I og med, at festerne på uddannelsesinstitutionerne fjernes, fjernes også det rammesatte samvær, hvor alle der går der, er velkomne.

Disse fortællinger bør nok i en eller anden grad ses i sammenhæng med et forår og en sommer med corona-retningslinjer, hvor unge såvel som voksne og ældre medborgere, har måttet finde nye samværsformer, og gerne samværsformer, der foregik udenfor. Selvom oplevelserne kan stamme fra eller blive mere tydelige grundet de nye omstændigheder, hvor andre 'hænge ud' muligheder begrænses, er det alligevel værd at have for øje, også når den mere almindelige hverdag igen melder sin ankomst. For nok er nogle af de unges oplevelser om mangel på rum til at være ung fortalt frem i sammenhæng med corona-tiltagene. Men deres oplevelser om ikke at have steder, som bare er deres, hvor der er mulighed for at være unge sammen uden blikke fra de ældre medborgere - som de faktisk langt hen ad vejen gerne vil vise ordentlighed og respekt over for - synes også at have bund i tidligere erfaringer og oplevelser. Fortællingerne i vores interviews trækker også tråde til hverdagen før corona med ønsker om udendørs steder, hvor der er plads til at være dem. Selvom de taler om, at der er mange faciliteter, så taler nogle af dem også om, at en park kan være lidt utryk, eller at man ikke har et fælles hang-out sted. Nogle taler ligefrem om at gå ind steder, hvor de ikke må være, bare for at skabe

et rum, hvor der er plads til dem. Der synes i vores interviews at være et ønske om have et sted, hvor man kan få lov til at 'larme' lidt mere som ung, her forstået som at tage lidt mere rum og plads - både fysisk, men også forstået i en bredere forstand.

Pointen er, at de steder, som de unge i Gentofte Kommune på denne måde efterlyser, er steder, hvor de har mulighed for at hænge ud og være unge uden at føle sig til besvær. Det handler ikke om store anlægsprojekter eller manglende faciliteter, men mere om steder, hvor de unge kan være og hænge ud. Det er altså centralt, at sådanne steder møder de unges behov for at kunne være sammen - ikke kun med få udvalgte eller nære venner, men også som unge på tværs i mere uforpligtende og tilfældige sammenhænge, der giver mulighed for at bryde med de mere faste vennegrupper eller hænge-ud grupper (se også Bruselius-Jensen & Nielsen 2020: 49ff).

Afrunding på kapitel 4 og anbefalinger

Der er mange muligheder i Gentofte. Sådan lyder det generelt set, når vi spørger de unge. De taler om, at der ikke er meget, de ønsker anderledes. De unge kan dog godt opleve, at de nærmest stikker lidt ud og er larmende i det offentlige rum.

Mange af de unge, vi har talt med, oplever at have indflydelse på deres skoleliv gennem elevrådene. Men der er også blandt nogle af de unge en oplevelse af at 'være med til bordet' og at blive spurgt men ikke nødvendigvis blive hørt.

Blandt de unge, vi har talt med, der står på kanten eller i overgange mellem uddannelse og beskæftigelse, er der en oplevelse af at blive hjulpet, støttet og respekteret.

Anbefalinger

- **Skab rum for reel inddragelse:** Skab tydelighed om, hvornår de unge er inddraget, hvor meget indflydelse de har på hvilke processer, og skab rum til at afprøve de unges ideer og visioner. Eventuelt bare i en prøveperiode.

- **Unge-steder:** De unge savner konkrete fysiske steder, der er deres. Ikke klubber eller andre voksen-rammesatte rum, men steder som er mere fri. Dette ville kunne skabe rum, hvor de unge kan mødes mere uformelt også på tværs af klasser og skoler m.m.
- **Fasthold balancen i hjælpen til de unge:** Der er en oplevelse af, at Gentofte Kommunes hjælp og vejledning til de unge er velafbalanceret i forhold til respekten for de unges liv og muligheden for selvbestemmelse. Dette er væsentligt for opbygning af tillid hos de unge. Det anbefales således at fastholde dette afbalancerede kommunale arbejde i relation til de unge.

5. Trivsel - Sundhed, kropsidealer og seksualitet

At definere sundhed er ikke altid ligetil. For alt efter om blikket f.eks. vendes mod motion, kost, psykisk trivsel, BMI-målinger, egen eller lægelig vurdering, så vil billedet, der tegner sig være forskelligt. I dette kapitel kommer vi omkring fysisk og mental sundhed men også seksuel sundhed, og hvordan de unge forholder sig til og navigerer i normer for kropsidealer.

I Gentofte Kommune er andelen af de unge, der er helt eller delvist enige i, at de føler sig sunde og raske på 84 %. 10 % er hverken enige eller uenige, og de sidste 6 % er i mere eller mindre grad uenige. På det overordnede plan står det altså rimelig godt til, hvad angår de unges oplevelse af egen sundhed. Dette er et meget positivt billede af de unge i Gentofte Kommunes trivsel, fordi egen oplevelse af enten at være sund og rask eller ikke at være det har stor betydning for, hvordan man i øvrigt trives, og hvor meget overskud man har.

Men dykker man lidt mere ned i Ungeprofilundersøgelsen, nuanceres billedet lidt. At være sund knyttes i Ungeprofilundersøgelsens spørgsmål sammen med at være rask. Det interessante her er, at de efterfølgende spørgsmål i profilundersøgelsen går på de unges fysiske form, om de spiser sundt, får motion nok og deres tilfredshed med udseende og vægt. Og her fordeler svarene sig lidt anderledes: Andelen der svarer, at de er helt eller delvis enige, er her lavere i alle kategorierne (andelen fordeler sig mellem 54 -72 % alt afhængig af kategori). Der er altså ikke nær så mange, der er enige i disse udsagn, som ved udsagnet om at føle sig sund og rask overordnet set, der som nævnt lå på 84 %.

Særlig interessant er spørgsmålet omkring sammenhængen mellem udseende og popularitet. Her svarer 46 % af de unge i Gentofte Kommune, at det gør én mere populær i vennegruppen, hvis man ser godt ud. På landsplan er tallet 35 %. Det vil sige, at de unge i Gentofte Kommune i lidt højere grad end unge på landsplan kobler popularitet i vennegrupper med et godt udseende. Hvad et godt udseende er er et åbent spørgsmål og kan selvfølgelig være individuelt, men vi antager her alligevel, at det at 'se godt

ud' hos de unge er tæt knyttet sammen med gængse normative krops- og skønhedsideal, som f.eks. at have en slank krop. Til trods for at det overordnede billede af de unges sundhed i Gentofte Kommune således tegner et positivt billede, kalder opfattelsen af betydningen af udseende i relation til populariteten i vennegrupper på opmærksomhed. Spørgsmålet er, hvor meget og hvordan det får betydning i de daglige relationer mellem de unge og ikke mindst, hvor meget det bør fylde. Spørgsmålet om udseende koblet til popularitet er ikke unikt blandt de unge i Gentofte Kommune, men i lyset af at tallene er højere i Gentofte Kommune end på landsplan er dette et væsentligt opmærksomhedspunkt.

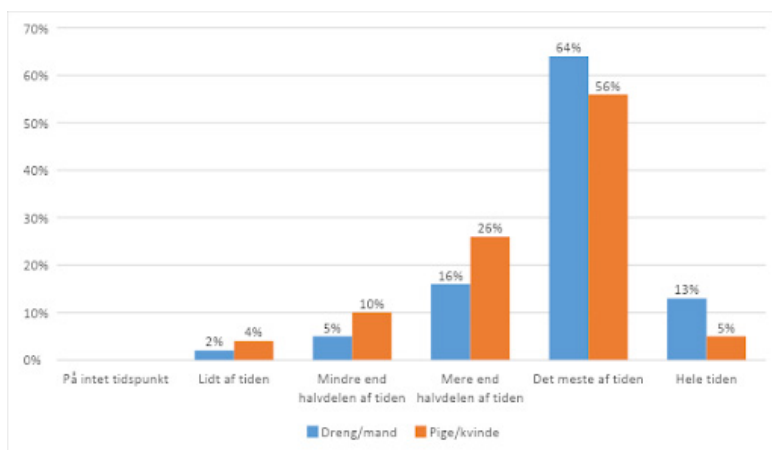
Et andet interessant spørgsmål handler om de unges mentale sundhed. Sundhedsstyrelsen definerer mental sundhed som *"en tilstand af trivsel, hvor det enkelte menneske kan udfolde sine evner, håndtere dagligdags udfordringer og stress og indgå i fællesskaber med andre mennesker"*¹¹. Mental sundhed er altså central for, at de unge oplever at kunne klare udfordringer. Ifølge Sundhedsstyrelsens opgørelser har det store konsekvenser, hvis man over en længere periode har dårlig mental sundhed, hvor f.eks. risikoen for at udvikle psykiske sygdomme øges. Med dette in mente bliver Sundhedsstyrelsens tal for unge på ungdomsuddannelserne endnu vigtigere at have for øje. For her tydeliggøres en forskel mellem køn: 24 % af de kvindelige gymnasieelever og 9 % af de mandlige har selvangivet dårlig mental sundhed¹². Også social baggrund har betydning. Sundhedsstyrelsen fastslår, at unge uden uddannelse og job oplever dårligere mental sundhed end unge der modsat har en uddannelse eller er i arbejde¹³. Blandt nogle af de unge, som vi interviewede, der stod uden for job og uddannelse, var der også psykisk sårbarhed og oplevelser af ikke altid at trives i nær så høj grad som andre. Men det kan hverken be- eller afkræftes ud fra vores interviewmateriale, at unge i Gentofte Kommune, der ikke er i job eller uddannelse, skulle have dårligere mental sundhed end andre unge. Det kan være svært at måle på mental sundhed og trivsel. Men en indikator kan være, om man er glad og i godt humør, og her fremgår det af Ungeprofilundersøgelsen, at det er størstedelen af de unge i Gentofte for det meste:

11. <https://www.sst.dk/da/viden/mental-sundhed>

12. <https://www.sst.dk/da/viden/mental-sundhed/mental-sundhed-blandt-boern-og-unge/tal-og-fakta>

13. Ibid.

Tabel 19: Har været glad og i godt humør de sidste 2 uger. (Ungeprofilundersøgelsen 15-25 år). Dreng/mand N=1664. Pige/kvinde N=1868.

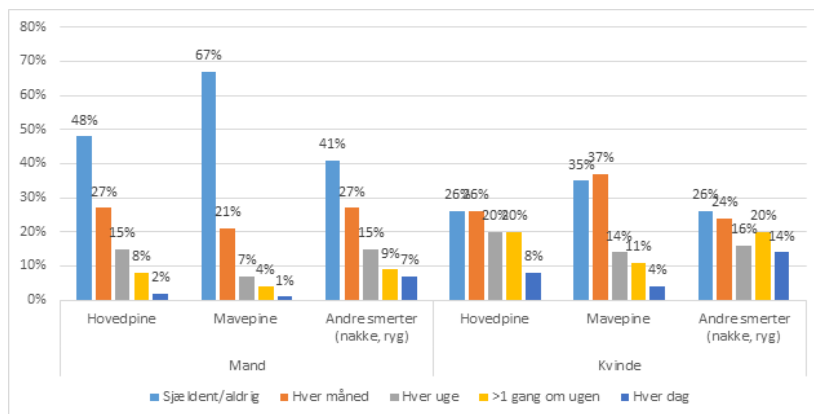

Som det fremgår af tabel 19, så er langt de fleste unge i Gentofte glade og i godt humør det meste af tiden, dog mænd i højere grad end kvinder. Dette billede ligger i forlængelse af det overordnede positive billede, der tegner sig af Gentoftes unges trivsel i relation til sundhed og kropsidealer. Dog med grund til opmærksomhed omkring kvinderne, idet disse slår ud på en række parametre i højere grad end mænd i relation til mental trivsel, udseende og kropsidealer.

Smerter – en psykosomatisk spænding?

At unge som ældre døjer med hovedpine, mave- eller nakkesmerter i ny og næ er (desværre) en kendt realitet. Alligevel kræver dette område opmærksomhed – for selvom det ikke er ualmindeligt, kan der stadig være grund til bekymring ift. de unges trivsel. Denne type af smerter er både fysiske og kan have rod i psykiske problemstillinger: spændinger pga. dårlige arbejdsstillinger, mangel på søvn og/eller mad, private bekymringer og problemer, stress, præstationspres m.v. Kroppens fysiske smerter- hovedpine, mavesmerter og nakkespændinger – kan altså også have rod i psykiske smerter. Lad os først se nærmere på, hvor ofte unge i Gentofte oplever forskellige typer af smerter:

Tabel 20: Tænk på de sidste 6 måneder, hvor ofte har du haft... (Ungeprofilundersøgelse 15-25 år). Andre smerter N=3497. Mavepine N=3498. Hovedpine N=3509.

Den brede kategori "andre smerter (nakke, ryg)", topper listen, hvad angår, hvor ofte de unge har denne type gener. Dernæst kommer hovedpine og endelig mavepine. Smerter i nakke og ryg, kan samtidig antages at give anledninger til (flere) hovedpinespændinger. Som tabellen viser, er der en forskel, da kvinder oftere end mænd oplever at have forskellige typer af smerter. Samme tendens ser vi ikke fordelt på eksempelvis alder.

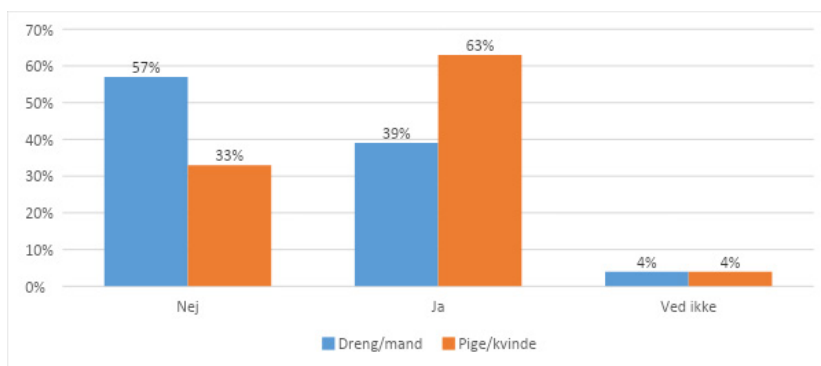
Hvad der præcis ligger til grund er komplekst. Komplexiteten bliver tydelig, når de unges svar vedrørende smerter sammenlignes med deres andre svar i Ungeprofilundersøgelsen. Meget tyder på, at der ikke er kvantitativ sammenhæng mellem eksempelvis hovedpine og at blive væk fra skolen grundet pres. Der er heller ikke en tydelig sammenhæng mellem hovedpine og hvor ofte på en uge, der spises frokost. Til gengæld er der sammenhæng, når vi krydser mellem hovedpine og graden af ensomhed, samt mellem mangel på søvn og hovedpine.

De ovenstående eksempler på krydskørsler giver mest af alt indblik i, at det netop ikke er så lige til at finde en enkel forklaring på de unges smertener. Det er dog interessant, at der er sammenhæng mellem hovedpine og ensomhed, og noget kunne således tyde på, at det at føle sig uden for fællesskabet kan udgøre en kilde til mistrivsel og sættes sig som et fysisk

ubehag som hovedpine. Og i forlængelse af dette udgør det endnu en anledning til at have ekstra fokus på de unges fællesskaber og sociale relationer, så ingen unge føler eller oplever sig uden for fællesskabet.

Den kønnede forskel i tabel 20 er, som ovenstående allerede påpeger, derfor heller ikke lige til at indkredse. En del af forklaringen kunne være det ekstra pres, som mange unge kvinder pålægges og pålægger sig selv for at præstere på en lang række parametre¹⁴. Medicinske præparater til afhjælpning af fysiske smerter er ligeledes i høj kurs blandt de unge i Ungeprofilundersøgelsen, og også her er der en kønnet forskel. Blandt kvinder ser vi, at andelen, der har taget smertestillende medicin inden for de sidste to uger, er næsten dobbelt så høj som hos mændene:

Tabel 21: Taget smertestillende medicin inden for de sidste 2 uger (Ungeprofilundersøgelse 15-25 år). N=3507.

Dette er i sig selv ikke overraskende, idet, som allerede nævnt, langt flere kvinder end mænd har angivet, at de har smerter mere end en gang om ugen. En oplagt konklusion på baggrund heraf er: oftere smerter, oftere brug af smertestillende medicin.

I interviewene med de unge er disse typer af smerter og evt. brugen af smertestillende medicin ikke som sådan noget, der fylder, når vi spørger ind til det. De unge, som vi talte om dette med, grinede bare lidt af det og virkede ikke til at tage sig videre af det. Enkelte nævner dog, at nogen

14. <https://www.uvm.dk/aktuelt/nyheder/uvm/2019/sep/190909-elever-er-glade-for-gymnasiet-men-pres-traekker-trivslens-ned>

kender nogen, der tager alt for mange hovedpinepiller. Men den generelle fortælling i interviewene med de unge er, at de ikke indtager mange smertestillende piller, og at spændingerne kommer af at ligge i sengen med computeren.

Uanset om det gælder dårlige arbejdsstillinger eller problemer som mangel på søvn eller ensomhed, så er netop rod til smerter komplekst og mangeartet. Ændringer i dette kræver derfor mere end blot en ny kontorstol. Det kræver et helhedsblik på de unges trivsel og sundhed. Til trods for at de unge i interviewene ikke i synderlig grad synes, at brugen smertestillende medicin er et problem, så viser tabel 20, at næsten halvdelen af kvinderne har hovedpine, og næsten 30 % har mavepine hver uge eller hyppigere. Det kan der selvfølgelig være rent fysiologiske årsager til, men som beskrevet kan f.eks. hovedpine og mavepine også kædes sammen med de unges mentale trivsel. Og i det lys kan der være grund til bekymring og at være ekstra opmærksom på de unges - og særligt kvindernes - fysiske trivsel, netop fordi det kan være tegn på andre typer af mistrivsel.

Kropsidealer og udseende

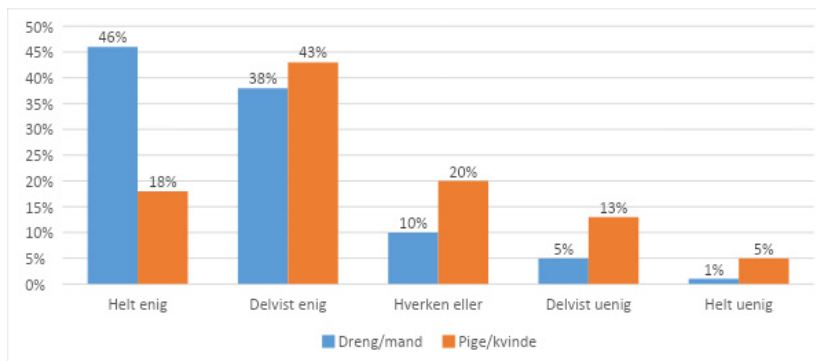
Jeg sendte et billede med filter. Og man har lige brugt virkelig lang tid på at tage det der billede med filter, ikk' ? Så sendte man det, og så skriver personen sådan "send et uden filter". Og så er man jo sådan, så skal man sådan bruge tid på det igen, og jeg føler bare virkelig, at det er svært at håndtere, fordi jeg føler bare sådan, at man tænker ret meget over, hvad andre tænker. Man vil jo godt give den bedste udgave af sig selv (Folkeskoleelev).

Som vi har været inde på, så forholder de unge sig til normer for krop og udseende og de krav til kroppe og udseende, der følger med disse normer. Det kan forstås som en stræben efter det perfekte, som kan genkendes i relation til ungdomslivet generelt (Sørensen, Pless, Katznelson & Nielsen 2017). Det skaber stort pres for at se rigtig ud og passe ind i de snævre idealer. Som folkeskoleeleven i dette citat indikerer, så kræver det tid, energi og måske et filter på billedet for at kunne leve op til idealerne.

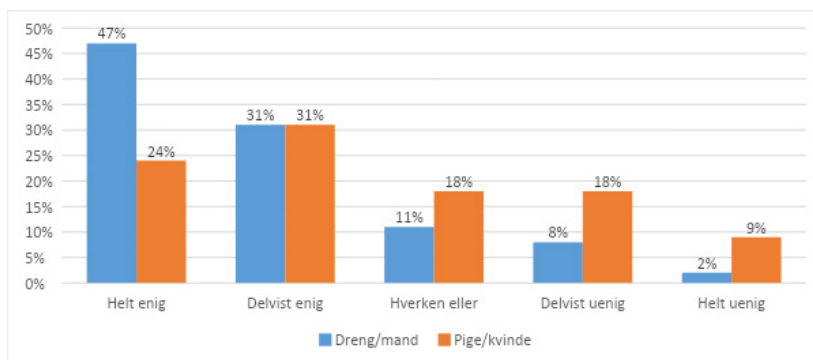
Der har været en del opmærksomhed på, om sociale medier skader de unges selvbillede og, om der skabes urealistiske kropsidealer på nettet, som resulterer i dårligt selvværd. Ifølge en undersøgelse fra Sex og Samfund vurderer en fjerdedel af dem, de har adspurgt, at sociale medier har indflydelse på deres syn på egen krop. Undersøgelsen viser, at der er sammenhæng mellem hvor stor tilfredshed, der er med egen krop og mediernes påvirkning af kropsbilleder og -idealer (Sex & Samfund 2017).

I Ungeprofilundersøgelsen svarer 72 % af de unge i Gentofte, at de er helt eller delvist enige i, at de er tilfredse med deres udseende. 15 % er hverken enige eller uenige, mens omkring 13 % er delvist eller helt uenige i dette. Disse tal er stort set i tråd med tallene fra Sex og Samfunds undersøgelse samt Ungeprofilundersøgelsens landsplanstal, hvilket således understreger, at de unge i Gentofte langt hen ad vejen har samme kropssyn som andre unge i landet. Kaster vi et nærmere blik på tallene fra Ungeprofilundersøgelsen, bliver det dog tydeligt, at der gør sig markante kønnede forskelle gældende, hvad angår tilfredshed med udseende og vægt for de unge i Gentofte:

Tabel 22: Jeg er tilfreds med mit udseende (Ungeprofilundersøgelse 15-25 år). Dreng/mand N=1647. Pige/kvinde N=1859.

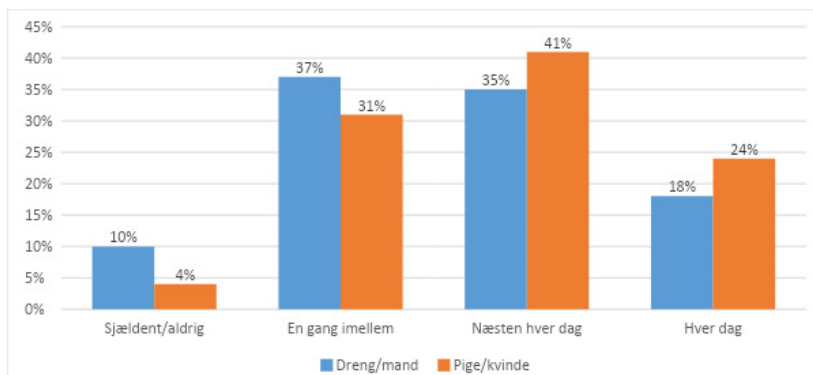

Tabel 23: Jeg er tilfreds med min vægt (Ungeprofilundersøgelse 15-25 år). Dreng/mand N=1651. Pige/kvinde N=1858.

Tabellerne viser, at tre fjerdedele af de unge i Gentofte Kommune mellem 15 og 25 år samlet set er tilfredse med deres udseende og vægt, hvilket naturligvis er positivt. Tabellerne viser dog også med tydelighed, at unge kvinder i langt højere grad end unge mænd er utilfredse med deres udseende og vægt. Spørgsmålet er, hvad der skaber denne større utilfredshed hos kvinderne. Oplever unge kvinder i højere grad end unge mænd et større pres, hvad angår at skulle se 'rigtig' ud – altså leve op til et snævert skønhedsideal? Som tabel 24 viser, så er der i hvert noget, der kunne tyde på det:

Tabel 24: Hvor ofte føler du, at du skal se godt ud? (Ungeprofilundersøgelse 15-25 år). Dreng/mand N=1663. Pige/kvinde N=1870.

Til trods for at kropspositivisme¹⁵ bliver mere udbredt på de sociale medier, og selvom mange unge godt ved, at retoucherede billeder ikke er hele sandheden, så kunne dette tyde på, at det enorme fokus på særligt kvinders udseende stadig følger snævre normative idealer, der sætter sig fast – også hos den enkelte unge kvindes syn på sig selv. I lyset af at en større andel af de unge i Gentofte Kommune (46 %) end på landsplan (35 %) som tidligere nævnt angiver, at det gør én mere populær i vennegrupper og dermed giver adgang til sociale fællesskaber, hvis man ser godt ud, giver disse tal anledning til en vis bekymring.

Følelsen af at skulle se godt ud kan potentielt skabe selvsikkerhed men også potentielt et pres. Der kan således være flere ting på spil, og det at se godt ud kan være sat i forbindelse med at passe ind og blive accepteret.

I Gentofte taler nogle af de unge da også om, at der er eller har været et vist pres ift. at leve op til at gå i dyrt og rigtigt mærketøj, men en stor del af de ungdomsuddannelseselever, vi har talt med, beretter også, at de oplever at kunne være sig selv herunder blandt andet at klæde sig og se ud, som de vil. Dette ses i følgende samtale mellem to mandlige hf-kursister:

Hf-kursist 1: Dernede i Sønderjylland, der var folk var fuldstændig ligeglade med for eksempel, sådan lad os tage sådan et eksempel som tøj. Du kunne gå rundt i hvad du ville, der var intet sådan pres, eller noget som helst. Det vil jeg heller ikke sige, sådan, der er vildt meget, men stadig sådan for eksempel på gymnasiet, der var det meget folk havde dyrt tøj på og sådan noget, ikke?

Hf-kursist 2: Jeg tror, nu har jeg ikke gået på gymnasium men i hvert fald på hf, så er det i hvert fald, ud fra hvad du siger nu, så er det i hvert fald meget anderledes. Jeg tror, personligt, jeg er meget ligeglad med, hvordan jeg ser ud når kommer i skole, fordi jeg kommer her for at lære, sådan.

¹⁵ Kropspositivisme eller bodypositivity er en international bevægelse, der vinder mere og mere frem. Det handler om lige rettigheder og samme muligheder for alle kroppe på tværs af kønsidentitet, etnicitet, funktionalitet, helbred og vægt.

Spørgsmålet her er, hvilken betydning udseende og kropsidealer helt konkret har i de unges sociale relationer og, hvordan der kan arbejdes med betydningen af disse kropsidealer – både i de unges selvbillede og i deres sociale relationer. Dette udpeger de unges kropsidealer og betydningen af udseende som et område, der bør fokuseres på både i relation til trivsel og i relation til de unges sociale relationer.

Sundhed og seksualitet

Generation Z (født cirka 1995-2005) har en anden forståelse af seksualitet sammenlignet med tidligere generationer (Chair et al. 2017; Zeuthen & Graugaard 2018: 177-178). Flere unge i dag anser i højere grad end tidligere både køn og seksualitet som mere flydende. Det gælder eksempelvis, at flere unge i dag ikke udelukkende betegner sig selv som heteroseksuelle men derimod har et andet og mere nuanceret blik på deres seksualitet. Videre peger undersøgelsen på, at de unge også mener, at det er fint at have flere skiftende partnere og have sex med folk, de ikke elsker (Zeuthen & Graugaard 2018: 174).

Men det betyder ikke samtidig, at alle unge i dag bryder med traditionsbundne normer for seksualitet og seksuel praksis. Eksempelvis har alderen for den seksuelle debut været stabil siden 1950'erne, ligesom en nyere dansk undersøgelse fastslår, at stort set alle unge finder utroskab uacceptabelt. Generationen kan således siges både at bryde med og fastholde normer for seksualitet, sex og kærlighed. Disse brede linjer giver et indblik i større samfundsmæssige og generationsmæssige tendenser. I Gentofte Kommune har de unge i Ungeprofilundersøgelsen besvaret spørgsmål om debutalderen for samleje, prævention og oplevelser af grænseoverskridende karakter on- og offline. Der er således ikke i Ungeprofilundersøgelsen spurgt ind til holdninger om partnere, sex og kærlighed.

I Gentofte Kommune er alderen for den seksuelle debut i overensstemmelse med landsplan og ligger i tråd med andre opgørelser med en median omkring 16 år.

På samme måde er Gentoftes unges brug af prævention stort set i tråd med niveauet på landsplan. De unge angiver, at de ved seneste samleje

har brugt forskellige typer af prævention, hvor kondom og p-piller scorer højest. 17 % angiver, at de ikke brugte prævention. Det er ingen hemmelighed, at prævention mod kønssygdomme ikke altid er øverst på de unges huskeliste. Og det kan ikke mindst glemmes, hvis der samtidig er alkohol indblandet. 29 % af de unge på ungdomsuddannelserne i Gentofte svarer, at de inden for de sidste 12 måneder har haft ubeskyttet sex en eller flere gange, fordi de havde drukket alkohol.

Ubeskyttet sex kan alt andet lige medføre smittespredning af sexsygdomme og graviditet. Registrerede tilfælde af klamydia og gonorré blandt unge har været i stigning de seneste mange år, og her er ungdommen i Gentofte ingen undtagelse. Kommunen indtog i den seneste opgørelse en kedelig femte plads over de kommuner, der har flest tilfælde af klamydia blandt unge mellem 15-29 år (Sundhedsstyrelsen 2019).

De seneste opgørelser viser dog et mindre fald i Gentofte Kommune siden 2016. Tal for 2019 og 2020 er ikke tilgængelige.

Klamydiatilfælde per 1000 15 - 29-årige (incidens), 2012 - 2018. Opgjort pr. kommune. Tallene er indsamlet af Statens Serum Institut for Sundhedsstyrelsen, 2018

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Gentofte	17,6	21,8	28,6	28,1	32,6	30,0	27,4

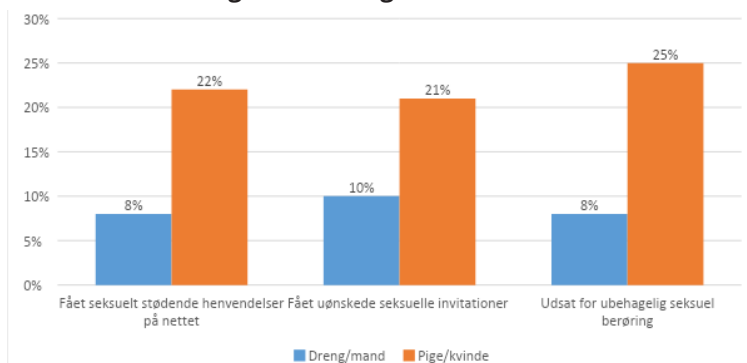
Det er ikke muligt ud fra Ungeprofilundersøgelsen at komme nærmere, hvad de unge tænker om brug af prævention, om de finder det pinligt at blive testet for kønssygdomme, og om de husker at bryde smittekæder ved at videregive information om testresultater. Og heller ikke fokusgruppeinterviewene har kunne give dybdegående svar på, hvorfor sexsygdomstallene er, som de er, i Gentofte (og resten af landet). Det er alt andet lige et emne, der kræver en stor portion tryghed i interviewsituationer, og det er ikke et emne, der egner sig særligt godt til gruppeinterview, som vi har benyttet i denne undersøgelse. I vores interviews nævnes det dog i tråd med den tidligere pointe, at alkohol kan hjælpe med at tage sig mod til at flirte og score. Alkohol anføres her som en hjælpende genstand, når grænser skal skubbes, når nyt skal prøves. Pointen omkring sammenhænge mellem sex og alkohol er interessant i lyset af, at unges indtagelse af alkohol i Danmark er højt sammenlignet med andre lande og at de unge i Gentofte ligger højt sammenlignet med landsplan.

Når grænserne overskrides

Siden 2016, hvor sidste ungdomsprofilundersøgelse fra Gentofte Kommune blev lavet, har hashtagget og bevægelsen MeToo været verdensomspændende. I starten af efteråret 2020 fik bevægelsen endnu en gang medvind, da sexismen igen blev sat på den offentlige dagsorden. Blot inden for de seneste par år har der altså været fornyet skærpet opmærksomhed på seksuelt grænseoverskridende adfærd. Og her i 2020 har debatten om seksuelle krænkelser og grænseoverskridende adfærd ikke været til at komme uden om hverken globalt eller nationalt. Dette har tilsyneladende også sat sine spor hos de unge både i deres holdninger og handlinger.

I Ungeprofilundersøgelsen 2020 er der spurgt ind til, om de unge har oplevet uønskede og ubehagelige tilnærmelser, berøringer eller hændelser både on- og offline¹¹. Alt efter om det er en kommentar, en berøring eller en seksuel stødende hændelse på nettet, har mellem en femtedel og en fjerdedel af alle unge i Gentofte oplevet dette. Tallene flugter stort set med landsplan. Ser vi på selvsamme spørgsmål krydset med køn, er tendensen klar:

Tablet 25: Spørgsmål vedr. grænseoverskridelser krydset med køn (Ungeprofilundersøgelsen 15-25 år.). Dreng/mand N=1514. Pige/kvinde N=1771. Udvalgte svarmuligheder.

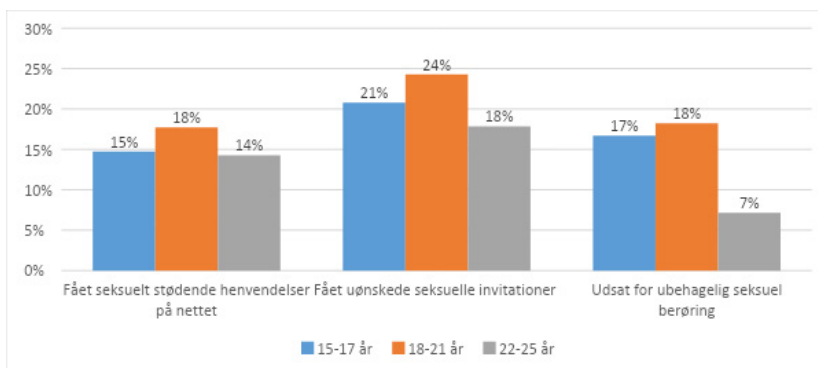

11. Kvantitativt er det ikke muligt at identificere en evt. forandring hos de unge her, da Ungeprofilundersøgelsen i 2016 ikke havde spørgsmål med der omhandlede at være udsat for seksuelt krænkende adfærd.

Det er ikke nødvendigvis et overraskende eller nyt fund, at kvinder i højere grad end mænd er udsat for ubehagelige og uønskede tilnærmelser, berøringer og hændelser. At det i Gentofte ser ud som forventeligt, gør det dog ikke mindre vigtigt. Også her er der brug for forebyggende tiltag og indsatser for at komme problemet til livs.

Køn er altså en betydningsfuld kategori, når vi ser på grænseoverskridende adfærd. Men spørgsmålet er, om også alder er interessant at kigge på. Krydser vi dem, der har sagt ja til at have oplevet seksuel grænseoverskridende adfærd med kategorien alder, fordeler svarene sig således:

Tabel 26: Spørgsmål vedr. grænseoverskridelser krydset med alder (Ungeprofilundersøgelse 15-25 år). 15-17 år N=2082. 18-21 år N=1174. 22-25 år N=28. Udvalgte svarmuligheder.

Som tabellen viser, oplever teenagere og unge under 21 år i højere grad end unge fra 22-25 år seksuelt grænseoverskridende adfærd både on- og offline. Der er dog meget få besvarelser i aldersgruppen 22-25 år, og at sammenligne tallene i denne gruppe med de to andre skal gøres med stor forsigtighed.

I aldersgrupperne 15-17 og 18-21 år, hvor der er stor besvarelsesprocent, fremgår det, at begge grupper er mere eller mindre ligeligt repræsenteret i forhold til at have oplevet forskellige typer af seksuelt grænseoverskridende adfærd. Dette altså både når det kommer til stødende henvendelser på internettet, uønskede seksuelle invitationer og at blive udsat for ubehagelig seksuel berøring. Selvom gruppen 15-17 år ligger et par

procentpoint under de 18-21-årige på alle tre spørgsmål, så er tallene rimeligt identiske og flugter hinanden.

Det tyder på, at seksuelt grænseoverskridende oplevelser ikke er så udpræget aldersbestemt, som det er kønsbestemt.

Denne type af data, vedrørende hvem der udsættes for grænseoverskridende seksuel adfærd, kan give indblik i, hvor støtte kan blive nødvendigt. Dette er selvfølgelig et vigtigt og væsentligt indsatsområde. I en forebyggelsesindsats må blikket dog også vendes fra den, der udsættes, til den, der udsætter andre. Ungeprofilundersøgelsen kan dog ikke ud fra de stillede spørgsmål give svar på, hvem der kommer med ubehagelige kommentarer eller rører andre uden samtykke. Men pointen her er, at det også handler om en fælles kulturændring og ansvarlighed i relation til stødende og grænseoverskridende adfærd, og her har ikke mindst uddannelsesinstitutioner en central rolle at spille i forhold til at adressere denne kulturændring og fælles ansvarlighed.

Billeddeling og samtykke

Kvindelig hf-kursist: Jeg har spurgt andre veninder, og været sådan, "Hvad gør I med jeres kærester" og sådan noget. Og så er de sådan, "Ej, seriøst, aldrig gør det" og så er jeg sådan: "Fuck"

Interviewer: Okay, så man kan godt gå rundt og være lidt nervøs for, at det pludselig deles?

Kvindelig hf-kursist: Ja hundrede procent. Og det er jo svært, fordi det er jo sådan "Nå, så du stoler ikke på mig?"

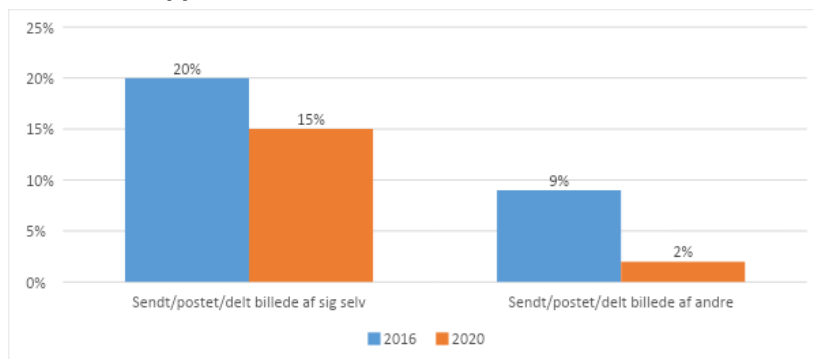
Teenageårene betyder for mange også en nysgerrighed om og en udforskning af egen seksualitet, lyster og grænser. I og med at unges liv i dag i en digitaliseret verden, også udspiller sig på sociale medier, kan denne arena også blive en platform for på forskelligvis vis at udtrykke og afsøge ens egen seksualitet. Det kommer f.eks. til udtryk, når seksuelle eller afklædte

billeder tages, idet der gennem denne handling kan blive skabt grobund for, at de unge lærer sig selv at kende herunder deres seksualitet og grænser, samt at det kan booste selvværdet. Hvis billedet sendes til andre, kan det samtidig være en handling, der viser og skaber tillid til dem, de sender billedet til, en slags samhørighed (Dahl, Henze-Pedersen, Østergaard & Østergaard 2018). Dette må også siges at være tilfældet i ovenstående citat, hvor kursisten fortæller, at det ikke kun handler om selve det at tage et afklædt sexet billede af sig selv og sende det til sin kæreste – det handler også om at vise loyalitet og tillid gennem denne handling. At sende et intimt foto til en, man holder af, er altså ikke kun seksuelt og en udforskning af seksualitet. Det er også en direkte måde at vise, at man stoler så meget på personen, at man tør sende noget så intimt, velvidende at det potentielt kan videredeles uden samtykke.

I løbet af slut 10'erne har vi set stor mediedækning af eksempelvis 'Umbrella-sagen', hvor mange unge blev sigtet for ulovlig billedeling. Som de seneste års fokus har skabt debat om, så er selve handlingen at tage og sende et mere eller mindre afklædt billede ikke problematisk. Det er først, når deling af billeder sker uden samtykke, at handlingen vedrørende seksuelle billeder online bliver en problematisk og ligefrem kriminel. Og er der tale om et seksuelt og afklædt billede af en ung under 18 år, kan der juridisk være tale om børnepornografisk materiale. At det er ulovligt at dele materiale på nettet uden samtykke, er således også noget, de unge i dag i høj grad er blevet bevidste om.

Det er interessant, om de seneste års fokus på samtykke afspejles i de unges adfærd og holdninger til billeddeling. I Ungeprofilundersøgelsen kan vi se, at der er sket en lille ændring de sidste par år i andelen af unge, der har sendt, postet eller delt et seksuelt billede af sig selv og modsat et stort fald i andelen, der har delt et seksuelt billede af andre uden samtykke.

Tabel 27: Har du inden for de sidste 12 måneder delt/sendt/postet et seksuelt billede/video af dig selv, fx i understøj eller nøgen? Har du inden for de sidste 12 måneder delt/sendt/postet et seksuelt billede/video af andre fx i undertøj eller nøgen (2020: hvor du ikke havde fået lov til det?). (Ungeprofilundersøgelse 2016 og 2020). Ordlyd i spørgsmål varierer lidt i hhv. 2016 og 2020 (fx delt eller sendt). N=fremgår ikke i 2016 rapport. 2020 N=3394.

Som det fremgår af tabel 27, er der sket et markant fald i andelen af unge i Gentofte, der videredeler seksuelle billeder af andre uden samtykke. I 2016 var tallet således 9 %, i 2020 2,1 %. Det skal dog her understreges, at spørgsmålet i 2020 er formuleret som "hvor du ikke havde fået lov til det". En sætning der tydeliggør, at det således er sket uden samtykke, hvilket understreger, at der er tale om en ulovlig handling. På grund af denne ret væsentlige forskel i spørgsmålene i 2016 og 2020, kan det forholdsvis store procentvise fald ikke nødvendigvis ses som et udtryk for en ændring af adfærd, ligesom vi understreger, at undersøgelser med spørgsmål som disse skal ses i kontekst af, at tallene er selvregistrerede, og der kan være mørketal særligt inden for sårbare emner, som dette må siges at være.

Forskellen kan derfor skyldes flere ting: Det kan skyldes, at der er kommet langt mere fokus på billeddeling siden 2016, men også, at der i 2020 udgaven meget eksplicit står, om det er gjort uden samtykke/uden at have fået lov. Samtykke har stort betydning med hensyn til, hvad der er lovligt, og i og med at langt de fleste unge i dag godt er klar over dette som følge af blandt andet de store offentlige sager, opdatering af seksualundervisning og Sex og Samfunds' fokus på dette de sidste mange år,

kan dette være ret betydningsfuldt for de unges svar i 2020. Det kan have betydning for de unges adfærd, men det kan altså også 'blot' have betydning for, hvad de finder passende at svare i et spørgeskema. Det store fald i andelen, der deler seksuelle billeder på forskellig vis fra 2016 til 2020, bør derfor tages med visse forbehold.

I interviewene blev dette tema tydeligt. Eksempelvis fortæller nogle af de unge, at de for et par år siden, hvor de ikke kendte til konsekvenserne af at viderelede et billede uden samtykke, tænkte mindre over det. De modtog også den type af billeder uden at bruge videre energi på det. Den dag i dag ville de aldrig drømme om at dele et seksuelt billede uden samtykke. Dette kunne i hvert fald tyde på, at det ikke kun er holdningen, der er ændret, men også handlingen. I interviewet med seks 9. klasse elever var de dog i tvivl om, hvad vi overhovedet mente med 'billeddeling', og et par gymnasieelever mente, at det hvert fald ikke fandt sted hos dem.

Spørger vi de unge mere generelt om privatindstillinger og samtykke online, kommer der heller ikke et entydigt svar: Nogle tænker meget over, hvad de lægger op, andre bruger slet ikke energi på det, og nogle vender nærmest det hvide ud af øjnene ved spørgsmålet, da de næsten ikke orker at tale mere om det. Som en gymnasieelev siger, efter vi har spurgt:

Jeg synes, at der er sat så hårdt ind mod det eller, hvis man kan sige det sådan, i hvert fald blevet oplyst så meget, så bare det at du bragte det på banen, så tænkte jeg: åh ikke det igen. Fordi det er sådan noget, hvor man bare er sådan, vi har været hele humlen igennem. Vi har været til så mange oplæg derinde om, at I ved godt, at de overvåger jer, hvor vi sidder: Ja! Vi ved godt, at de overvåger os.

Sammenfattende kan man måske sige, at billeddeling - og særligt billeddeling af andres billeder - er noget, som de unge er opmærksomme på, og alene dette giver anledning til overvejelser om egne handlinger og adfærd. Samtidig er det som om, at de unge i en eller anden grad oplever at have nået et mætningspunkt, hvad angår den ældre generations løftede pegefingre om sociale medier og privatindstillinger. Sat på spidsen kan det måske være værd at gentænke undervisning i og om digitale rettigheder,

billeddeling og samtykke, såfremt man ønsker, at de unge ikke vender det hvide ud af øjnene så snart emnet kommer på banen. Fordi emnet er stadig vigtigt også blandt de unge, der ellers har hørt om det før eller har været "hele humlen igennem", for digitale krænkelse og grænseoverskridende adfærd er ikke forsvundet, blot fordi det er blevet mere kendt. Det kræver en vedvarende indsats med fokus på kulturændring, og det tager tid og en fokuseret indsats - en temauge om året er ikke nok. Da de unges digitale liv er tæt indflettet i deres ellers virkelige, fysiske liv, og ikke til at adskille, så må netop arbejdet med unges digitale dannelse netop ikke blive adskilt, men i stedet inkorporeres på daglig basis og i den almindelige undervisning, som en del af en helhedsorienteret digital pædagogik både i de unges uddannelsesinstitutioner og i hjemmet og andre steder, hvor de unges liv udfolder sig.

Det er centralt, hvis de unge ikke skal opleve en 'mæthed på emnet', at de bliver hørt om, hvad de finder centralt, og hvordan de vil arbejde med at ændre billeddeling uden samtykke, men også om grænser generelt. Billeddeling er nemlig blot et eksempel eller symptom på andre underliggende udfordringer om at respektere hinanden og forstå personlige og sociale konsekvenser ved grænseoverskridende adfærd. Andre temaer kan således også være behjælpelige med at vælge et fokus, hvis mætheden stammer fra at tale om billeddeling.

Desuden må arbejdet med kulturændringen ikke komme fra de udfordringer og problematikker, som voksne og fagpersoner lokaliserer, men fra de unges egne forståelser. Hertil skal voksne naturligvis understøtte og muliggøre de unges ideer.

Afrunding på kapitel 5 og anbefalinger

Langt den største del af de unge i Gentofte Kommune angiver, at de føler sig sunde og raske. Det er et positivt udgangspunkt og værd at hæfte sig ved, da oplevelsen af at følge sig sund og rask har stærk sammenhæng med, hvordan man i øvrigt trives. Undervejs i kapitlet er dette overordnede positive billede dog også blevet nuanceret lidt. Det handler blandt andet om de unges syn på sammenhængen mellem udseende og popularitet. Her viser undersøgelsen, at en relativ stor del af de unge kæder et godt udseende sammen med popularitet i vennegruppen. Et andet område,

der kalder på opmærksomhed, handler om de unges mentale sundhed. Her gør der sig en markant kønsforskel gældende, idet en langt større del af de unge kvindelige gymnasieelever har en selvangivet dårlig mental trivsel sammenlignet med de unge mandlige gymnasieelever. Videre slår særligt de unge kvinder ud på en række fysiske parametre som hovedpine, mavepine og andre smerter, samt en lavere tilfredshed med eget udseende og vægt. Til trods for det positive udgangspunkt kalder dette således på opmærksomhed omkring piger og unge kvinder i relation til fysisk mistrivsel samt oplevelsen af betydning af kropsidealer i relation til de unges fællesskaber.

I kapitlet har vi også kigget på de unges sundhed i relation til seksualitet og grænseoverskridende adfærd. Her har samtykke og MeToo-bevægelsen tilsyneladende skabt en øget opmærksomhed hos de unge omkring adfærd på nettet og billeddeling. Vi kan således se et markant fald i andelen af unge i Gentofte, der videredeler seksuelle billeder af andre uden samtykke og et fald i unge, der poster billeder af sig selv, i forhold til tallene fra 2016-profilundersøgelsen. At færre deler billeder uden samtykke må siges at være en positiv udvikling blandt de unge, der peger på, at de indsatser og aktiviteter, der har været iværksat for at sætte fokus på dette, har haft effekt. Samtidig peger undersøgelsen på, at de unge muligvis er ved at nå et mætningspunkt, hvad angår formanende indsatser over for de unge.

Anbefalinger

- **Adressér snævre kropsidealer:** Langt størstedelen af de unge i Gentofte Kommune føler sig sunde og raske. Men på en række parametre såsom fysisk og mental sundhed samt kropsidealer og udseende er der plads til forbedring - særligt i relation til unge piger/kvinder. I det lys kan man overveje måder at arbejde med og adressere de snævre normative kropsidealer og deres betydning, også i forhold til de unges sociale relationer og fællesskaber.
- **Understøt ungedrevne indsatser omkring billeddelinger m.m.:** En stor del af de unge har taget MeToo-bevægelsen til sig og har ændret adfærd på nettet, f.eks. i relation til billeddelinger. Men i lyset af, at de unge kan have nået et mætningspunkt, hvad angår voksen-drevne indsatser og informationer, kan det overvejes, om og hvordan

eksisterende indsatser omkring bevidstgørelsen af betydningen af billeddeling, grænser og adfærd på nettet i øvrigt kan suppleres. Dette kan ske gennem mere unge-drevne indsatser og tiltag, der understøttes af voksne og fagpersoner med udgangspunkt i, hvad de unge selv finder relevant og som den brændende platform for at skabe den fælles kulturændring, som kræves.

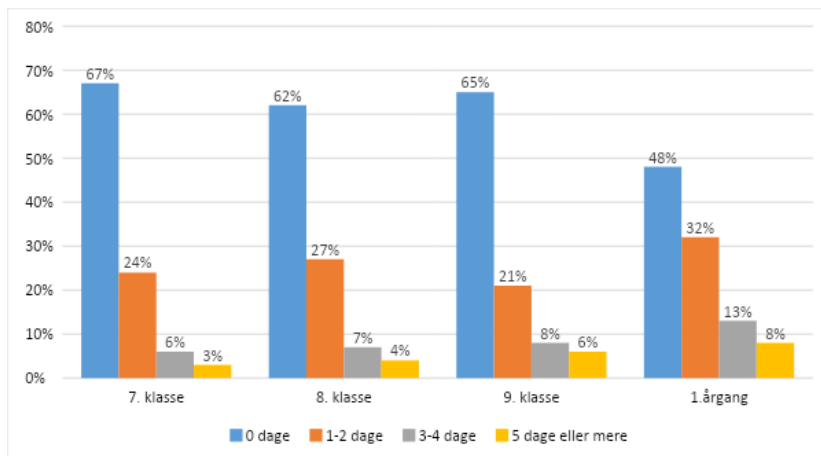
6. Digital adfærd

Unge i dag kaldes også de digitalt indfødte. Det er dem, som er vokset op med en mobil i hånden, og dem, som ikke har oplevet en verden uden. Det lyder, at de på den ene side er digitalt kloge og hurtigt kan knække koden til at kende nye systemer. Men på den anden side lyder det, at de lader sig forføre af influencers, at de ikke er til stede i 'den virkelige verden', og at de bruger al deres tid på gaming. Og som vi allerede har behandlet i foregående kapitel, så har de unge mangeartede overvejelser, når det kommer til billeddeling og privatindstillinger på nettet. Vi parkerer de mange fordomme om de digitalt indfødte her og ser i dette kapitel nærmere på, hvad de unge i Gentofte egentligt selv siger til spørgsmål om deres digitale adfærd og hvilke ændringer, der sker i deres forbrug af og tilgang til digitale medier, jo ældre de bliver.

En lysende skærm inden sengetid

Ser vi på overgangen fra folkeskole til ungdomsuddannelse i sammenhæng med unges digitale adfærd, er der en tendens, der kræver opmærksomhed og til dels er bekymrende. Det handler om forholdet mellem søvn og forstyrrelser grundet mobil, computer el.lign. Som tabel 28 viser, så bliver unge i første årgang (1. g og 1. hf) forstyrret flere dage om ugen af deres mobil, computer, tablet el.lign. efter de har lagt sig til at sove, sammenlignet med unge i udskolingsklasserne.

Tabel 28: I løbet af de sidste 7 dage, hvor mange dage har du følt sig forstyrret af din mobiltelefon, tablet eller computer efter at du har lagt dig til at sove? (Ungeprofilundersøgelse 15-25 år). 7. klasse N=466. 8. klasse N=406. 9. klasse N=451. 1. årgang N=1221.

Tallene i udskolingsklasserne fordeler sig stort set på samme måde. Det er dog en stigning i svarmuligheden "5 dage eller mere" fra 3 til 6 % fra 7. til 9. klasse. Denne stigning fortsætter til 8 % på 1. årgang af ungdomsuddannelserne. Det kan således se ud til, at de unge bliver forstyrret af deres mobil eller computer, selv når de har besluttet sig for at gå i seng. Om det er forstyrrelser, fordi sms'er tikker ind, eller om det kribler i fingrene for at se endnu en video på YouTube, vides ikke ud fra spørgeskemaet.

Hvad den præcise grund er til, at der sker en ændring i, hvor ofte de unges nattesøvn forstyrres i takt med alderen og særligt i overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse, kan altså ikke direkte udledes af svarene i spørgeskemaet. En tese kan være, at det bliver vigtigere for de unge at være 'på', forstået på den måde, at jo ældre de unge bliver, des vigtigere er det at svare vennerne på sms'en eller tjekke de nyeste billeder på de sociale medier. I overgangen mellem folkeskole og ungdomsuddannelse sker der nemlig også en ændring i, hvad de unge mere konkret bruger deres computer og telefon til. Både folkeskoleelever og ungdomsuddannelseselever spiller spil og er på sociale medier, men omfanget

af tid, som de bruger på hhv. det ene og det andet, ændrer sig. Folkeskoleelever bruger flere timer om dagen på at spille computer/PlayStation o. lign., end de ældre gør. Elever på 1. årgang bruger til gengæld flere timer om dagen på at være på sociale medier end udskolings eleverne. Pointen er altså, at der sker en ændring af brugen af digitale enheder fra, hvad der kunne kaldes mere lege- og gaming-prægede aktiviteter i grundskolen, til mere relations-prægede aktiviteter på ungdomsuddannelsen. Indholdet og brugen af telefonen opretholder og plejer altså i høj grad også de unges relationer og netværk i takt med alderen, og det kunne se ud til, at det sociale skal opretholdes mere i de begyndende voksen- og teenageår, fordi det sociale er under forandring - nye relationer skal opbygges og plejes, og nye relationer skal skabes. Relationsdannelse går hånd i hånd med identitetsskabelse i teenageårene; hvem er jeg som ung, som teenager, som ven og som kæreste (Illeris et al. 2009). Samtidig er det en aldersgruppe, hvor forældrenes rolle i forhold til regler mindskes. Mindre indblanding og udvidelse af sovetimes kan også være en forklaring på, at de unge bliver forstyrret af mobilens lys i nattetimerne.

Men at den relationsdannende brug af mobilen grundlægges tidligt, til trods for at denne type af brug altså øges i overgangen til ungdomsuddannelserne, bliver tydeligt i vores interview med grundskoleelever. I et interview med 9. klasse elever, fortælles om en lang række implicite koder og regler for, hvordan man bruger sin telefon. 'Regler' der giver anvisninger på, hvordan man på passende vis begår sig på telefonen, således at man sikrer, at venskaber og netværk opretholdes. Her er svartiden et centralt omdrejningspunkt, som elever fra 9. klasse diskuterer i følgende uddrag:

Folkeskoleelev 1: Det er faktisk sådan lidt, hvis man får et godt billede af en dreng, og man skal sende et billede hurtigt tilbage, men man kan bare ikke få et godt billede og så ender det med at tage sådan fem minutter.

Folkeskoleelev 2: Så sendte han sådan et vildt lækkert billede af sig selv, ikk'. Og så skulle jeg sende et tilbage og så endte det med at han skrev til mig: 'Hvorfor svarer du ikke?'.

Interviewer: Men fem minutter. Nu sagde du det som om, at det var lang tid?

Folkeskoleelev 1: Ja det er lang tid.

Folkeskoleelev 3: Det er fordi hvis du forestiller dig at du sender et billede til mig, og så gør jeg lige sådan her, og så sender jeg det videre. Det tager kun ét sekund.

Folkeskoleelev 4: Man kan se, hvornår de har åbnet det jo.

Folkeskoleelev 2: Det tænker jeg faktisk over.

Eller som det fremgår af følgende uddrag, hvor piger fra 9. klasse fortæller, hvordan de forholder sig, hvis de modtager snapchatbilleder fra flirten, når de er gået i seng.

Folkeskoleelev 1: Lad mig give dig et eksempel. Du ligger i din seng og klokken er lidt over elleve. Du ligger og har sådan I don't know... I ved, hvad jeg mener, man ser rigtig grim ud, ikk'. Så ligger man der og har lige åbnet det der billede, og så er man sådan shit, nu bliver jeg nødt til at sende et billede tilbage, og så tager det lang tid.

Interviewer: Så ligger man der, og hvad gør man så?

Folkeskoleelev 1: Altså, jeg plejer at vente med at åbne billedet til morgenen efter. Hvor jeg ligesom er klar.

Folkeskoleelev 2: Jeg sendte et billede med filter. Og man har lige brugt virkelig lang tid på at tage det der billede med filter. Så sender man det, og så skriver personen sådan: 'send et uden filter'. Og så skal man bruge tid på det igen, og jeg føler bare virkelig, at det er svært at håndtere, fordi jeg føler bare sådan, at man tænker ret meget over, hvad andre tænker. Man vil jo godt give den bedste udgave af sig selv.

Folkeskoleelev 3: Jeg sender bare halve billeder tilbage. Bare sådan af mine ører

Man tænker ret meget over, hvad andre tænker, som eleven i citatet siger. Det er en tankevækkende udtalelse, og det understreger, at sociale medier i den grad blander sig med de unges relationer i øvrigt. De unge har således et hav af strategier for, hvordan de navigerer i det, som f.eks. at man venter med at åbne billedet. Mens andre forklarer, at de nogle gange står op af sengen igen for at gøre sig pæne til et billede. På den måde kan man sige, at de unge aldrig er alene i soveværelset, og at de bruger både energi på at tage stilling til, om der skal svares, hvordan der skal svares og på at gøre sig i orden til at tage et godt billede at sende.

Samtidig peger de unge her på, at tiden er en faktor, og der skal helst ikke gå for lang tid, inden man svarer, og fem minutter er i de unges optik lang tid. Der er således en forventning hos de unge om, at man svarer hinanden hurtigt. Hvis man først har åbnet et billede fra afsenderen, skal man også sende et nyt tilbage. Og hvis det til og med er én, man ovenikøbet er interesseret i, så vil man også gerne se godt ud. Det viser noget om den hastighed, som de unge oplever, at de er underlagt i forhold til at være til stede og tilgængelige online, ligesom det viser, at der blandt ungegrupper forhandles passende adfærd – også passende digital adfærd.

Studier af eftervirkningerne af forstyrrelser i nattesøvnen grundet mobil, computer el.lign., er stadig forholdsvis nye, og de langsigtede konsekvenser af vores digitale forbrug er endnu uvisse. Københavns Universitet har i 2017 påbegyndt en større undersøgelse af netop dette, og resultater herfra viser, at der er sammenhæng mellem mobilbrug om natten og hovedpine og stress (KU, Smartsleep projekt, 2020¹¹).

Derfor er det da også værd at være opmærksom på, om de unges stigende forstyrrelser fra mobilen i nattetimerne tager overhånd. Samtidig er det vigtigt at understrege, at de unges tilgængelighed, som ovenstående peger på, er helt centralt for deres positionering og sociale liv - også næste dag i skolen. Det kan derfor også føles nærmest grænseoverskridende for unge at få fjernet telefonen, fordi der netop til denne er knyttet en række sociale muligheder. Mobilen er ikke blot en digital gadget, det er en integreret del af de unges sociale liv. Dette må respekteres og forstås, hvis ønsket som voksen og fag person er at ændre de unges adfærd. Pointen her er, at dette giver en nuanceret forståelse for, hvorfor unge ikke blot kan lægge telefonen fra sig ved sengetid. Den fysiske og digitale verden er smeltet sammen, og de indvirker på hinanden, og svartid betyder noget. Det betyder ikke, at voksne ikke skal blande sig, men det giver en forståelse for, hvad det er, man blander sig i hos de unge.

11. <https://www.smartsleep.ku.dk/resultater/>

Fremmede på nettet

Gymnasieelev 1: Jeg kører altid kun privatprofil.

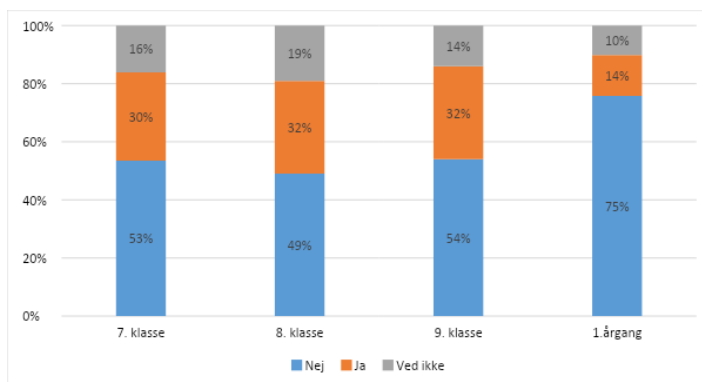
Gymnasieelev 2: Jeg tror, de fleste herude har privat.

Gymnasieelev 3: Jeg lægger ikke noget op, som jeg ikke vil have skal gå videre.

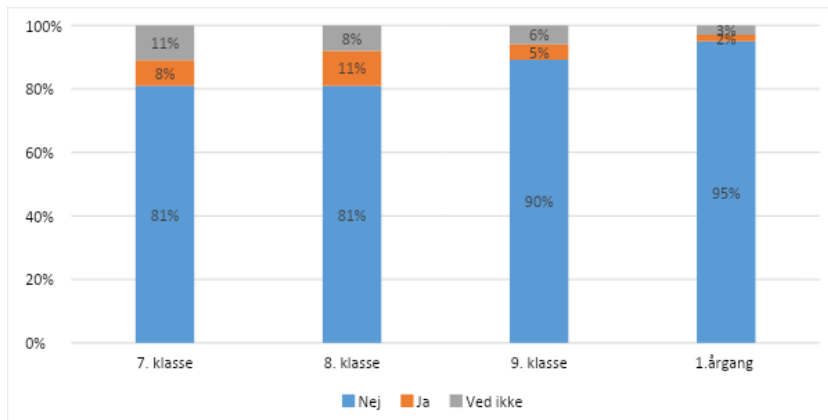
Gymnasieelev 2: Så kan du også selv bestemme, hvem der må følge dig og sådan noget, ikke? Det tror jeg de fleste, størstedelen gør, medmindre du har sådan mange følgere. Altså, det ville være ti tusinde og opefter.

Nok er de 'ældre unge' mere på sociale medier, end de yngre. Men derudover sker der netop også en ændring i det relationelle i takt med alderen i forhold til, hvem de unge har kontakt med på disse medier. I folkeskolens udskolingsklasser er de unge i højere grad end dem på 1.årgang på ungdomsuddannelserne, i kontakt med mennesker på sociale medier, som de ikke kender offline, hvilket fremgår af de to næste tabeller:

Tablet 29: Når du er på sociale medier, gør du så noget af følgende? Accepterer du folk, du ikke kender, på fx Snapchat? (Ungeprofilundersøgelse 15-25 år). 7. klasse N=471. 8. klasse N=391, 9. klasse N=440, 1. årgang N=1192.

Tabel 30: Når du er på sociale medier, gør du så noget af følgende? Livestreamer du i grupper, som ikke kun består af dine venner? (Ungdomsprofilundersøgelse 15-25 år). 7. klasse N=471. 8. klasse N=389. 9. klasse N=438. 1. årgang N=1191.

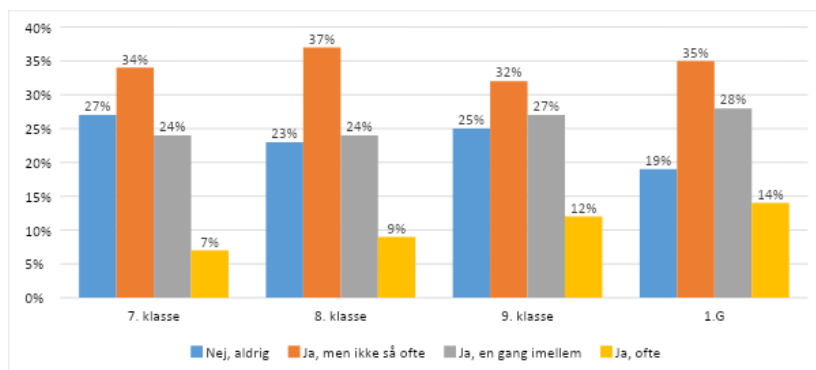
Begge tabeller viser, at der sker en adfærdsændring, hvad angår hvem de unge på sociale medier er i kontakt med fra grundskole til 1. årgang på ungdomsuddannelse. I tabel 29 spørgers der ind til, om de unge accepterer folk, de ikke kender, som deres følgere på sociale medier, mens tabel 30 omhandler, hvorvidt de unge livestreamer til andre end blot deres venner. Det er vigtigt at bemærke, at der er forskel på ordlyden i de to spørgsmål (om det er folk man ikke kender, eller folk som ikke kun er venner), hvilket kan betyde, at der kan være forskellige associationer på spil for de unge, når de skal besvare spørgsmålet i spørgeskemaet. Således kan spørgsmålet om at livestream i grupper godt forstås som, at det omhandler fjerne bekendtskaber. Hvorom alting er, så er der uanset ordlyd til en vis grad tale om, at unge i udskolingen og unge på 1. årgang har forskellige måder at begå sig online. Det behøver ikke være negativt, at de unge også accepterer folk, de ikke kender på de sociale medier. Selvom det ved første øjekast kan give anledning til bekymring, at de unge ikke nødvendigvis kender dem, der er på den anden side af skærmen i den virkelige verden, behøver det ikke nødvendigvis være foruroligende. Det kan også være starten på nye relationer, venskaber etc. Det er derfor centralt, at det ikke alene bliver bekymringer og forudindtagede forestillinger, der afgør, om der er tale om noget problematisk. Det må vurderes i kontekst, om det er

bekymrende, idet mange unge også har meningsfulde og givende digitale kontakter, som de ikke nødvendigvis har en relation til i den fysiske verden så at sige. Pointen her er, at det er vigtigt at tage snakken åbent med de unge om digital adfærd, sikkerhed m.v., hvorfor der kan være et behov for at andre kigger med, hvad det kan have af udfordringer m.v. En snak med udgangspunkt i de unges eget liv og med dem som eksperter på det, idet noget tyder på, at de unge selv i takt med alderen også navigerer i, hvem de er i kontakt med, hvorfor og hvordan.

Oparbejdelse af digitale kompetencer

I folkeskolen og på ungdomsuddannelserne tales der om digital dannelse og oparbejdelse af digitale kompetencer. Det centrale her er at kunne afkode oprigtigheden af nyheder og informationer på nettet og udvikle kildekritiske kompetencer. Videre er viden om, hvordan informationer om én kan florere på nettet en central digital kompetence at udvikle. I Ungeprofilundersøgelsen er de unge blevet spurgt om netop disse områder.

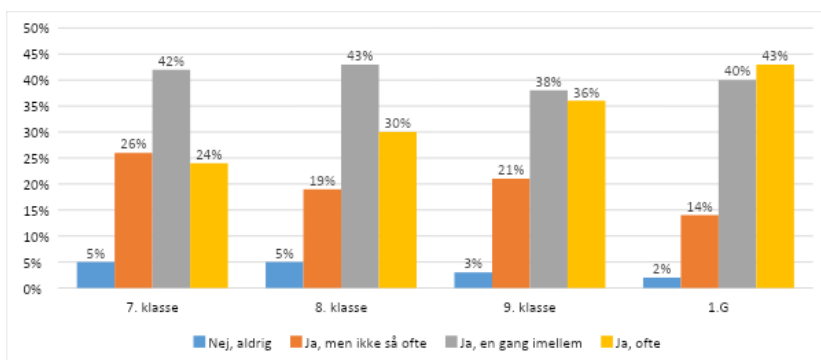
Tabel 31: Bekymrer det dig, at der bliver indsamlet og gemt informationer om dig, når du er på nettet? (Ungeprofilundersøgelse 15-25 år). Udvalgte svarmuligheder/'Ved ikke' udeladt. 7. klasse N=472. 8. klasse N=390. 9. klasse N=439. 1. årgang N=1196.

I ovenstående tabel er det særligt 'Nej, aldrig' og 'Ja, ofte' der er interessant at kigge på. Når man kigger på disse to yderkategorier, bliver det tydeligt, at der sker noget fra grundskolen til 1. årgang på ungdomsuddannelsen i

forhold til bekymringen om, hvad der sker med ens data på nettet. Samme tendens kan aflæses i næste tabel.

Tabel 32: Tænker du over, om de ting du læser om på internettet, er rigtige? (Ungeprofilundersøgelse 15-25 år.) Udvalgte svarmuligheder/'Ved ikke' udeladt. 7. klasse N=470. 8. klasse N=391. 9. klasse N=439. 1. årgang N=1193.

Her ses en tydelig stigning fra 24 % i 7. klasse til 43 % på 1. årgang, der ofte tænker over, om det, de læser på internettet, er rigtigt. Det er næsten en fordobling. Noget tyder altså på, at de unge med alderen og klassetrinene bliver mere og mere bevidste om eksempelvis fake news og kildekritik på nettet. At næsten halvdelen af de unge på 1. årgang ofte tænker over det tyder på, at oparbejdelse af digitale færdigheder og en kritisk bevidsthed øges i løbet af skolegangen. Man kunne mene, at det ikke er overraskende, at ens viden og færdigheder inden for digitale medier udvikles i takt med klassetrinene, men det peger under alle omstændigheder på, at en stor del af eleverne er godt i gang med at udvikle deres digitale kompetencer.

Samtidig peger det også på to andre ting. For det første, at der stadig er en relativ stor del af eleverne for hvem fokus på digitale kompetencer er væsentlig - særlig i relation til bevidsthed om, hvad der sker med ens data på nettet. For det andet peger det på, at udskolingen kunne være et relevant indsatsområde i forhold til yderligere at styrke elevernes digitale kompetencer. Det skal dog siges, at tallene for Gentoftes unge flugter med landsplan og, at det ikke som sådan udgør en decideret brændende platform. Pointen her er dog, at i lyset af hvor mange af ens data, der på

forskellig vis gemmes på nettet, og hvor en stor del af vores daglige informationer, nyheder m.m., vi tilgår via nettet og sociale medier, er dette et væsentligt indsatsområde nu og i fremtiden - særligt i forhold til (ud) dannelsen af de unge.

Afrunding på kapitel 6 og anbefalinger

I dette kapitel har vi kigget nærmere på de unges digitale adfærd. I forhold til de unges brug af mobiler, pc m.m. viser undersøgelsen, at disse enheder og de muligheder, de giver de unge, udgør en central del af deres sociale relationer og identitetsdannelse. Denne betydning øges fra grundskolen til ungdomsuddannelserne, om end de unge allerede i grundskolen er godt med, hvad angår deres relationsdannende brug af mobiltelefon. Undersøgelsen peger videre på, at denne brug af mobiler, pc m.m. risikerer at gå ud over de unges nattesøvn, og her kan der være grund til opmærksomhed i forhold til at sætte nogle rammer for mobilbrug om aftenen og natten. Denne opmærksomhed bør dog følges af en forståelse for, hvad der er på spil for de unge i forhold til, hvor væsentlig en del af deres sociale liv, mobilen er. Dette gør sig også gældende i forhold til, hvem de unge har kontakt med på nettet. Her viser undersøgelsen også en interessant forskel forstået på den måde, at unge i grundskolen i højere grad end unge på ungdomsuddannelserne har kontakt til personer på nettet, som de ikke kender. Dette kan selvfølgelig give anledning til bekymring. Samtidig kan det også være en kilde til nye relationer. Dialogen med de unge om deres digitale vaner og bekendtskaber er her et vigtigt redskab både for forældre og for andre betydningsfulde voksne som lærere og andre fagprofessionelle.

Endelig undersøgte vi de unges digitale kompetencer i relation til at kunne forholde sig kritisk og nuanceret til informationer og nyheder på nettet og sociale medier. Her viser undersøgelsen, at en stor del af de unge på ungdomsuddannelserne forholder sig kritisk til det, de læser på nettet, mens en mindre andel af de unge i grundskolen gør det. Der gør sig altså en progression gældende i forhold til de unges digitale kompetencer fra grundskolen til ungdomsuddannelserne. Digitale kompetencer udgør en helt central kompetence nu og i fremtiden for unge såvel som for alle andre og er ikke blevet mindre central i lyset af de seneste års tendenser til spredning af fake news.

Anbefalinger

- **Skab rammer for brug af mobil om aftenen/natten:** De unges brug af mobil, pc m.m. udgør en helt central del af deres sociale relationer og identitetsdannelse. Men i forhold til, at de unges brug af disse enheder risikerer at gå ud over deres nattesøvn, og at dette gør sig mere gældende for unge på 1. år af ungdomsuddannelsen end i udskoling, kalder det på opmærksomhed i forhold til, i dialog med de unge, at sætte nogle rammer for brugen af mobil om aftenen/natten.
- **Understøt de unges digitale kompetencer:** Digitale kompetencer udgør en helt central kompetence i dag og i fremtiden. De unge i Gentofte er relativt godt med, hvad angår deres digitale kompetencer - de unge i starten af ungdomsuddannelserne i højere grad end de unge i udskoling. Set i det lyst kræver det en fortsat indsats og opmærksomhed både på ungdomsuddannelserne og i høj grad også i udskoling i forhold til at udstyre de unge med gode digitale kompetencer.

7. Brug af rusmidler

Ungdomskultur i en dansk og nordisk kontekst forbindes for mange også med en dansk og nordisk alkohol- og festkultur. Det er en periode hvor alkohol, cigaretter o. lign. afprøves. En kultur der nærmest i begyndelsen minder om et slags overgangsritual eller en voksenprøve, hvor større mængder alkohol indtages og bliver omdrejningspunktet for socialt samvær og fællesskab. Ligesom identiteten 'festryger' bliver et mærkat, der kan bruges når cigaretbrug ikke er hverdagsbaseret, men som dog alligevel flittigt benyttes, så snart øllen er kommet på bordet.

En undersøgelse fra Center for Rusmiddelforskning (Pedersen & Pedersen 2020), der sammenligner data om unges brug af rusmidler fra 2014-2019, viser, at de unges forbrug af cigaretter har været faldende i den undersøgte periode i modsætning til unges festlige alkoholforbrug, der har været stigende. Unges brug af cannabis har ikke ændret sig.

De danske unge ligger i toppen af listerne sammenlignet med andre lande, når det kommer til indtag af alkohol. En topplacering, der politisk ønskes ændret. Ønsket har været at sætte tidligt ind og lovgive om aldersgrænser for køb af rusmidler, så færre unge begynder at ryge cigaretter, og færre drikker hård sprut i de tidlige teenageår. Så sent som i september 2020 kom KL i samarbejde med 22 andre organisationer med et udspil om, at al salg af alkohol skal have en aldersgrænse på 18 år. Blandt organisationer og politiske partier er der en ambition om at ændre unges adfærd, når det kommer til brug af rusmidler med særligt fokus på alkohol. Men hvordan ser det ud hos de unge i Gentofte? Hvad er deres holdninger til og begrundelser for brug af rusmidler, hvad enten det er alkohol, tobaksvarer eller illegale stoffer? Dette ser vi nærmere på i de følgende afsnit.

Alkohol

Interviewer: Hvorfor er det, man drikker alkohol?

Gymnasieelev 1: Det er grineren.

Gymnasieelev 2: Det er skide fedt.

Gymnasieelev 3: Det gør jo alting sjovere.

Gymnasieelev 4: Man bliver løsnet lidt.

*Gymnasieelev 3: Ja, det hæmmer jo sanserne lidt eller alting lidt.
Man får mere energi*

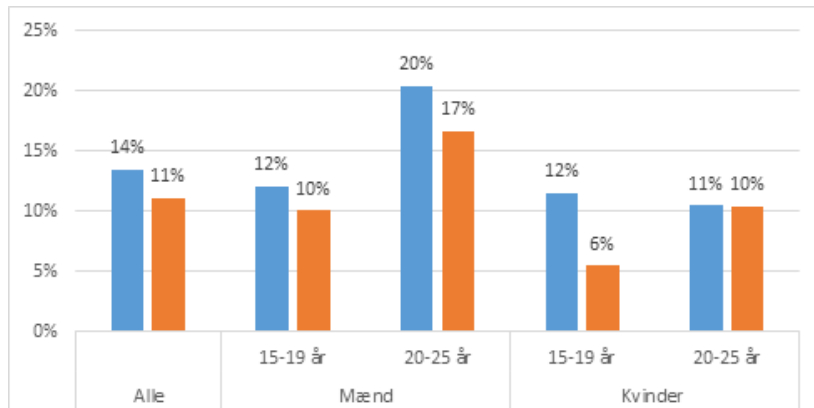
Gymnasieelev 5: Så tør man lige snakke med ham der.

Som gymnasieeleverne her fortæller, kan det være sjovt at drikke alkohol. Hæmningerne mindskes for en stund, og hverdagen sættes lidt på pause. Og så kan alkoholen sætte skub i at skabe gode snakke og medvirke til udvikling af nye venskaber og relationer (Hutters & Sørensen 2015). At mange danske unge drikker alkohol og tager til fester kommer næppe bag på nogen. WHO har således igen i år påvist, at de danske unge til stadighed er dem i Europa, der drikker mest. I Gentofte Kommune er alkohol også en stor del af de unges liv. Det fremgår i Ungeprofilundersøgelsen, at 56 % af de unge i Gentofte drikker alkohol en til to gange om ugen. På landsplan er tallet cirka det halve, nemlig 27 %. I vores interviews med de unge faldt snakken også på fester og alkohol. Og her lød det: De unge kendte udmærket godt til den overordnede forestilling om ungdommen i Gentofte og alkohol. De ved godt, at rygtet er, at unge i Gentofte Kommune har et meget hyppigere forbrug af alkohol end landsgennemsnittet. Denne helt gennemsyrede fortælling om Gentofte-unges alkoholvaner er altså en fortælling, de unge kender og ikke mindst forholder sig til. Hvad end de griner ad det, bekræfter den eller, som andre vi talte med, gerne ville nuancere det, så er de helt bevidste om fortællingen. Og langt størstedelen

af dem, vi talte med, anså det ikke som et problem, at unge i Gentofte drikker en til to gange om ugen. Som de sagde: Det er jo i weekenderne. Og så var der flere af dem, der nævnte, at det næsten var overraskende, at der ikke var flere unge i kategorien 'tre eller flere gange om ugen' – for en øl i hverdagen, var jo også en god måde at hænge ud med sine venner på, som de siger.

Vender vi blikket mod Rusmiddelundersøgelsen, så fokuseres der på, om de unges forbrug overstiger så at sige 'weekend-alkohol', idet 10+ gange om måneden er mere end hver fredag og lørdag. Det viser sig, at dette gør sig gældende for 14 % i Gentofte mod 11 % på landsplan. Og som det fremgår af nedenstående tabel, der er opdelt på køn og to alderskategorier, så drikker de unge mænd generelt mere end de unge kvinder i Gentofte - særligt de unge mænd mellem 20-25 år, hvor 20 % angiver, at de drikker alkohol mere end 10 dage inden for den seneste måned.

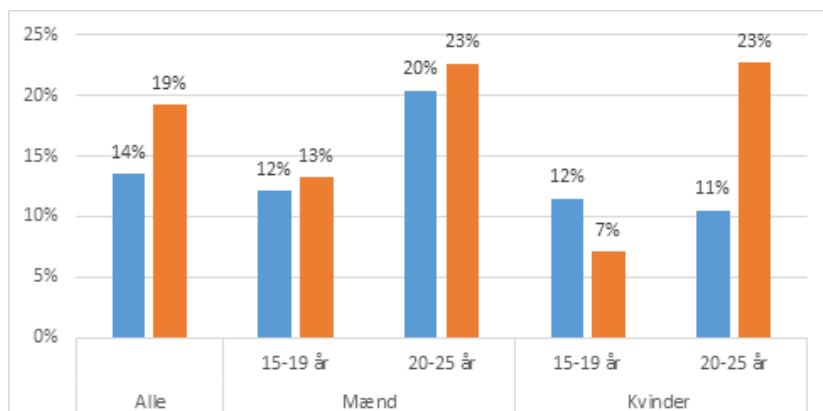
Tabel 33: Andelen som drikker 10+ dage den sidste måned. Gentofte / DK (Rusmiddelundersøgelsen). Gentofte N=730.

Andelen af unge, der drikker alkohol mere end 10 dage om måneden, er altså ifølge både Rusmiddelundersøgelsen og Ungeprofilundersøgelsen højere i Gentofte end på landsplan. Og de unge mænd drikker tilsyneladende mere end de unge kvinder. Disse tendenser er ikke nye. Dem så vi også i Gentofte Ungdomsprofil 2016 (Hansen, Louw & Wessels 2016: 106ff). I den seneste Rusmiddelundersøgelse har man også sammenlignet

de unge i Gentofte med de unge i København, og denne sammenligning nuancerer billedet lidt, som det fremgår af tabel 34:

Tabel 34: Andelen som drikker 10+ dage den sidste måned. Gentofte / Kbh. (Rusmiddelundersøgelsen). Gentofte N=730.

Som det fremgår, er andelen af unge i København på 15-25 år, der drikker alkohol mere end 10 dage om måneden, på 19 %. Det er 5 % højere end i Gentofte. Og ikke nok med det. I København er det kvinderne mellem 20-25 år, der står for den største andel: 23 % drikker mere end 10 gange om måneden. Det er vigtigt at understrege, at tallene ikke siger noget om, hvorvidt der er tale om mange genstande og 'massiv drukkultur'.

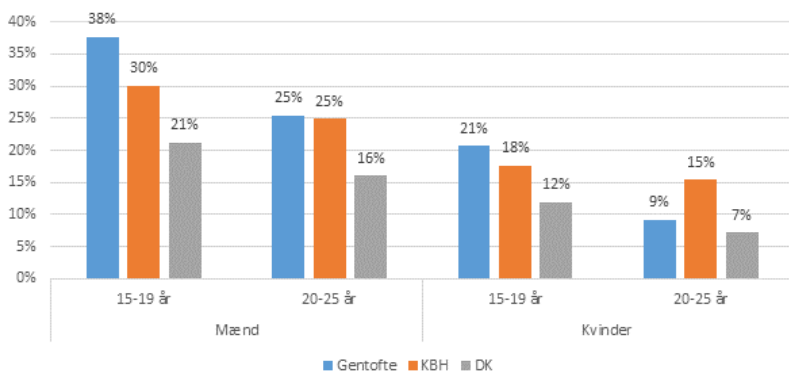
Fuldskabsdruk

At drikke alkohol flere gange om måneden betyder ikke nødvendigvis, at man drikker sig fuld flere gange om måneden. Det er derfor ikke kun oplagt at stille skarpt på, hvor ofte de unge drikker, men også hvor meget de drikker, når de gør det.

Som det fremgår af nedenstående tabel, drikker unge i Gentofte sig oftere fulde sammenlignet med resten af Danmark, og dette understøttes i øvrigt af Ungeprofilundersøgelsen. Men som det fremgår nedenfor, er der ikke signifikante forskelle på unge i Gentofte og unge i København. Noget kunne

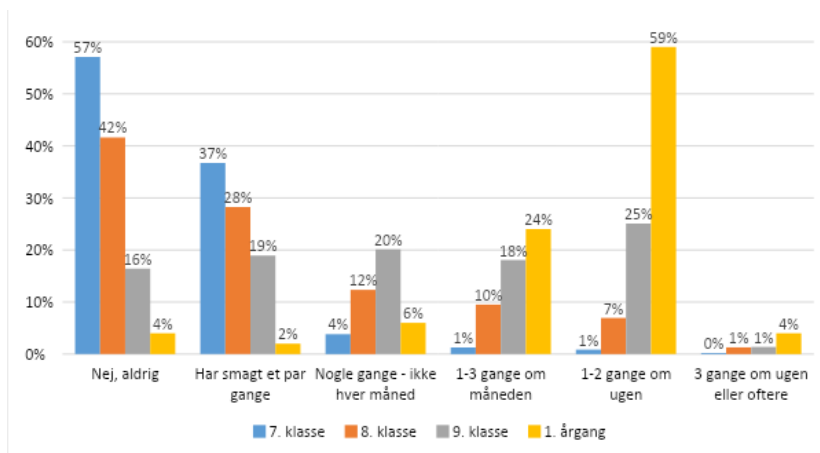
altså tyde på, at det er et hovedstands­fæ­no­men, der ikke kun gør sig gældende i Gentofte Kommune.

Tabel 35: Binge—drinking (fuldskabs­druk - Mindst 5 gen­stan­de ved én lejlighed) på ugentlig basis. Gentofte / Kbh. / DK. (Rus­mid­del­un­dersø­gelsen). Gentofte N=621. KBH N=394. DK N=2394.

Hvis man kigger specifikt på de unge i Gentofte i forhold til overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse, tegner der sig også en interessant tendens i relation til alkohol. Som nedenstående tabel viser, så er andelen af unge på 1. årgang på ungdomsuddannelse, der drikker alkohol 1-2 gange om ugen, over dobbelt så stor (59 %) som blandt eleverne i 9. klasse (25 %).

Tabel 36: Drikker du alkohol? (Ungeprofilundersøgelse 15-25 år) 7. klasse N=471. 8. klasse N=389, 9. klasse N=438, 1. årgang N=1191.

Selvom det ikke er en brat overgang, når det kommer til brug af alkohol, fra grundskole til ungdomsuddannelse, så er stigningen mellem 9. klasse og 1. årgang alligevel til at tage og føle på. Det kunne tyde på, at der sker et slags kulturelt skift i forhold til, hvad der hører sig ungdomslivet til, når man starter på en ungdomsuddannelse. At starte på et gymnasium eller i en hf-klasse bliver også lig med starten på en større grad af festkultur blandt unge.

Samlet set tegner de forskellige kvantitative undersøgelser et velkendt billede. De unge i Danmark drikker generelt set meget, når der sammenlignes med de unge i Europa. Og de unge i Gentofte drikker mere end de unge på landsplan. Denne tendens så vi også i 2016, så det er ikke et nyt fænomen. Dog er billedet nuanceret lidt med den seneste Rusmiddelundersøgelse, der i 2019 også sammenligner de unge i Gentofte med de unge i København. Her viser det sig nemlig, at forskellene ikke er så store, og på visse parametre drikker de unge i København mere end de unge i Gentofte. Men hvorfor ser tallene ud som de gør i Gentofte? I det følgende ser vi således nærmere på de forklaringer, vi analytisk kan spore i interviewene med de unge. Bevæggrundene kan inddeles i hovedkategorier, der kredser om ungdomsfællesskab, afstresning og, at der er en nedarvet kultur, som også handler om et vist økonomisk råderum.

Alkohol og fællesskab

Aldersgruppen for ungdomsprofilundersøgelsen spænder bredt. Der er alt andet lige forskel på 15-åriges og 25-åriges alkoholforbrug og erfaringer med fuldskab. Men også internt i aldersgrupperne er der forskelle at spore. Det blev eksempelvis tydeligt i de to interviews med 9. klasse elever, at de enkelte skoler og klasser havde forskellige erfaringsgrundlag. I den ene gruppe havde kun en enkelt prøvet at drikke sig fuld, mens den anden gruppe af 9. klasse elever havde en mere udbredt alkohol- og festkultur; her havde alle prøvet at være fulde, og alkohol var en helt udtalt del af det at hænge ud sammen. Også når der bare skulle hygges og snakkes. Blandt de unge, der gik på en af kommunens ungdomsuddannelser, var der også forskel på de unge. Langt de fleste drak alkohol, men der var også nogle, der ikke gjorde. Et var dog tydeligt; på ungdomsuddannelserne er alkohol, uanset om du drikker eller ej, ikke til at komme uden om som en stor og vigtig del af ungdomskulturen.

Som et par gymnasieelever her fortæller, så hører alkohol tæt sammen med både den identitet, der er knyttet til ungdomsuddannelser, og de ritualer, der er knyttet til alkohol ved starten af uddannelsen:

Gymnasieelev 1: Jeg ved ikke helt, hvad jeg forventede før gymnasiet. Jeg havde prøvet at drikke en øl før, men jeg drak flere øl, efter jeg startede i gymnasiet. Det er der også sådan et vist pres for at gøre. Det er en del af nogle af de der indvielsesritualer, der er på gymnasiet.

Gymnasieelev 2: Jeg tror ikke jeg vil kalde det et pres, men mere en forventning. Man går bare ud fra at man drikker. Alle de der ritualer, der er der jo øl involveret, ikk´.

Gymnasieelev 3: Lærerne gør meget ud af, at vi skal sige til dem, at I skal være velkomne til ikke at drikke og sørge for, at der er sodavand til festerne, og det gør vi også. Men de nye føler selvfølgelig, at de gerne vil gøre et godt indtryk og være en del af fællesskabet, og det er størstedelen, der drikker. Så der er mange, der siger, så prøver vi lige at rykke vores grænser en smule eller prøver at træde ud i det her, fordi så er man bare lidt mere sej eller lidt mere en del af det, de andre gør.

Gymnasieelev 4: Jeg tror også, at dem der måske føler, at det lige-frem er at pres, det er måske også fordi, nogle af dem glædede sig til det på en eller anden måde. Glædede sig til, at okay nu bliver det vildt, nu bliver det sjovt. For når man ser på gymnasieelever, så tænker jeg oftest, at det er nogle, der er glade til fester og sådan noget, og at det er sjovt. Så derfor tænker jeg, at man glæder sig til at være med i det her fællesskab.

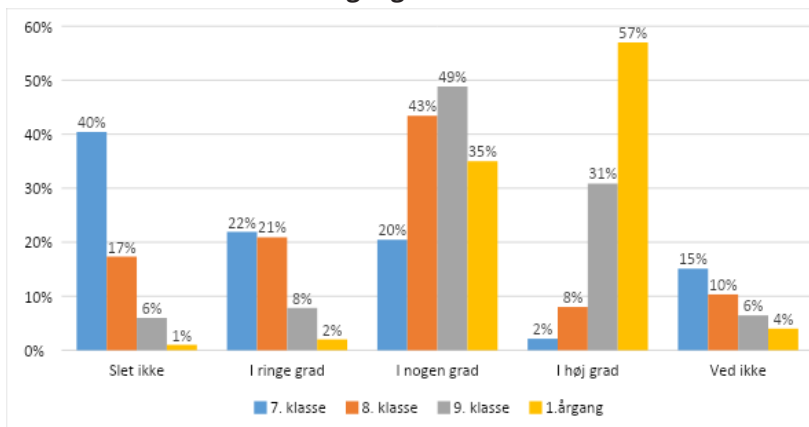
På den måde bliver alkohol knyttet til en festkultur og det at starte på ungdomsuddannelsen. Men alkohol har også en anden betydning i de unges liv - særlig på ungdomsuddannelserne. Det kan også fungere som en form for ventil i et travlt og presset hverdags- og skoleliv, som to gymnasielever fortæller om her:

Gymnasieelev 1: For mig er de der fester, det er noget af det, jeg ser frem til, fordi jeg synes 2.g var mega hårdt. Jeg accelererer godt i skolen, jeg var formand, mine forældre var glade, og så var det ligesom min belønning også, at så kunne jeg tage ud og feste og være sammen med mine venner, og så kunne jeg glemme stressen om næste uge, med alle de afleveringer, med alle de lektier. Hvis jeg kunne få lov til at tage ud og drikke, så var det ligesom ikke det, man tænkte på mere. Så kunne man mere, altså nu lyder det sådan lidt alkoholisk, som om jeg drikker for at glemme, men det var ligesom sådan en form for belønning, noget at se frem til.

Gymnasieelev 2: Det er jo også bare at komme ud og være social. Det er en god måde at være social og være sammen med ens venner, fordi man har så meget mylder hele ugen.

At drikke alkohol til fester behøver ikke i sig selv at være problematisk, og at der sker et skift i de unges forbrug i forbindelse med deres uddannelsesskift er heller ikke i sig selv problematisk. Det er dog vigtigt at fokusere på, at hyppigheden af alkoholforbruget og mængden ikke overtager de unges muligheder for andre sociale samværsformer og for koncentrationen i skolen. Og samtidig er det værd at være opmærksom på deltagemulighederne for alle unge – også de der ikke ønsker at tage del i alkoholforbruget. Dette er særligt relevant i lyset af, at de unges holdning til alkohol også ændrer sig fra grundskolen til ungdomsuddannelserne, som det fremgår af nedenstående tabel, der viser, at 57 % af de unge på 1. år af ungdomsuddannelserne synes, at det i høj grad er i orden, at unge på deres alder drikker alkohol mod 31 % blandt de unge i 9. klasse.

Tabel 37: Synes du, det er i orden, at unge på din alder drikker alkohol? (Ungeprofilundersøgelse 15-25 år). 7. klasse N=470. 8. klasse N=387. 9. klasse N=434. 1. årgang N=1187.

På den måde kan man sige, at der er en normaliseret og udbredt alkoholbaseret ungdomskultur blandt de unge i Gentofte. Det er en kultur, der er mere eller mindre forventelig blandt de unge, når de starter på ungdomsuddannelsen. De forventer at skulle drikke alkohol på gymnasierne, og det knyttes sammen med det ungdomsliv, de ser frem til. Og det er ikke kun til festerne, at alkohol knyttes sammen med det at være ung og ikke mindst det at blive ældre.

Men alkohol er ikke kun forbundet med store introfester på gymnasierne og festkulturen der. De unge fortæller også om en kultur, hvor man kan hygge sig sammen med nogle venner over en øl, som en elev fra 9. klasse her fortæller:

Ej det kommer an på hvor mange man er sammen. Hvis mig og Pernille er sammen, så er vi jo ikke sådan: nå lad os gå ned og købe en flaske vodka. Altså det ville vi jo aldrig gøre. Men hvis man er sådan mange sammen, så er det bare sådan en hyggelig ting bare at gøre. Ligesom at voksne sidder og drikker vin med hinanden. Så sidder vi og drikker bare en øl eller et eller andet.

Denne form for samvær beskrives også af flere af de gymnasieelever, vi har interviewet, som fortæller om at sidde på stranden om sommeren og hygge sig med at drikke og spise sammen:

Gymnasieelev 1: Og så har vi bare altså fx alle strandene herude, altså ud til kysten, der er bare mange, jeg ved om sommeren, der godt kan sidde og hygge sig i mange timer, hvor de sidder og drikker og spiser lidt aftensmad.

Gymnasieelev 2: Det er også i hverdagene. Køber lige sådan en Verdi eller sådan noget.

Gymnasieelev 1: Ja ja, og så sidder man og hygger sig.

Det interessante ved dette er, at det her sammenlignes med voksnes måder at forbruge alkohol på: ligesom voksne sidder og drikker med hinanden. På den måde kan man sige, at de unge her også er i gang med at afprøve en voksenadfærd i relation til alkohol, som de kender til – som en nedarvet kultur, som en gymnasieelev beskrev det for os.

Sammenfattende kan man sige, at alkohol udgør en stor del af de unges festkultur på gymnasierne, og det bliver en central del af de fællesskaber, der er så vigtige på ungdomsuddannelserne. Dette har ikke ændret sig fra Gentofte Ungdomsprofil 2016. Samtidig beskrives også mere hyggebase-rede samværsformer, hvor alkohol også er et omdrejningspunkt. Der er dog plads til at være ung uden at drikke, hvilket er noget, som både elever og lærere er opmærksomme på. Men mange af de unge glæder sig til at starte på gymnasiet, fordi det også giver adgang til og mulighed for at deltage i disse fællesskaber, hvor man kan få lov til at slå sig lidt mere løs med alkohol. Så spørgsmålet er, hvor bekymrede vi skal være. Hvorom alting er, så er pointen her, at hvis man ønsker at skabe bedre forudsætninger for, at de unge kan være sammen uden alkohol, må man først og fremmest forstå, hvorfor alkohol er vigtigt. Hvad alkohol kan, og hvorfor det skaber værdi. Og hertil må det kontrollerede ungeliv nok også tages i betragtning. Når det hele bliver kontrolleret, er der også brug for rum, hvor andre mere ukontrollerbare udtryksformer er mulige.

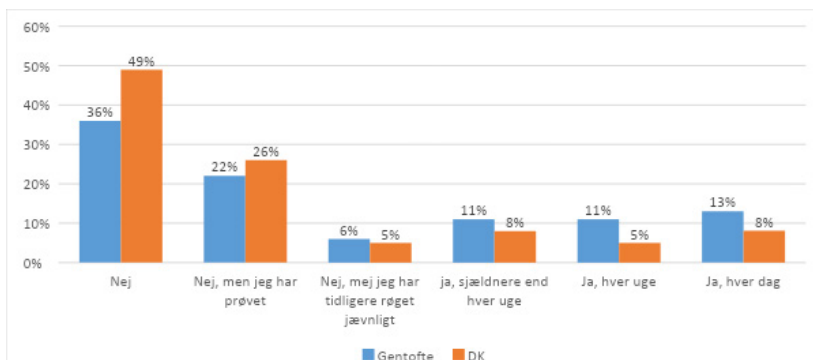
Tobak

Rygning har længe været et sundhedspolitisk omdrejningspunkt og budskabet lyder, at de unge skal stoppes, før de overhovedet går i gang. Med andre ord: De seneste mange år har der været flere og flere restriktioner på cigaretter, herunder hvor der må ryges, fra hvilken alder cigaretter er lovlige at købe, og hvad cigaretterne må smage af. Samtidig er prisen på cigaretter sat op for at få rygerne til at stoppe og for at få de unge mennesker til ikke at påbegynde et forbrug. Cigaretterne er altså udskældte, og selvom der kan være langt fra tanker på Borgen til praksis i skolegården, så er der siden starten af 00'erne generelt set sket et fald i cigaretforbruget, selvom tobaksforbruget har ligget forholdsvis stabilt de seneste år, og periodisk også har været i stigning (Sundhedsstyrelsen m.fl. 2018). I modsætning til den rygende tobak, så er den mere faste pakke snus/tyggetobak blevet populært. Snus er forbudt at sælge i Danmark, men tyggetobak, der minder meget om og i daglig tale kaldes snus, må gerne sælges. Vi betegner det i denne undersøgelse også som snus, selvom det ikke er korrekt, da det er det ord, de unge bruger. I det følgende afsnit ser vi nærmere på de unges brug af tobak - først i form af cigaretter og dernæst snus.

Cigaretter

Som det fremgår af nedenstående tabel angiver 35 % af de unge i Gentofte Kommune, der går på en ungdomsuddannelse, at de ryger, heraf 13 % at de ryger hver dag.

Tabel 38: Ryger du cigaretter? (Ungeprofilundersøgelsen 15-30 år). Gentofte N=2977. DK N=32964.

Dette antal rygere har ikke ændret sig synderligt siden 2016. Som det også fremgår af tabellen, er der flere af de unge i Gentofte der angiver, at de ryger, end blandt de unge på landsplan, og denne tendens kunne også genfindes i Gentofte Ungdomsprofil 2016 (Hansen, Louw & Wessels 2016). Samtidig er der sket et fald i antal af unge rygere på landsplan på ca. 6 % siden 2016.

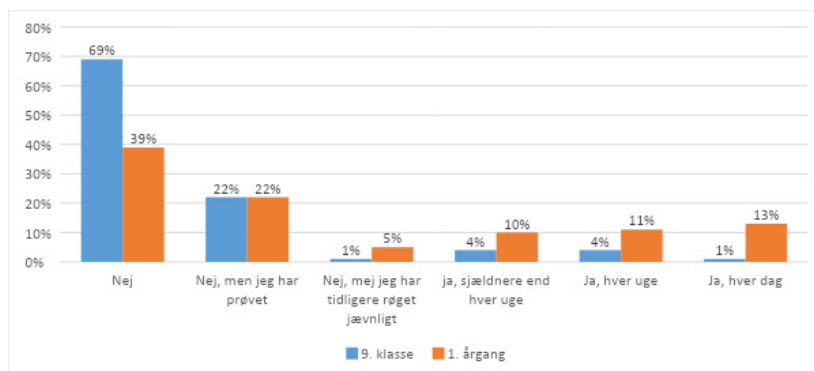
På den ene side kan man sige, at det er positivt, at der ikke er en stigning blandt unge, der ryger i Gentofte. På den anden side så er de unge i Gentofte Kommune ikke i samme grad som de unge på landsplan fulgt med i faldet af rygere de seneste år.

Ser vi isoleret på daglige rygere, kan der dog konstateres et fald blandt de unge i Gentofte. Her viser Rusmiddelundersøgelsen fra 2016, at 15 % af de unge mellem 15-25 år i Gentofte røg dagligt. I 2020 angiver 9 % det samme. Samme fald om end mindre markant kan aflæses i Ungeprofilundersøgelsen blandt daglige rygere i Gentofte (fra 15 % i 2016 til 13 % i 2020). Der er altså sket et lille fald i daglige rygere blandt de unge i Gentofte i løbet af de seneste år. Denne tendens bliver interessante at følge de næste par år, da der i Gentofte Kommune er blevet indført røgfri skoletid fra sommeren 2020. Vi vil senere i dette kapitel kort berøre, hvilke tendenser vi ser allerede nu, når de unge i Gentofte taler om de nye tiltag på deres ungdomsuddannelser.

Stigende tobaksforbrug fra grundskole til ungdomsuddannelse

Hvis vi ser isoleret på overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse, træder der en interessant tendens frem. Ligesom med alkohol, som vi behandlede ovenfor, så sker der nemlig noget i de unges forbrug af både cigaretter fra 9. klasse til 1. årgang, som det fremgår af nedenstående tabel:

Tabel 39: Ryger du cigaretter? (Ungeprofilundersøgelse 15-25 år). 9. klasse N=400, 1. årgang N=1196.

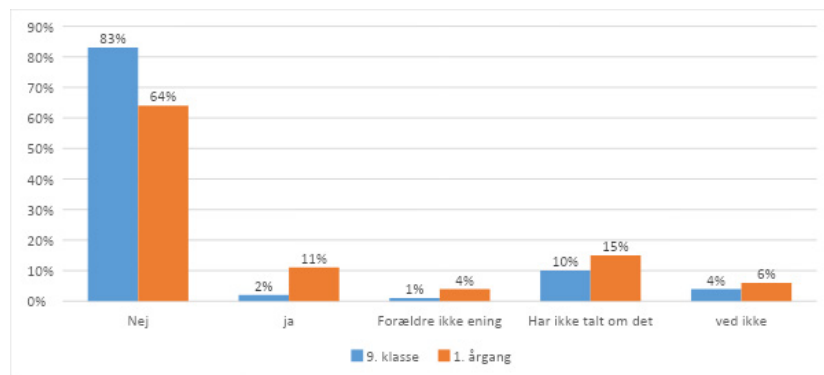

Som det fremgår i tabellen, så stiger andelen af unge, der har et fastere forbrug af cigaretter markant fra 9. klasse til 1. årgang på ungdomsuddannelse, fra 1 % til 13 %. Når de unge starter på en ungdomsuddannelse og dermed i en ny klasse med nye fællesskaber, bliver det langt mere almindeligt at ryge cigaretter hver dag. Tidligere var aldersgrænsen for køb af cigaretter 16 år. I dag skal du være 18 år. Og selv hvis vi indregner, at der kan være unge på 1. årgang, der er fyldt 18 år, så må vi alligevel gå ud fra, at en forholdsvis stor andel af de unge især på første år af deres ungdomsuddannelse er under aldersgrænsen for køb af cigaretter. Tallene kan derfor ikke udelukkende læses som et tegn på, at det her bliver muligt for de unge at anskaffe sig cigaretter lovligt. Der kunne altså også være andre ting på spil, der måske mere handler om en ændring i både, hvordan de unge er sammen, og at nye grupperinger, nye venskaber og nye fællesskaber dannes, hvor relationer og sammenhold på ny skal forhandles. Som en gymnasieelev her fortæller:

Jeg synes, det var virkelig tydeligt at se, især da vi startede i 1.G, at sådan jeg havde haft en del venner inden, som så er startet her, hvor mange af dem ikke røg, hvor da vi så startede i gymnasiet, så var det lidt sådan, sådan en fællesskabsting, og så stod man nede i rygeren, og så hvis man kom ned i rygeren, så skulle man også lige ryge. Så blev man lidt en del af det der rygerfællesskab. Mange startede med at ryge da de startede i gymnasiet. (Gymnasieelev)

I relation til de unges rygevaner i overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse kan det også være centralt at skele til forældrenes rolle, som det fremgår af nedenstående tabel:

Tabel 40: Må du ryge for dine forældre? (Ungeprofilundersøgelse 15-25 år). 9. klasse N=400, 1. årgang N=1197.

Andelen, der ikke må ryge for deres forældre, falder fra 9. klasse til 1. år på ungdomsuddannelse. Samtidig stiger den andel, der ikke taler med deres forældre om det. Der er altså grund til at være opmærksom på de unges rygevaner i overgangen fra grundskolen til starten på ungdomsuddannelsen både blandt forældre og i kommunen. Samtidig gør der sig også en interessant flertalsmisforståelse gældende blandt de unge. Således viser Ungeprofilundersøgelsen at 44 % af de unge på ungdomsuddannelserne i Gentofte Kommune tror, at over halvdelen af de unge på deres skole/uddannelse ryger dagligt, og 5,3 % tror, at alle eller næsten alle ryger dagligt. Dette er interessant i lyset af, at 'blot' 9-13 % af de unge i Gentofte Kommune faktisk angiver, at de ryger dagligt. De unge tror ganske enkelt, at langt flere af deres jævnaldrende skolekammerater ryger dagligt, end det rent faktisk er tilfældet. Ifølge det Kriminalpræventive Råd kan det at tro, at andre gør noget, medvirke til, at man selv ønsker at gøre det¹¹. I det lys kan myten om, hvor mange unge, der ryger, også være værd at adressere.

I Gentofte Kommune er der som nævnt allerede fokus på de unges rygning blandt andet i form af røgfri skole fra sommeren 2020. Blandt de unge, vi

11. <https://dkr.dk/tidlig-forebyggelse/skolen/sociale-misforstaaelser/>

har interviewet, er denne nye rygepolitik noget, de forholder sig til, og som gymnasieeleven herunder fortæller, er der faktisk nogle af de unge, der er stoppet med at ryge netop på grund af det nye tiltag:

Jeg var rigtig meget imod det, jeg synes det er lidt frihedsberøvelse, jeg var så klar til at tage kampen, men så virkede det sgu, og jeg tænkte, de har fat i noget.

Det bliver derfor interessant at følge de unges rygevaner de næste par år, idet der er noget, der kunne tyde på, at tiltaget om røgfri skole er virkningsfuldt - særligt i relation til daglige rygere. Når det er sagt, ser vi også eksempler på, at flere af de unge taler om, hvordan snus har fået plads i skoletiden. Derfor kigger vi i det næste nærmere på det relativt nye fænomen i Danmark omkring brug af snus.

Snus

Snus er, bogstavelig talt, kommet på flere unges læber de seneste år. I 2016 var snus ikke særligt udbredt blandt de unge, hverken i Gentofte eller på landsplan. 14 % angav, at de havde prøvet snus og 3 % at de brugte det (Hansen, Louw & Wessels 2016). Blot fire år efter er snus væsentlig mere anvendt. I 2020 angiver 16 % af de unge i Ungeprofilundersøgelsen (15-30 år), at de bruger snus - heraf 7 % hver dag - tallene flugter med de unge på landsplan. Det er mere end en fordobling blandt daglige brugere siden 2016. Det skal dog siges, at Rusmiddelundersøgelsen viser, at en mindre andel (9 %) har prøvet snus, og 4 % anvender snus hver dag. Men til trods for denne (uforklarlige) forskel på tallene i de to undersøgelser, synes der at være grund til opmærksomhed omkring de unges brug af snus, der, i hvert fald ifølge Ungeprofilundersøgelsen, er i stigning.

Stigningen kan også fornemmes blandt de unge i interviewene. Her nævner flere snus, helt uden vispørger. De fortæller, at det er begyndt at være mere udbredt, at det ligger alle steder, at man kan skjule det, mens man sidder i klasselokalet, som de to citatuddrag herunder illustrerer:

Der er begyndt at gå meget snus rundt, også i timerne. (Hf-kursist)

Og

Der er nogle, der er stoppet efter det her ryge/snusstop, men de fleste, hvis de så gør det, så er det også i smug, men nu er de også blevet så rutineret til det, så de gør det rigtig hurtigt, så man kan ikke se det på dem. (Gymnasieelev)

Der er ingen tvivl om, at dette nye tobaksprodukt har vundet indpas blandt både befolkningen og de unge, paradoksalt nok mens restriktionerne på særligt cigaretter har været udbredt og i fokus i offentligheden.

Af dem, vi har talt med, er der ikke et entydigt billede af, at det skulle være enten mere eller mindre sejt at bruge snus frem for at ryge cigaretter. Nogle siger, at det er rart, at det ikke lugter og dermed er bedre end cigaretter. Andre synes, at det er lige så klamt og ulækkert. Forhandlingerne om brugen af snus, og hvad, de unge synes, er passende adfærd omkring det, er stadig i gang. Men det er vigtigt at have for øje, at når man fratager de unge muligheden for at ryge i skoletiden, så er der en chance for, at brugen af snus stiger i samme tidsrum. Dette både da det helt afhængighedsmæssigt kan erstatte nikotinrangen i løbet af disse timer, og fordi det hører sig til, at de unge afprøver grænser. De unge italesætter som nævnt, at brugen af snus jo er nemmere at skjule.

Vi har nu set nærmere på de unges brug af og overvejelser om alkohol og tobak. Vi sætter derfor i det næste fokus på andre typer af rusmidler, som de unge gør brug af, herunder lattergas, marijuana og andre illegale rusmidler.

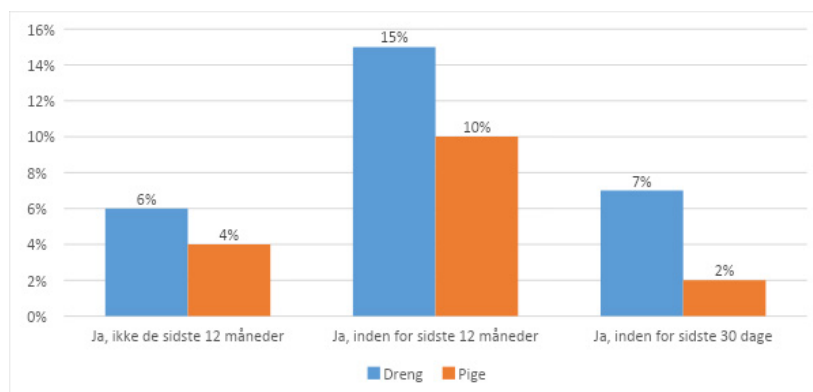
Lattergas

I løbet af de seneste år er lattergas blevet meget populært blandt unge, og de små sølvgrå tomme lattergasampuller, der ligger mange steder på gader og stræder, vidner om denne udvikling. Sundhedsstyrelsen har

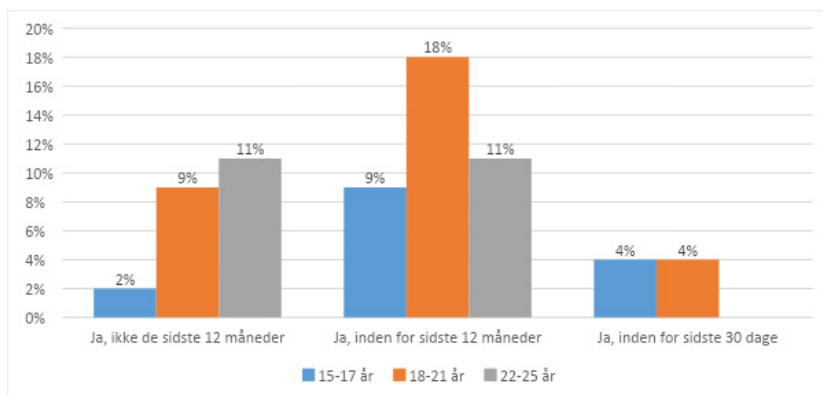
undersøgt udbredelsen af lattergas blandt de unge på ungdomsuddannelserne i forbindelse med Ung19 (Pisinger et al. 2019). Her fremgår det, at 15 % af efterskoleeleverne og 12 % af gymnasieeleverne har prøvet lattergas. Det fremgår også, at drenge har prøvet det langt oftere end piger. Brugen af lattergas indgår ikke i Rusmiddelundersøgelsen blandt de unge i Gentofte. Men ifølge Ungeprofilundersøgelsen har de unge i Gentofte i større omfang prøvet lattergas mere end de unge på landsplan. I forskellige grader har 24 % af de unge i Gentofte prøvet lattergas, mens tallet på landsplan kun er 9,9 %. En tendens der i øvrigt også kan genfindes blandt de unge i Region Hovedstaden generelt, hvor 19 % af eleverne på de gymnasiale uddannelser angiver at have prøvet lattergas mod 4 % i Region Nordjylland (Pisinger et al. 2019).

Ud over forskellen på hhv. Gentoftes unge og de samlede tal på landsplan, gør der sig også både en køns- og aldersforskel gældende blandt de unge i Gentofte Kommune, når det kommer til brugen af lattergas:

Tabel 41: Prøvet lattergas / køn (Ungeprofilundersøgelse 15-25 år). Udvalgte svarmuligheder. N=3350.

Tabel 42: Prøvet lattergas / alder. (Ungeprofilundersøgelse 15-25 år). Udvalgte svarmuligheder. N=3350.

Som nævnt er brugen af lattergas blevet populær blandt de unge i de senere år, og som det fremgår her, er de unge i Gentofte i den grad med på moden, hvad lattergas angår. Og særligt drengene i aldersgruppen 18-21 år markerer sig i forhold til brugen af lattergas. Her er det dog væsentligt at bemærke, at der kun er 28 besvarelser i aldersgruppen 22-25 år, hvilket er markant lavere end svarprocenten i de to andre alderskategorier, hvor det fordeler sig således: 15-17 år (N=2121) og 18-21 år (N=1201). Tallene i den ældste aldersgruppe skal derfor tages med dette forbehold.

Lattergas har mange skadelige effekter som f.eks. risikoen for at udvikle neuropati (følelsesløse fingre og tæer), skader på tænder, læber og mund, og i værste fald kan man blive kvalt af lattergas¹². Lattergas kan købes lovligt, men i januar 2020 indgik regeringen en aftale om at regulere salget af lattergaspatroner. Blandt andet blev der sat loft over mængden, der må sælges til hver person, en aldersgrænse på 18 år og en begrænsning af salgssteder (Regeringen 2020). Men lattergas kan stadig anskaffes lovligt, og spørgsmålet er, om der kan gøres noget på kommunalt niveau i forhold til at nedbringe de unges brug af lattergas. Ser vi på, hvordan de unge, vi har interviewet, forholder sig til brugen af lattergas, så tyder noget dog på, at brugen af lattergas er ved at aftage.

12. <https://www.sundhed.dk/borger/patienthaandbogen/sundhedsoplysning/narkotiske-stoffer/brug-og-misbrug-af-lattergas-som-rusmiddel/>

Gymnasieelev 1: Men jeg synes virkelig trenden er død.

Gymnasieelev 2: Bare i forhold til sidste år, når man gik rundt, der lå jo lattergas patroner over det hele, hvor nu, jeg sådan, det er virkelig sjældent, jeg hører om nogen som.

Flere gymnasieelever nævner også, at lattergas er for dem, der er yngre end dem selv. At det hører festivalhygge til, og altså ikke er en hverdagspraksis. De mener på mange måder, som i ovenstående citat, at fænomenet så småt er aftagende og ikke et større problem. Til trods herfor viser vores kvantitative datamateriale, at det netop er aldersgruppen 18-21 år, der scorer højest - dog i kategorien "inden for de sidste 12 måneder", hvilket tyder på, at det godt kunne være noget, de har indtaget under sidste sommers festivaller. Vores materiale tyder ikke på, at lattergas er et meget udbredt hverdagsstof blandt de unge i Gentofte.

Hash

Pot, skunk, marihuana, hash. Nok er der forskel, men vi vil i det næste ikke skelne, særligt da de unge selv primært bruger hash som en fælles betegnelse, selvom dette ikke nødvendigvis er den korrekte betegnelse.

Særligt de unge fra de gymnasiale uddannelser fortalte om hash på måder, der ikke blev forbundet med stoffer som f.eks. kokain og ecstasy, som en gymnasieelev siger: Hash, det synes jeg ikke, jeg vil kalde stoffer. Denne distance eller opdeling tyder på, at de unge ikke anser hash som noget farligt. I hvert fald ikke farligere end hverken alkohol eller tobak. Det siger noget om den kultur og holdning, der er normen hos de unge.

Som Sundhedsstyrelsen påpeger, er et tidligt og højt forbrug af alkohol ofte forbundet med øget risiko for også at ryge hash (Sundhedsstyrelsen 2006). I lyset af dette ser vi nærmere på brugen af hash blandt de unge i Gentofte Kommune, hvor også et tidligt og højt alkoholforbrug gør sig gældende. Tal fra Ungeprofilundersøgelsen viser, at 46 % af de unge i

Gentofte Kommune har prøvet at ryge hash mod 33 % af de unge på landsplan. I Gentofte Ungdomsprofil 2016 var det præcis samme antal (46 %), af de unge i Gentofte mellem 15-25 år, der angav, at de havde prøvet at ryge hash, så her har billedet ikke ændret sig de seneste fire år. Flere af de unge i Gentofte end på landsplan synes også, at det er ok at ryge hash.

Rusmiddelundersøgelsen tegner samme billede, og her skiller særligt de unge mænd på 15-19 år sig ud. Rusmiddelundersøgelsen viser, at 24 % af de unge mænd mellem 15 og 19 år i Gentofte har brugt hash inden for den seneste måned. Det tilsvarende tal er 11 % på landsplan og 20 % for København.

Der er altså noget, der tyder på, at hash er mere udbredt i Region Hovedstaden end på landsplan. Samme billede understøttes af Sundhedsstyrelsens undersøgelse af sundhed og trivsel på de gymnasiale uddannelser (Pisinger et al. 2019), der viser, at Region Hovedstaden er den af landets fem regioner, hvor hash er mest udbredt. Og her ligger de unge i Gentofte Kommune altså også højere end de unge i København.

Fra interviewene med flere elever fra det almene gymnasium lyder det, at det at ryge hash er en hverdagsting, at det er noget man gør, når vejret er godt og i starten af ugen. Som to unge mænd her forklarer:

Gymnasieelev 1: Det er faktisk oftere i hverdagen, synes jeg, at jeg oplever.

Gymnasieelev 2: Ja det er faktisk rigtig nok, jeg synes, det er oftere, at man hører om nogen, der har røget en joint sådan mandag, tirsdag, onsdag, fordi det er sådan starten af ugen.

Gymnasieelev 1: Ja, især hvis det er godt vejr.

Gymnasieelev 2: Ja, det er rigtig nok. Så i stedet for at tage ud og drikke en øl, så tager man på Christiania. Og sidder og drikker måske også en øl der.

Og fra et andet gymnasium fortælles, at det ikke er et feststof som sådan. Hvis det kommer frem til festligheder, så er det som en form for afslutning:

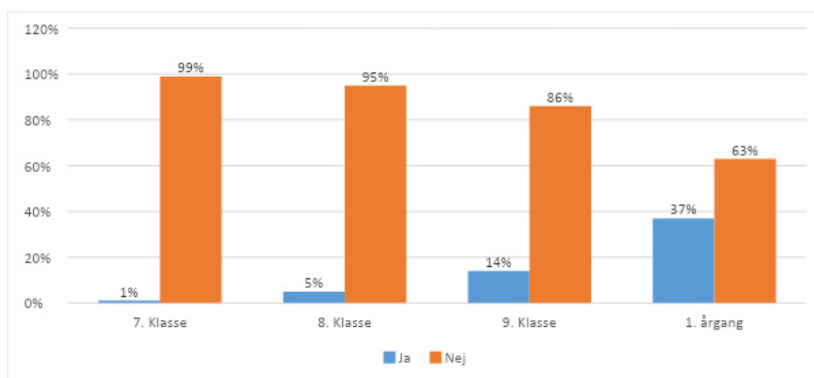
Gymnasieelev 3: Der er mange der slutter af på en joint efter festerne.

Det er helt tydeligt i fortællingerne fra de unge, at hash forbindes med afslapning og hygge. Det er noget, man gør sammen med andre, noget der kan gøres i starten af ugen i hverdagen.

Holdninger til og brug af hash fra grundskolen til ungdomsuddannelsen

Ungeprofilundersøgelsen viser også, at andelen af unge, der har prøvet at ryge hash, ikke overraskende stiger fra 7. klasse til 1. årgang med det mest markante skifte mellem 9. klasse og 1. årgang på ungdomsuddannelse:

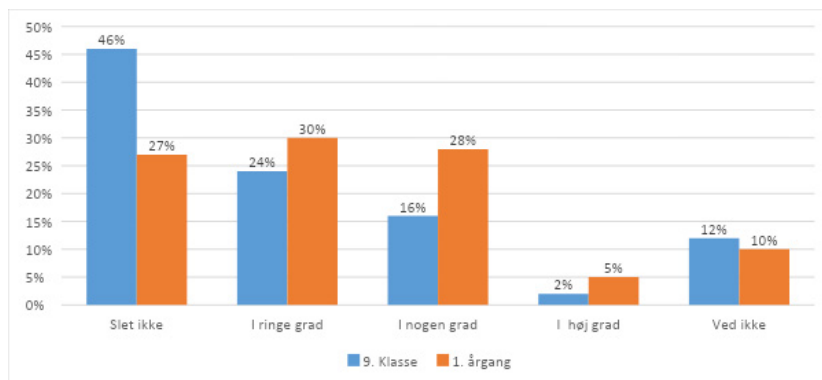
Tabel 43: Har du nogensinde prøvet at ryge hash? (Ungeprofilundersøgelse 15-25 år). 7. klasse N=465. 8. klasse N=388. 9. klasse N=427. 1. årgang N=1181.

Og som det fremgår af næste tabel sker der udover selve forbruget også et skift i holdningen til brugen af hash. De unge på 1.årgang har altså en

lidt anden holdning til det illegale rusmiddel end 9 klasse eleverne hvor graden af at synes, at det er i orden, stiger.

Tabel 44: I hvilken grad synes du det er ok, at unge på din alder ryger hash? (Ungeprofilundersøgelse 15-25 år). 9. klasse N= 393. 1. årgang N=1180.

Interessant er det, at næsten halvdelen af unge i 9. klasse slet ikke synes, det er okay, hvorimod dette ændrer sig til under en tredjedel på 1. årgang. Det billede, der tegner sig, er altså, at de unge på 1. årgang i højere grad ser mere afslappet på, at (andre) unge ryger hash, end de gør, når de går i 9. klasse.

Det fremgår ikke af spørgsmålene, i hvilket omfang forbrug af hash er acceptabelt blandt de unge. Er der tale om at prøve et sug til en enkelt fest eller et ugentligt større forbrug? Det fremgår heller ikke, om den enkelte unge selv har lyst til at ryge hash, men udelukkende om det er acceptabelt og ok, at andre unge på ens egen alder gør det. Men som nævnt ovenfor anses hash ikke som noget specielt farligt eller særligt blandt de ungdomsuddannelseselever, som vi talte med.

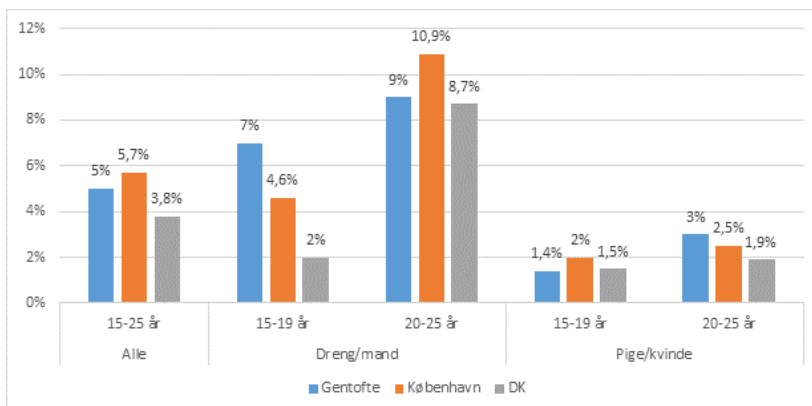
Andre illegale stoffer end hash

De unge forbinder hash med rolig afslapning og hygge med vennerne. Andre illegale stoffer såsom kokain og MDMA betegnes derimod mere som feststoffer. I vores interviews lyder det fra nogle af de unge, at de

ikke tager stoffer, nogle synes, at det er lidt klamt, mens andre siger, at det ikke lige er noget for dem. Nogle synes, at det er kikset, og andre ved godt, at det er til stede, når der holdes fester. Mest af alt lyder det, at de kender nogen, der kender nogen, der har prøvet det. Der er med andre ord forestillinger om og omtale af illegale stoffer, selvom det ikke er så fremtrædende i interviewene med de unge. Dette kan også skyldes, at det kan være svært at skabe et tilstrækkeligt trygt rum mellem interviewer og deltagerne vedrørende emner af denne karakter - særligt i et gruppeinterview.

Ser vi på Ungeprofilundersøgelsen, så er andelen, der angiver, at de har prøvet andre illegale stoffer end hash, ikke markant højere blandt de unge i Gentofte (8,6 %) end blandt de unge på landsplan (7,2 %). Der er dog uoverensstemmelser mellem Ungeprofilundersøgelsens og Rusmiddelundersøgelsens tal, hvad angår de unges brug af andre illegale stoffer end hash. Men der er også forskel på typen af spørgsmål. I Rusmiddelundersøgelsen spørges der til brug, mens Ungeprofilundersøgelsen spørger til at have prøvet. Således angiver 5 % af de unge mellem 15-25 år i Gentofte i Rusmiddel, at de bruger andre illegale stoffer end cannabis, mens 3,8 % af de unge på landsplan angiver dette. I lyset af forskellen på typen af spørgsmål bør sammenligning på tværs af de to undersøgelser tages med et vist forbehold. Men det fremgår i følgende tabel, at der er både en kønnet, en aldersmæssig og en geografisk forskel, når det kommer til brugen af andre illegale stoffer end hash:

Tabel 45: Brug af andre illegale stoffer end cannabis. Rusmiddelundersøgelsen. Gentofte N=724. København N= 477. DK N=ikke angivet.

Ovenstående tabel viser, at andelen af Gentofte Kommunes unge mellem 15 og 25 år, der har prøvet at tage andre illegale stoffer end hash, er på 5 %, hvilket er højere end på landsplan men lidt lavere end blandt unge i København. Mere interessant er det at se på både, hvor stor kønnet forskel der er, og hvor mange flere unge mænd i alderen 15-19 år i Gentofte Kommune, der angiver brug af andre illegale stoffer end hash sammenlignet med de unge på landsplan og i København. Det vidner om, at de helt unge mænd i Gentofte bruger andre illegale stoffer end hash tidligere end både de unge i København og de unge i resten af landet.

Det kan være svært at svare på, hvorfor det ser sådan ud. I Ungeprofilundersøgelsen er der f.eks. spurgt ind til, om de unge har følt sig presset til at tage stoffer. Her er ingen markante forskelle i forhold til landsplan. En del af forklaringen kan måske findes i, at der er en udbredt fortælling i ungdomslivet omkring stoffer, der lyder, at bestemte typer af stoffer også er associeret med bestemte typer af unge. I Gentofte kommer dette til udtryk i vores interviews gennem fortællinger om, hvad de unge tror, der foregår på de forskellige gymnasier. Det lyder eksempelvis, at der på det ene gymnasium ryges hash, mens der på et andet tages kokain. Gymnasiernes profiler og de fordomme, der er knyttet til dem, kan således tænkes at indvirke på de unges opfattelse af, hvilke typer, der tager hvilke stoffer. Ser vi samtidig på de forestillinger, der generelt er om de unge i Gentofte - fordomme, som de unge forklarer, at unge uden for kommunegrænsen har om dem. De fortæller om "Café Viktor-typen", som er en type, der fester, drikker champagne og tager stoffer til festlige sammenhænge. Det er særligt kokain, der benyttes af de unge, når vi statistisk ser på andre illegale stoffer end hash. Dette fremgår både af Ungeprofilundersøgelsen og Rusmiddelundersøgelsen. Kokain er et feststof, hvor indtagelsen øger energien og selvsikkerheden. Og som tidligere nævnt i dette kapitel, kan fordomme, flertalsmisforståelser og ønsket om at passe ind og leve op til en særlig måde at være på i fællesskabet have den effekt, at de unge så at sige lever op til de forventninger og normer, der er i netop deres unge-fællesskab. Ikke gennem pres, men gennem ønsket om at passe ind - helt uden, at det som sådan opleves som et pres.

Vi påpeger her, at vi ikke har data, der kan belyse, om de unges fordomme om hinanden har hold i virkeligheden. Men fortællingerne om, hvilke unge der tager hvilke stoffer, kalder på opmærksomhed med henblik på at nedbryde forestillinger og normer.

Endelig kan der være tale om et storbyfænomen. Nok angiver flere af de helt unge mænd i Gentofte mellem 15 og 19 år brug af andre illegale stoffer end hash end de unge mænd i København i samme aldersgruppe. Men som det fremgik af tabel 45, så er de unge mænd mellem 20 og 25 år i København dem, der topper listen. Storbypåvirkning fra København kan således også tænkes at være medvirkende til et højere angivet forbrug blandt de unge mænd i Gentofte Kommune.

Afrunding på kapitel 7 og anbefalinger

Unge i Danmark drikker generelt set mere end deres jævnaldrende i Europa. Og i Danmark drikker de unge i Gentofte Kommune sammen med de unge i København mere end de unge på landsplan. Dette er en velkendt tendens, vi også så i Gentofte Ungdomsprofil 2016. Samtidig sker der et holdningsskift fra grundskolen til 1. årgang på ungdomsuddannelserne, hvor de unge i højere grad synes, at det er i orden at drikke alkohol. Dette kan muligvis knyttes sammen med de unges forventninger til det at starte på ungdomsuddannelse, der for mange er forbundet med fest og alkohol. For de unge hænger alkohol således sammen med fællesskab, afprøvning af en voksenkultur og overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse. Heller ikke de unge i Gentoftes rygevaner har ændret sig markant siden 2016, om end der er sket et lille fald i unge, der ryger dagligt. Også her kan der ses en stigning i forbrug fra grundskolen til 1. årgang på ungdomsuddannelsen, hvilket også i de unges perspektiv kædes sammen med fællesskab. I sommeren 2020 indførte Gentofte Kommune røgfri skole på alle uddannelsesinstitutioner, og til trods for at vi endnu ikke statistisk har kunnet måle effekten af dette, ser det i interviewmaterialet ud til, at tiltaget virker, og at de unge har taget det til sig.

De unges brug af snus er steget i de senere år i Gentofte, hvilket måske kan hænge sammen med rygeforbuddet, idet snus både lugter mindre og kan bruges mere i det skjulte. En del af de unge i Gentofte har prøvet lattergas – også i større udstrækning end de unge på landsplan og mest for de unge mænd mellem 18 og 21 år. Undersøgelsen peger dog på, at brugen af lattergas i de unges perspektiv er aftagende. Hash udgør i de unges perspektiv ikke et hårdt stof som kokain eller ecstasy men forbindes mere med noget hverdagsagtigt og hyggeligt, man kan gøre sammen med sine venner på en hverdag. Flere unge i Gentofte end på landsplan har prøvet

at ryge hash. Samme tendens kunne aflæses i 2016, så her har billedet ikke ændret sig de seneste fire år.

Når det kommer til andre illegale stoffer end hash, er der lidt forskel på tallene i Ungeprofilundersøgelsen og Rusmiddelundersøgelsen. Men den overordnede tendens er dog, at de unges brug af andre illegale stoffer i Gentofte ikke er markant højere end blandt de unge på landsplan. Dog angiver en markant højere andel af de unge mænd i Gentofte mellem 15 og 19 år brug af stoffer sammenlignet med både unge på landsplan og i København. Dog angiver flest af de unge mænd mellem 20 og 25 år i København et brug af illegale stoffer sammenlignet med både de unge i Gentofte og de unge på landsplan i samme aldersgruppe.

Anbefaling:

- **Indtænk ungeperspektivet i indsatser ift. alkohol:** Alkohol er udbredt blandt de unge i Gentofte og, der sker et brugs- og holdningsskift fra grundskolen til 1. årgang på ungdomsuddannelserne. I lyset af dette kan det anbefales, at indsatser, der adresserer de unges alkoholforbrug, indtænker ungeperspektivet i forhold til fællesskaber, sociale positioner og inklusion samt de unges forventninger til sig selv og hinanden i relation til alkohol. Mød de unge på de unges præmisser og gør plads til også de positive fortællinger, som knytter sig til, hvordan fester og alkohol er vigtige for mange unge og deres fællesskaber.
- **Fasthold røgfri skole indsatsen:** Til trods for at flere unge i Gentofte end unge på landsplan ryger, kan der konstateres et lille fald blandt daglige unge rygere i Gentofte Kommune. Dette allerede inden røgfri skoletid er blevet indført i Gentofte Kommune. Selvom det kvantitative materiale i denne rapport endnu ikke kan understøtte tiltagets effekt, så tyder vores samtaler med de unge på, at tiltaget om røgfri skole er virkningsfuldt. Dette tiltag anbefales derfor fastholdt.
- **Opmærksomhed på brugen af snus:** De unges brug af snus er steget i løbet af de seneste fire år, om end det er fra et meget lille udgangspunkt. Men der kan være grund til opmærksomhed på de unges brug af snus i fremtiden.

- **Nedbryd forestillinger om unges brug af andre illegale stoffer end hash:** De unges brug af andre illegale stoffer end hash er ikke markant højere i Gentofte end blandt de unge på landsplan. Dog er det højere blandt de unge mænd mellem 15-19 år i Gentofte end både blandt de unge på landsplan og i København i samme aldersgruppe. Der kan således med fordel arbejdes på at få italesat og udfordret gængse forestillinger om unges brug af andre illegale stoffer end hash.

Litteratur

Alminde, S. & Warming, H. (2020). Future workshops as a means to democratic, inclusive and empowering research with children, young people and others. *Qualitative Research*. 20, 4, s. 432-448 17.

Biesta, G. (2010). *God uddannelse i målingens tidsalder. Etik, politik, demokrati*. SAXO.

Bruselius-Jensen, M. & Sørensen, N. U. (2017). *Unge fællesskaber Mellem selvfølgelighed og vedligeholdelse*. (1 udg.) Aalborg Universitetsforlag.

Bruselius-Jensen, M & Nielsen, A. M. W. (2020). *Veje til deltagelse: Nye forståelser og tilgange til facilitering af børn og unges deltagelse*. Aalborg Universitetsforlag.

BørnUngeLiv – Skolesundhed.dk (2019): *Ungeprofilundersøgelsen 2019*. Rapport Sammenligning Gentofte Kommune - Landsplan.

Chair, B. D., Shrimpton, H., Clemence, M., Whyte-Smith, H., Thomas, F., Abboud, T (2017): *Beyond Binary - The lives and choices of Generation Z*. IPSOS

Cross, D., Monks, H., Hall, M., Shaw, T., Pintabona, Y., Erceg, E., Hamilton, G., Roberts, C., Waters, S. & Lester, L. (2011). Three-year results of the Friendly Schools whole-of-school intervention on children's bullying behaviour. *British Educational Research Journal*, Vol 37, No 1, s. 105-129.

Dahl K. M., Henze-Pedersen, S., Østergaard, S. V og Østergaard, J. (2018). *Unge opfattelser af køn, krop og seksualitet*. VIVE – Det nationale forsknings- og analysecenter for velfærd.

Danmarks Statistik (2019). *Erhvervsuddannelserne i Danmark. Børne- og Undervisningsministeriet*.

EVA - Danmarks Evalueringsinstitut (2019a). Elevtrivsel på de gymnasiale uddannelser.

EVA – Danmarks Evalueringsinstitut (2019b). Uddannelsesvalg i 9. klasse. Unges veje mod ungdomsuddannelse.

EVA – Danmarks Evalueringsinstitut (2019c). Følelsen af stress blandt studerende. En undersøgelse af forholdet mellem studerendes følelse af stress, motivation og frafald.

Gentofte Kommune (2019). *Statistikhæfte 2019*.

Gentofte Kommune (2020). *Unges uddannelsesvalg i Gentofte Kommune*. Børn og Skole, Kultur, Unge og Fritid.

Hansen, H. R. & Nielsen, J. C. (2020). *Forståelser af mobning og ensomhed i grundskolen En undersøgelse i befolkningen og blandt lærere og skolepædagoger*. Rabøl Research.

Hansen, H. R., Henningsen, I., & J. Kofoed. (2014). Mobning er magt: elevperspektiver på mobning. I H. R. Hansen, & D. M. Søndergaard (Eds.), *Nye perspektiver på mobning*. Herfølge: Skolepsykologi. Den blå serie, No. 31, Pædagogisk Psykologisk Tidsskrift, No. Temanr., Vol.. 51, s. 6-27)

Hansen, N.-H. M., Louw, A. & Wessels, M. (2016): *Ungdomsprofil 2016, Gentofte Kommune*. Center for Ungdomsforskning.

Hutters, C. & Sørensen, N. U. (2015): Eksamensangst – et voksende problem i konkurrencesamfundet. I Hvass, H. (2015) *Eksamensangst. Et problem vi skal løse I fællesskab*. København: Samfundslitteratur.

Illeris, K., Katznelson, N., Sørensen, N. U., Nielsen, J. C., Simonsen, B. (2009). *Ungdomsliv: mellem individualisering og standardisering*. Frederiksberg, Samfundslitteratur.

Juul, T. M. (2018). *Det sikre valg i en usikker fremtid. En sociologisk analyse af unges motiver for valg af ungdomsuddannelse*. Aalborg Universitet.

Katznelson, N. & Louw, A. V. (2017). Unge i Gymnasieskolen. I Jørgensen, H. S., Ingerslev, G. H. & Dolin, J. (red.). *Gymnasiepædagogik: En grundbog. 3 udg.* København: Hans Reitzels Forlag, s. 83-101.

Katznelson, N., & Louw, A. V. (2018). *Karakterbogen: Om karakterer, læring og elevstrategier i en præstationskultur*. (1 udg.) Aalborg Universitetsforlag. Ungdomsliv.

Katznelson, N., Lundby, A. & Hansen, N.-H. M. (2016). *Karrierelæring i gymnasiet. "De vidste ikke, hvad de ville i starten"*. Aalborg Universitetsforlag, Aalborg.

Kofoed, J. & Søndergaard, D. M. (red.) (2009): *Mobning – Sociale processer på afveje*. Hans Reitzel

Lasgaard, M. (2007). Et ungdomsliv på egen hånd – introduktion til forskning i ensomhed blandt unge. I: A. Wiborg (red.) *Der er bare ikke rigtig nogen – en antologi om unge og ensomhed*. København: Ventilen Danmark.

Lasgaard, M. & Friis, K. (2019). *Ensomhed blandt unge. Temaanalyse*. Vol. 7. Defactum

Louw, A. (2020). Faglært til fremtiden: *Evaluering af tidlig vejledningsindsats og revitalisering af erhvervspraktikken*. Center for Ungdomsforskning.

Louw, A. L., Ågård, D. & Krogstrup, H K. (2017). Klasseledelse og faglige overgange. *Et udviklingsprogram iværksat af undervisningsministeriet*. Institut for Læring og Filosofi, Aalborg Universitet.

Madsen, A. S., Jakobsen, T. L., Jensen, M., Vejbæk, A. K., Egeberg, J. D. H., Madsen, M. U., Schoop, S. R., Juliussen, J. & Hansen, Stefan R. (2017). *Uddannelsesvalg i 8. klasse. Unges vej mod ungdomsuddannelse*. København: EVA

Nielsen, A. M. & Lagermann, L. C. (2017). *Stress i gymnasiet - Hvad der stresser gymnasielever og hvordan forebyggelse og behandling virker med 'Åben og Rolig for Unge'*. DPU, Aarhus Universitet.

Nielsen, J. C., Sørensen, N. U., Katznelson, N. & Lindstrøm, M. D. (red.) (2010). *Den svære ungdom. 10 eksperter om unges trivsel og mistrivsel*. Hans Reitzels Forlag.

Nielsen, M. L., Murning, S., & Katznelson, N. (2017). *Uddannelse der motiverer: Forsøg på forandring på ungdomsuddannelserne*. Aalborg Universitetsforlag.

Pedersen, M. U. & Pedersen, M. M. (2020). *Trivsel og brug af rusmidler blandt danske unge, 2014/2015 til 2019*. Center for Rusmiddelforskning, Aarhus Universitet.

Petersen, A. (2016). *Præstationssamfund*. Hans Reitzels Forlag.

Pisinger, V., Thorsted, A., Jezek, A. H., Jørgensen, A., Christensen, A. I. & Thygesen, L. C. (2019). *Sundhed og trivsel på gymnasiale uddannelser 2019*. Statens Institut for Folkesundhed, Sundhedsstyrelsen.

Pless, M., Katznelson, N., Hjort-Madsen, P. & Nielsen, A. M. W. (2015). *Unge motivation i udskolingen. Et bidrag til teori og praksis om unges lyst til læring i og udenfor skolen*. Aalborg Universitetsforlag.

Rask, S. (2018). *Teenagers Idrætsvaner*. Notat på baggrund af undersøgelsen 'Danskernes motion- og sportsvaner 2016' – 2. udgave udvidet med aldersgruppen 20-24 år. Idrættens Analyseinstitut. Maj 2018.

Regeringen (2020). *Indgreb mod misbrug af lattergas*. Aftale mellem regeringen (Socialdemokratiet), Venstre, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten, Det Konservative Folkeparti og Alternativet.

Sex & samfund (2017). *Unge syn på krop og kropsidealer*.

Sundhedsstyrelsen (2006). *Om hash. For forældre*.

Sundhedsstyrelsen (2017). *Danskernes sundhed. Den nationale sundhedsprofil 2017*.

Sundhedsstyrelsen (2019). *Klamydia tilfælde i 2012-2018 blandt 15-29 årige – fordelt på kommuner*.

Sundhedsstyrelsen & SDU (2016). *Sundhedsbyrden i Danmark. Risikofaktorer*. Udarbejdet for sundhedsstyrelsen af Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

Sundhedsstyrelsen, Hjerteforeningen, Kræftens Bekæmpelse og Lungeforeningen (2018): *Danskernes rygevaner 2018*. Undersøgelse foretaget af Kantar Gallup.

Svendsen, A. M. B., Lund, H., Lind, S. & Bohnstedt, M. K. (2019). *At stå udenfor Hvordan styrker vi positive fællesskaber blandt børn og unge? Børns Vilkår & TrykFonden*.

Sørensen, N. U. & Pless, M. (red.) (2015): *Brydninger i ungdomslivet*. Aalborg: Aalborg ungdomsuddannelserne. (1 udg.) Aalborg Universitetsforlag. Ungdomsforskning.

Sørensen, N. U., Pless, M., Katznelson, N., & Nielsen, M. L. (2017). Picture Perfect: Præstationsorienteringer blandt unge i forskellige ungdomslivskontekster. *Nordisk Tidsskrift for Ungdomsforskning*, 17(2), 27-48. [2].

Zeuthen, K. & Graugaard, C. (2018). Børns og unges seksuelle landskaber" I: Roien, L. A, Simovska, V. & Graugaard, C. (2018). *Seksualitet, skole og samfund. Kritiske perspektiver på seksualundervisning*. Hans Reitzels Forlag.

Appendiks 1: Siden sidst - Gentofte Ungdomsprofil 2016 & 2020

I 2016 blev temperaturen på Gentofte Kommunes ungeliv taget. Dette gav retning for fremadrettede politiske tiltag. Rapporten "Gentofte Kommunes Ungdomsprofil 2016" (Hansen, Louw & Wessels 2016) byggede ligesom nærværende rapport på spørgeskemasvar og fokusgruppeinterviews med unge Gentofteborgere. Appendiks 1 giver et kort opsummerende indblik i, hvad der er sket siden 2016. Hvad er ens, og hvad er anderledes, når vi sammenligner tendenser og temaer i Gentofte Ungdomsprofil 2016 og Gentofte Ungdomsprofil 2020? Dette appendiks baserer sig på udelukkende på kvantitative data og kan læses som et selvstændigt opslagskapitel.

Valg af uddannelse

De unge i Gentofte vælger i al overvejende grad stx. Dette gjaldt i 2016, og det gælder i 2020. Søgningen til andre gymnasiale ungdomsuddannelser eller erhvervsfaglige ungdomsuddannelser er lav i Gentofte - også sammenlignet med landsplan. Stx er alt andet lige de unges foretrukne ungdomsuddannelse i Gentofte, hvilket også afspejles i kommunens ungdomsuddannelsesstilbud.

I 2016 havde 50 % af de unge i Gentofte Kommune en forestilling om, at de ville ende med at tage en lang videregående uddannelse efter endt ungdomsuddannelse. Også i 2020 forestiller 50 % af de unge i Gentofte sig at starte på en lang videregående uddannelse. Tendensen til, at de unge i Gentofte Kommune i overvejende grad forventer at tage lange videregående uddannelser, har ikke ændret sig siden 2016.

Socialt fællesskab på skole/uddannelse

I Gentofte Ungdomsprofil 2016 fremgik det, at 80 % af de unge mellem

15 og 25 år altid eller for det meste er en del af de sociale fællesskaber på deres skole eller uddannelse.

For de 15-30-årige i 2020 lyder det, at 88 % altid eller for det meste føler sig som en del af det sociale fællesskab på deres skole/uddannelse. I 7. - 9.-klasse er eleverne blevet spurgt "Er du med i fællesskabet i klassen", hvoraf 89 % svarer 'altid' eller 'for det meste'. Begge grupper flugter mere eller mindre med tallene på landsplan. Det er positivt, at der er sket en lille stigning af de unges oplevelse af at være en del af et socialt fællesskab i skolesammenhæng fra 2016 til 2020.

Ensomhed

I 2016 havde 95 % af de unge mellem 15 og 25 år i Gentofte Kommune én eller flere at tale med, hvis noget går dem på eller gør dem kede af det.

I 2020 er dette spørgsmål blevet inddelt i, om de unge har henholdsvis venner/veninder eller voksne at tale med. Ordlyden af spørgsmålene er altså ikke helt ens. I 2020 svarer 96 % af de unge på ungdomsuddannelserne, at de altid eller for det meste har venner/veninder at tale med, og 91 % svarer, at de altid eller for det meste har voksne at tale med.

Blandt eleverne i 7. - 9. klasse svarer 93 %, at de altid eller for det meste har venner/veninder at tale med og 91 % svarer, at de altid eller for det meste har voksne at tale med.

Samlet set tegner det et billede af, at langt de fleste unge i Gentofte Kommune har nogen at tale med, hvis noget går dem på, eller hvis de er kede af det. Dog siger 8 % af de unge i 2020 i udskolingen i Gentofte Kommune, at de 'sjældent' eller 'aldrig' har nogen at tale med, og 4 % af de unge i ungdomsuddannelserne svarer tilsvarende.

Fritidsaktiviteter

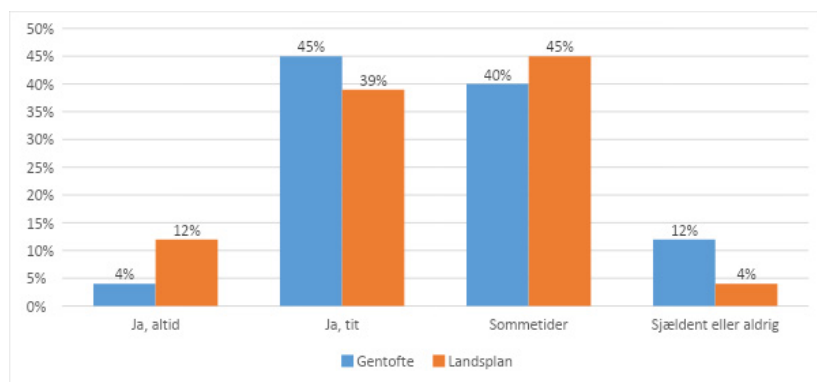
I 2016 undersøgelsen svarede 65 % af de unge mellem 15 og 25 år i Gentofte, at de sjældent eller aldrig går til sport i en forening eller klub. Stort set samme tal gør sig gældende blandt de 15-30-årige i 2020 undersøgelsen,

hvor 67 % af unge i Gentofte unge svarer således.

Travlhed

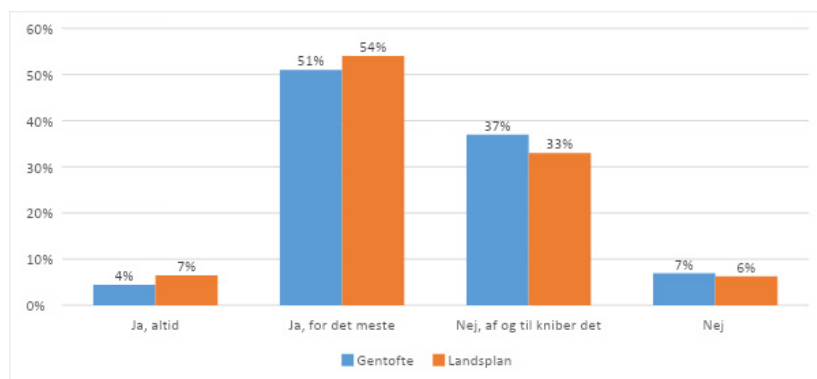
De unge har travlt. I 2016 blev der i Ungeprofilundersøgelsen spurgt ind til, om de synes, at de har for meget at se til. Her fordelte svarer sig således:

Tabel 46: Syner du, at du har for meget at se til? (2016). N=1437.

I 2020 undersøgelsen lyder et lignede men ikke helt sammenligneligt spørgsmål: "Kan du til dagligt nå de ting, du skal eller vil?". Her var svarende:

Tabel 47: Kan du til dagligt nå de ting, du skal eller gerne vil? (Ungeprofilundersøgelsen 2019/2020). 15-30 år. N=3080.

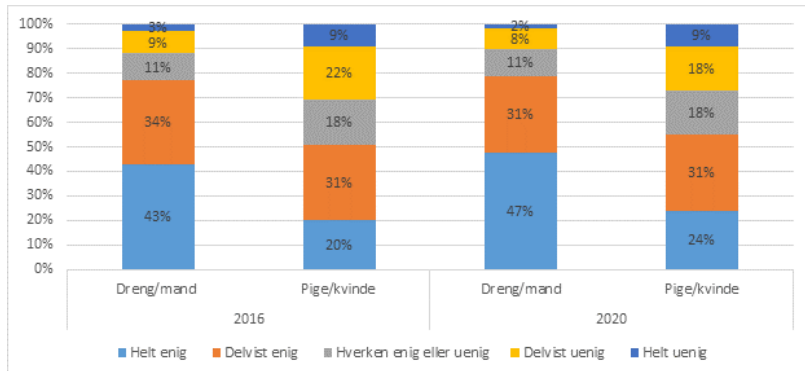

Ordlyden i spørgsmålene er altså ikke ens. Det ene handler om at opleve at have for meget at se til, mens det andet modsat handler om en oplevelse af at kunne nå det, du gerne vil.

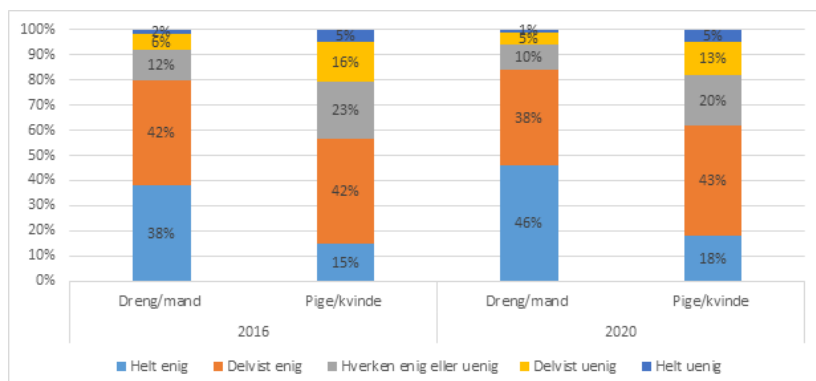
Vægt og udseende

Som det fremgår af næste tabel, så angav dobbelt så mange unge mænd (43 %) som unge kvinder (20 %) i 2016, at de var tilfredse med deres vægt. I 2020 er disse tal ændret til hhv. 47 % og 24 %. Der er således en lille stigning i, at de unge i Gentofte Kommune er mere tilfredse med deres vægt, end de var i 2016.

Tabel 48: Jeg er tilfreds med min vægt. 2016 N=1415. 2020 N=3509.

Tilfredsheden med sin egen vægt fordelt på unge mænd og kvinder har ikke ændret sig markant fra 2016 til 2020, og der gør sig altså stadig en kønnet forskel gældende i de unges syn på deres egen vægt. Samme tendens kan aflæses i forhold til de unges tilfredshed med deres udseende, som det fremgår af nedenstående:

Tabel 49: Jeg er tilfreds med mit udseende. 2016 N=1413. 2020 N=3506.

Tendensen til, at unge mænd er markant mere tilfredse med deres udseende end unge kvinder, gør sig således gældende både i 2016 og 2020. Ligesom med vægten er lidt flere tilfredse med deres udseende i 2020, om end lidt færre unge mænd i 2020 er 'delvist enige' i, at de er tilfredse med deres udseende. Dog er der samtidig 8 % flere, der er 'helt enige'.

Billeddeling

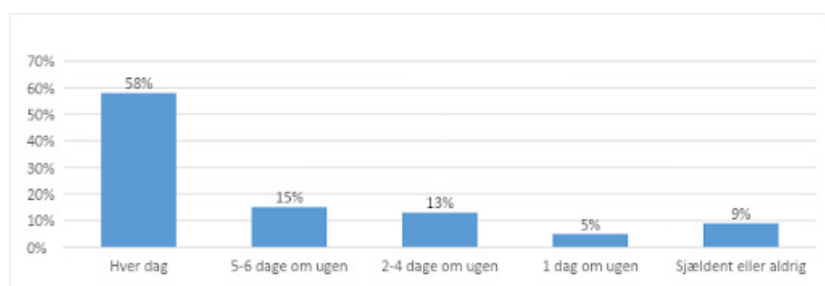
Deling af (seksuelle) billeder - særligt dem der deles uden samtykke - har de seneste år fået skærpet opmærksomhed, både juridisk og i det brede samfundsmæssige mediebillede. Ser vi på Ungeprofilundersøgelsens spørgsmål vedrørende billeddeling, er der stor forskel på tallene fra 2016 og 2020.

20 % af de unge i 2016 angav, at de har sendt/postet et seksuelt billede af dem selv, mens 15 % i 2020 svarer ja til, at de inden for de sidste 12 måneder har delt et seksuelt billede/video af sig selv. I 2016 svarer 9 %, at de har sendt/postet et seksuelt billede/video af andre, mens tallet kun er 2 % i 2020. Det skal her understreges, at spørgsmålet i 2020 ender på "hvor du ikke havde fået lov til det". Denne tilføjelse kan have stor betydning for de unges svar, da det gør handlingen ulovlig. Desuden kan det større fokus på netop samtykke og billeddeling de seneste par år have betydning for, at de unge handler anderledes.

Morgenmad

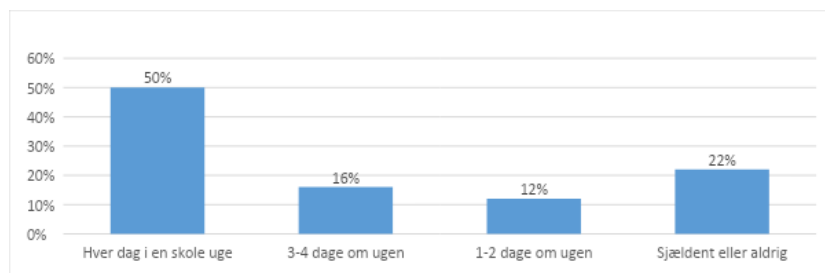
Morgenmad er dagens vigtigste måltid, sådan lyder det i hvert fald i daglig tale. Sandheden ved denne påstand skal ikke diskuteres her, men ikke desto mindre er indtagelse af morgenmad central for at få energi til dagen. Og derfor er det også bekymrende, at der er sket en uheldig udvikling på lige netop dette område fra 2016 til 2020, som det fremgår af de to tabeller nedenfor:

Tabel 50: Hvor tit spiser du morgenmad? (2016) N=1422.

Ser vi på tallene fra 2020 i ungegruppen 15-30 år, svarer 50 %, at de spiser morgenmad hver dag, inden de skal i skole, mens 22 % svarer sjældent eller aldrig. Særligt det sidste svar er altså markant anderledes end i 2016.

Tabel 51: Hvor tit spiser du morgenmad, før du skal i skole? (Ungeprofilundersøgelsen 15-30 år 2019/2020). N=3127.

Søvn

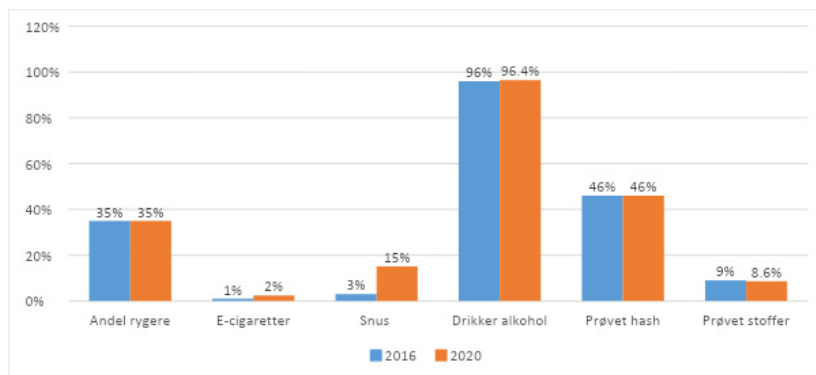
Sundhedsstyrelsen anbefaler, at teenagere (14-17 år) får 8-10 timers søvn og, at voksne (18-64 år) får 7-9 timers søvn.

I 2016 angav 73 % af de unge i Gentofte Kommune, at de sover 6-8 timer, og 15 %, at de sover otte timer eller mere. I 2020 var det cirka 77 % der angav, at de sov 6- 8 timer. Også cirka 15 % sover mere end otte timer i 2020.

Det er dog interessant, at selvom der er sket en stigning i de unges søvn-timer fra 2016 til 2020, så har de unge i Gentofte i 2020 høje tal ift., om de sover dårligt eller uroligt om natten. Til spørgsmålet "Hvor tit sover du dårligt eller uroligt om natten?" er det 54 % af de unge, der i 2020 angiver, at de sover dårligt eller uroligt en eller flere gang om ugen. Samme spørgsmål indgik ikke i 2016 undersøgelsen.

Rusmidler

Tabel 52: Oversigt over andele af unge der bruger tobaksprodukter, drikker alkohol, har prøvet hash og andre stoffer end hash. Ungeprofilundersøgelserne 2016 og 2020. 2016 N=1399. 2020 N=2928-2983

Tabellen sammenligner tal fra Ungeprofilundersøgelsen 2016 med 2020. Ikke alle spørgsmål i de to undersøgelser er fuldkommen enslydende, og tallene bør derfor læses med en mindre usikkerhed. Selvom ordlyden ikke er helt den samme, kan svarene stadig sammenlignes, idet karakteren af spørgsmålene vurderes at være tilstrækkelig ens til at kunne bære en

sammenligning. I det følgende går vi nærmere ind i tallene.

Ryging

I 2020 angiver 35 % af de unge på ungdomsuddannelserne, at de ryger cigaretter (11 % sjældnere end hver uge, 11 % hver uge og 13 % hver dag). Andelen af rygere blandt de unge i Gentofte ligger således stabilt fra 2016 til 2020. Til gengæld er det faldet på landsplan fra 27 % i 2016 til 21 % i 2020), og her er Gentoftes unge altså ikke fulgt med.

Snus og e-cigaretter

I 2016 var andelen af unge, der med vekslende hyppighed røg e-cigaretter, 1 % og 3 % brugte snus.

I 2020 er tallet 2,4 % for e-cigaretter og 15,1 % bruger snus eller tyggetobak. I sidstnævnte kategori svarer 7,4 % af de 15,1 %, at de gør det hver dag. Der er således sket en stigning i andelen af unge, der ryger e-cigaretter, og en markant stigning i brugen af snus og tyggetobak blandt de unge i Gentofte Kommune fra 2016 til 2020.

Alkohol

På spørgsmålet "Drikker du alkohol?" svarer 96,4 % af de unge i Gentofte Kommune bekræftende. Disse svar dækker alt fra "Har smagt et par gange" til "3 gange om ugen eller oftere". Det dækker dermed alt fra nærmest intet forbrug til konsekvent og hyppigt alkoholforbrug.

Det er svært at lave en direkte sammenligning af alkoholforbruget hos de unge fra 2016 til 2020, idet der er spurgt forskelligt. Det kan dog umiddelbart konstateres, at forbruget af alkohol blandt de unge i Gentofte var højt i 2016 og stadig er højt i 2020. Både for fire år siden og nu drikker de unge i Gentofte oftere alkohol i løbet af en måned end unge på landsplan.

Hash og stoffer

I 2016 havde 46 % af de unge, der var med i undersøgelsen, prøvet at ryge hash. I 2020 er tallet præcis det samme i Gentofte, altså også 46 %. På landsplan (2020) angiver 33 % af de unge, at de har prøvet at ryge hash.

I 2016 havde 9 % af de unge prøvet at tage stoffer, der ikke er hash. I 2020 er tallet 8,6 %. Heller ikke her kan der konstateres en forandring fra 2016 til 2020. På landsplan (2020) angiver næsten det samme antal (7,2 %), at de har prøvet at tage stoffer, der ikke er hash.

I 2016 angav 9 % af de unge, at de havde prøvet at tage andre illegale stoffer end hash. I 2020 angiver 8,6 % af de unge det samme. Det ser altså ikke ud til, at der er sket en nævneværdig ændring i andelen af unge, der angiver, at de har prøvet andre illegale stoffer end hash fra 2016 til 2020.

Appendiks 2: Undersøgelsens empiriske data og metodiske grundlag

Gentofte Ungdomsprofil 2020 bygger på et rigt kvantitativt og kvalitativt empirisk materiale.

Rapportens kvalitative data består af interviews med 43 unge mellem 14 og 24 år. Rapportens kvantitative data består af: Ungeprofilundersøgelsen 2019/2020, Rusmiddelundersøgelsen 2020 samt Trivselsmåling 2018.

Herudover gøres der i undersøgelsen brug af eksisterende forskning, andre relevante ungeundersøgelser og Gentofte Ungdomsprofil 2016.

I både de gennemførte interviews og de tre kvantitative undersøgelser forholder de unge sig til en række fænomener, og hele undersøgelsens empiri bygger derfor i høj grad på de unges egne forståelser og vurderinger. Samlet set er vurderingen, at undersøgelsens data således tilvejebringer en solid og dybdegående forståelse for og indsigt i de unges liv og vilkår i Gentofte Kommune anno 2020.

I det følgende beskriver og uddyber vi nærmere det empiriske datagrundlag.

Interviews

Der er gennemført otte gruppeinterviews med unge i Gentofte Kommune. Derudover har vi lavet to enkeltinterviews. I alt er 43 unge blevet interviewet:

12 elever fra 9. klasse.

27 elever fra ungdomsuddannelser (almene gymnasier og hf).

Fire unge, der på tidspunktet for interviewet ikke går i skole og/eller ikke er fuldt arbejdsbeskæftigede.

Rekruttering af de unge til interview er foretaget af Center for Ungdomsforskning med hjælp fra uddannelsesinstitutioner og indsatsområder i Gentofte Kommune.

Spørgeguiden har, uanset hvem vi har interviewet, været stort set identisk, dog med modifikationer ift. spørgsmål omkring de unges nuværende skole og uddannelsessituation. Derudover har vi i interviewsituationen fastholdt en nysgerrig og undersøgende tilgang og har haft mulighed for at forfølge de emner og temaer, der gav mening i samtalen med de unge. I de kvalitative interviews har vi ligeledes bedt de unge forholde sig til udvalgte grafer fra de kvantitative data som f.eks. spørgsmål om alkohol og ensomhed.

Spørgeskemaer

Undersøgelsens kvantitative grundlag bygger på tre forskellige undersøgelser, hvoraf Ungeprofilundersøgelsen fra BørnUngeLiv udgør det primære kvantitative datagrundlag. Ungeprofilundersøgelsen er den bredeste i sit tematiske omfang. Vi har haft adgang til undersøgelsens rådata og har således kunnet supplere de almindelige frekvensdata med egne unikke kryds- og samkørsler. Dette var ikke muligt i Gentofte Ungdomsprofil 2016 og udgør således et nyt aspekt af Gentofte Ungdomsprofil 2020. I Rusmiddelundersøgelsen og Den Nationale Trivselsmåling har vi anvendt de frekvenskørsler, der er udarbejdet af de dataansvarlige.

Center for Ungdomsforskning har ikke været med til at udarbejde spørgeskemaerne til de kvantitative undersøgelser og har dermed ikke har indflydelse på spørgsmål og svarmuligheder i undersøgelserne.

Ungeprofilundersøgelsen

Der er i november og december 2019 gennemført Ungeprofilundersøgelse i Gentofte i to målgrupper: 7.-9. klasse og 15-30 år. Sidstnævnte er gennemført på ungdomsuddannelser, hvoraf 88 % af dem, der har svaret, går på stx i Gentofte, mens 11 % går på HF.

I rapporten bruges primært frekvenskørsel fra ungdomsuddannelsesdatasættet, også selvom målgruppen går til 30 år. Det skyldes, at der er under en håndfuld, der har svaret, at de er over 25 år. Desuden er frekvenskørsler herfra brugbare til at sammenligne svarene fra Gentoftes unge med resten af Danmark. Når dette datasæt anvendes i rapporten, refereres der til det som Ungeprofilundersøgelsen 15-30 år.

Center for Ungdomsforskning har som nævnt ligeledes bearbejdet rådata fra Ungeprofilundersøgelsen og har således kunnet foretage krydskørsler mellem spørgsmålene. Det betyder, at vi i de spørgsmål, hvor vi har krydset spørgsmål eller baggrundsinformation, har samlet begge ungeprofilundersøgelsesdatasættene. Men på grund af Gentofte Ungdomsprofil 2020s fokus på aldersgruppen 15-25 år, har vi sorteret alle unge under 15 år fra i dette samkørte datasæt, hvilket i praksis højst sandsynligt betyder, at unge i 7. og 8. klasse ikke er repræsenteret. Disse er kun med, hvis det direkte fremgår, f.eks. når vi kigger på, hvad der sker i overgangen mellem udskoling og ungdomsuddannelser. På samme måde har vi frasortet unge over 25 år i det samkørte datasæt. Dette samkørte datasæt anvendes udelukkende ved krydskørsel, hvor 15-25-årige - både udskoling og ungdomsuddannelse - er repræsenteret. Når dette datasæt anvendes i rapporten, refereres der til det som Ungeprofilundersøgelse 15-25 år.

Data fra Ungeprofilundersøgelsen har fungeret dobbelt: Ud fra arbejdet med tallene har data fungeret som inspiration til fokusgruppeinterviewsspørgsmål. Og ud fra de unges svar og overvejelser i interviewene har vi undersøgt nye mulige sammenhænge mellem data.

Rusmiddelundersøgelsen

Center for Rusmiddelforskning, Aarhus Universitet, har udgivet rapporten "Unge trivsel og brug af rusmidler i Gentofte Kommune" (Pedersen & Pedersen, 2020), som både sammenligner de unge gentofteborgeres svar med svar fra resten af Danmark og København og sammenligner de svar, unge i Gentofte afgav til samme type spørgsmål tilbage i 2015.

Undersøgelsen beror på en stikprøveundersøgelse blandt tilfældigt udtrukne unge i Gentofte Kommune. I alt blev der udtrukket 1425 unge mellem 15 og 25 år, der havde mulighed for at svare på spørgsmålene. 733 unge svarede på alle spørgsmålene i undersøgelsen.

Vi gør brug af undersøgelsen som et supplement til Ungeprofilsundersøgelsens fokus på rusmidler.

Den Nationale Trivselsmåling

Hvert år gennemfører Undervisningsministeriet trivselsmålinger i de danske folkeskoler og på ungdomsuddannelserne.

Vi gør i denne rapport brug af frekvenskørsler af Trivselsmåling fra ungdomsuddannelserne, mere specifikt trivselsmålinger, der er gennemført på Gentofte Kommunes fire gymnasier, hf og Studenterkursus i slut 2018. 3480 elever besvarede undersøgelsen, svarende til en svarprocent på 88 %. Disse tal er sammenlignet med tal fra Undervisningsministeriets Uddannelsesstatistik. Her er tallene sammenlignet med gymnasiale uddannelser, hvilket dermed også inkluderer eksempelvis hhx og htx. På landsplan har 116510 elever svaret.

